

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU KAPSAMINDA ANONİM
ORTAKLIKLARDA KAR PAYI DAĞITIMI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Asiye KOCABEY

KOCAELİ 2016

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU KAPSAMINDA
ANONİM ORTAKLIKLARDA KAR PAYI DAĞITIMI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Asiye KOCABEY

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hakan ÇEBİ

KOCAELİ 2016

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU KAPSAMINDA ANONİM
ORTAKLIKLARDA KAR PAYI DAĞITIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Asiye KOCABEY

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Tarih ve No:

Tez Jurisi: Prof. Dr Mehmet BAHTİYAR

Yrd Doç. Dr Hakan ÇEBİ

Yrd. Doç. Dr İbrahim AĞSAKAL

A. Kocabey
M. Bahtiyar
H. Çebi
I. Ağsakal

KOCAELİ 2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ANONİM ORTAKLIKTA KAR PAYI KAVRAMI VE PAY SAHİPLERİNİN KARA KATILMA HAKLARI

1.1. Anonim Ortaklıkta Kar Kavramı ve Anlamları	2
1.1.1.1. Anonim Ortaklık	2
1.1.1.2. Kar Kavramı.....	5
1.1.1.2.1. Genel Olarak	5
1.1.1.2.2. Anlamı.....	7
1.1.1.2.3. Ticari Kar – Mali Kar Ayrımı	9
1.1.1.2.4. Net Dönem Karı	12
1.1.1.2.5. Kar Payı Avansı	15
1.2. Pay Kavramı.....	19
1.2.1. Genel Olarak	19
1.2.2. Payın Çeşitli Anlamları	20
1.2.2.1. Sermayenin Bir Parçası Olması	20
1.2.2.2. Pay Sahipliği Mevkii.....	21
1.2.2.3. Hukuki Bağ	23
1.3. Kar Payı Kavramı.....	24
1.3.1. Hukuki Niteliği	26
1.3.1.1. Müktesep Hak	26
1.3.1.3. Vazgeçilemez Hak	32
1.3.1.4. Şarta Bağlı Alacak.....	32
1.3.5. Kar Payı Hakkını Sınırlandıran Sebepler.....	34
1.3.5.1. Yedek Akçe Ayrılması.....	34
1.3.5.1.1. Genel Kanuni Yedek Akçe.....	36
1.3.5.1.2. Şirketin İktisap Ettiği Kendi Pay Senetleri İçin Ayrılan Yedek Akçe ve Yeniden Değerleme Fonları	39
1.3.5.1.3. Şirketin İsteği İle Yedek Akçe	40
1.3.5.1.4. İmtiyazlı Paylar	43
1.3.5.1.5. İntifa Senedi Sahipleri.....	47
1.4. Anonim Ortaklıklarda Kar Payı Hakkına Katılmaya İlişkin Temel İlkeler.....	52
1.4.1. Bilanço İlkeleri.....	52
1.4.1.1. Gerçeklik İlkesi	52
1.4.1.2. Açıklık İlkesi.....	53
1.4.1.3. Basiret ve Tedbir İlkesi	54
1.4.1.4. Hesapların Doğruluğu İlkesi	54
1.4.1.5. Dönemsellik İlkesi	55
1.4.1.6. Değerleme	56
1.4.2. TTK’de Yer Alan Diğer İlkeler.....	57
1.4.2.1. Eşit İşlem İlkesi.....	57
1.4.2.2. Oransallık İlkesi	60
1.4.2.3. Ölçülülük İlkesi.....	61

1.4.2.4. Emredici Hükümler İlkesi.....	61
1.4.2.5. Sermayenin Korunması İlkesi.....	63
1.4.2.6. Kamuyu Aydınlatma İlkesi.....	68
1.5. Kar Payı Politikasını Etkileyen Etmenler.....	72
1.5.1. Kanun ve Esas Sözleşmede Yer Alan Hükümler.....	72
1.5.2. İşletmenin Likidite Durumu.....	72
1.5.3. Oto Finansman İhtiyacı.....	73
1.5.4. Yönetim Tercihleri.....	74

İKİNCİ BÖLÜM

KAR PAYI HAKKININ HESAPLANMASI

2.1. Yıllık Karın İş Yılı Bilançosu İle Tespiti.....	75
2.2. Hesaplama.....	77
2.2.1. Anonim Ortaklık Hesapları.....	78
2.2.1.1. Yönetim Kurulunun Yıllık Faaliyet Raporu.....	79
2.2.1.2. Finansal Tablolar.....	80
2.2.1.3. Bilanço.....	80
2.2.1.4. Gelir Tablosu.....	82
2.2.1.5. İsmen Sayılan Zorunlu Defterler.....	83
2.2.2. Yönetim Kurulunun Kar Payını Hesaplaması.....	83
2.3. Hesapların Denetlenmesi.....	88
2.3.1. 6762 Sayılı Kanuna Göre.....	88
2.3.2. 6102 Sayılı Kanuna Göre.....	89
2.3.2.1. Denetim Konusu ve Kapsamı.....	89
2.3.2.2. Denetimin Şekli.....	92
2.3.2.2.1. Finansal Tablolar ve Yönetim Kurulunun Yıllık Faaliyet Raporunun Denetlenmemesinin Sonucu.....	95
2.3.2.2.2. Finansal Tablolar ve Yönetim Kurulunun Yıllık Faaliyet Raporunda Değişiklik Olması.....	95
2.3.2.3. Denetim Görüş Yazıları.....	96
2.3.2.3.1. Olumlu Görüş Yazısı.....	96
2.3.2.3.2. Sınırlı Olumlu Görüş.....	96
2.3.2.3.3. Görüş Bildirmekten Kaçınma.....	97
2.3.2.3.4. Olumsuz Görüş.....	97
2.3.2.3.5. Azınlığın Rolü.....	98

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAR PAYININ DAĞITILMASI

3.1. Genel Kurulun Karar Alma Zorunluluğu.....	100
3.2. Kar Payı Ödenmesinde Esas Alınacak Oran.....	102
3.3. Kar Payının Ödenme Biçimi.....	104
3.4. Kar Payının Dağıtım Zamanı.....	105
3.5. Haksız Kar Paylarının İadesi.....	108
3.5.1. İflas Halinde Geri Verme Yükümlülüğü.....	111
3.5.2. Zamanaşımına Uğrayan Kar Paylarının Hazineye İntikali.....	112
3.5.3. Gerçek Dışı Dağıtılan Karın Geri Verilmesi.....	114
3.6. Yönetim Kurulu Üyelerinin Haksız Kar Dağıtımından Doğan Sorumluluğu.....	118

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ANONİM ORTAKLIK GENEL KURULUNUN KAR PAYI DAĞITIMI
KARARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

4.1. Yokluk.....	121
4.2. Butlan	122
4.3. İptal Edilebilirlik	124
SONUÇ	129
KAYNAKÇA	132
ÖZGEÇMİŞ	139

ÖZET

Bu çalışma Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümü yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Ticaret Hukukunun en temel konularından biri olan anonim şirketlerde kar payının hesaplanması ve dağıtılmasını çalışırken hem Ticaret Hukuku ve Özel Hukukun diğer dallarıyla ilgili araştırmak yapmam hem de muhasebe ve vergi alanlarında okumalar yapmam gerekti.

Modern kapitalist sistemde, üretimin yaygınlaştırılması ve en başta mümkün kılınması için anonim ortaklıklara ihtiyaç duyulmaktadır. Her işletme gibi anonim ortaklıklar da ticari faaliyetleri neticesinde kar elde etmek bunu sermaye sahiplerine dağıtmak üzere kurulur. Anonim ortaklık işleyişinde sermaye sahipleri kadar yöneticiler, çalışanlar veya özel menfaat grupları da önem arz eder. Bu sebeple bu ilgililer de ortaklık karından yararlandırılır.

Ortaklığa sermaye koyan bu pay sahipleri ile diğer ilgililer arasında ve pay sahipleri ile ortaklık arasında menfaat çatışması yaşanması ise olağandır. Bu sebeple adil bir ortaklık düzeninin oluşturulması ve işleyişinin sağlanması gereklidir. Kardan ilgililere pay verilmesi pay sahiplerinin kar payı hakkını sınırlandırırken ortaklığın düzenli gelişimi için gerekli ise hiç kar payı dağıtılmaması dahi mümkün olabilir.

Bu sebeple, kanun ve esas sözleşmede yer almayan hiçbir sebeple kardan ayırım yapılması mümkün değildir. Net dönem karından ortaklara birinci temettü ödenmelidir, ikinci temettünün ödenmesi ortaklık genel kurul kararına bağlıdır. Ortaklık genel kurulu dürüstlük kuralı ve emredici hukuk kurallarına uygun olarak karar almalıdır.

Kanun ve esas sözleşme hükümlerine uyulmadan hesaplanmış ve/veya dağıtılmış kar payı haksız kar payıdır. Haksız kar payları, bu kar paylarını alan pay sahipleri, yöneticiler ve kar payının haksız yere dağıtıldığı bilen kardan pay alan diğer kişiler tarafından ortaklığa iade edilmelidir. Yönetim kurulu üyelerinin sözleşmeden doğan kusur sorumlulukları saklıdır.

Anahtar Kelimeler: Anonim Ortaklık, Kar Payı, Kar Payı Dağıtım Kararının Hükümsüzlüğü, Kar Payı Alacak Kişiler

ABSTRACT

This study has been conducted as a master's thesis at Kocaeli University, Institute of Social Sciences, and Department of Private Law. Calculation and distribution of dividend in a joint-stock company is one of the most fundamental subjects of the law of joint-stock companies and commercial law. To be able to understand the subject better, studies on other private law fields such as accounting and tax have been done as well.

In the modern capitalist system, dissemination of the joint-stock production is a necessity to start and spread the production. Consequently, similar to all other businesses, joint-stock companies are incorporated to make profit as a result of their commercial activities and share out its profit with its stockholders. Administrators, employees or private interest groups are as important as the capital owners in a functioning partnership. Therefore, admitted parties are also able to benefit from the partnership profit.

Conflicts between capital owners and interested groups or between capital owners and companies are common. For this reason, creating and operating a fair partnership is required. Sharing profit with other related parties reduces shareholder's share from the profit. If needed, not sharing any profits for necessary development of the company is also possible.

Therefore, it is not possible to have a decision on profits unless it is required in commercial code or articles of incorporation of the company. Shares of each party must be shown either by law or by articles of incorporation of the company and distribution must be made accordingly. First dividend payment of dividends will have to be paid from net profit; the second partnership dividend depends on the decision of the General Assembly. Decision of the Partners General Assembly must be made in good faith and comply with mandatory regulations.

Dividend calculated and/or shared without complying with the provisions of the Law and the articles of association is unfair profit share. Unfairly distributed profits must be returned to the partnership either by shareholders, managers or anyone who knows unfair distribution. Liability of the members of the board of directors is not discharged.

Key Words: Joint Stock Company, Profit Share, Rescission of Apportionment, People Who Take Benefit Shares

KISALTMALAR LİSTESİ

AATUHK	:	6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulu Hakkında Kanun
B.	:	Bası
Bakanlık	:	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
Bkz	:	Bakınız
BATİDER	:	Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi
E.	:	Esas
ETTK	:	6102 Sayılı Kanun ile Mülga Ticaret Kanunu
HD	:	Hukuk Dairesi
I.	:	Issue (baskı
K.	:	Karar
KPADT	:	Kar Payı Avansı Dağıtımı Hakkında Tebliğ (RG S. 28379, T. 09.08.2012)
KPT	:	Kar Payı Tebliği (RG S. 28891, T. 23.01.2014)
m.	:	Madde
OECD	:	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
p.	:	Paragraf
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
SerPK	:	Sermaye Piyasası Kanunu
SPK	:	Sermaye Piyasası Kurulu
T.	:	Tarih
TBK	:	Türk Borçlar Kanunu
TMK	:	Türk Medeni Kanunu
TMS	:	Türkiye Muhasebe Standartları
TTK	:	6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG	:	Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi
V.	:	Volume (sayı)
VUK	:	Vergi Usul Kanunu
YTD	:	Yargıtay Ticaret Dairesi

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ORTAKLIKTA KAR PAYI KAVRAMI VE PAY SAHİPLERİNİN KARA KATILMA HAKLARI

1.1. Anonim Ortaklıkta Kar Kavramı ve Anlamları

1.1.1.1. Anonim Ortaklık

Sermaye sahipleri yatırım yaparken, kendi ömürlerini aşan sürede faaliyet gösteren, başkalarına istihdam sağlayan, ülke ve dünya ekonomisine katkı sağlayacak olumlu değerler yaratmaktadırlar(ÇEVİK, 342; BİLGİN Yüksel, Anonim Ortaklıklarda Kar Payı Dağıtımı ve Kara Katılan Kişiler, Ankara, 1982,1). Bu artı değer kendi iç bütünlüğünü sağlayabilmesi ve bunun devamlılığını sağlayabilmesi, sermaye sahiplerinden ayrı bir kişiliğe sahip olması ihtiyacını doğurmuştur (YILDIRIM, Tüzel kişilik Perdesinin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, İstanbul,2008, 254; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, Şirketler Hukuku, Bursa, 2013, 1).

Toplumsal, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlar gerçek kişilerin yanı sıra, topluluklara da hak ve borç sahibi olabilmek imkânının sağlanmasını zorunlu kılmıştır (SAĞLAM, İpek, Tüzel kişilik Perdesinin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, İstanbul,2008,153) Bu zorunluluk gereği, belli bir gayeye yöneltilmiş, kendilerini oluşturan insan ve malvarlığından bağımsız olarak hak sahibi olabilen ve borç yüklenebilen mal ve insan toplulukları meydana gelmiştir. Belirli bir gayeyi amaç edinerek bir araya gelen mal veya insan topluluğuna tüzel kişi denir.

Tüzel kişilik amaca özgülenmiş bir malvarlığıdır, ticari tüzel kişilerde bu amaç kar elde etmektir. Bu malvarlığı tüzel kişiliğe ait olmalı ve tüzel kişiliğin amacı doğrultusunda kullanılmalıdır (ANSAY, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1975, 21; AKYAZAN, Sıtkı, Anonim Ortaklıklarda Paydaşların Müktesep Hakları, BATİDER, 1975, C. VIII/2, 37).

Burada, tüzel kişiliğinin ortaklarının kişiliğinden ayrı bir kişilik ve ortakların malvarlığından bağımsız bir malvarlığından söz edilir. Kar etme amacına özgülenmiş bu malvarlığına hukuki bir kişilik tanınması, bu kişiliğin

yapacağı hukuki işlemlerin sonuçlarından sorumlu olmasını gerektirir (KARAHAN Sami/ BOZGEYİK Hayri, Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Konya, 2013, 637).

Tüzel kişiliğin bu tüzel kişilik adına ve hesabına yapılan hukuki işlemlerden sorumluluğu tek varlık sahası olan tüzel kişilik malvarlığı olacaktır (YHGK, 01.03.1967, ERİŞ, Gönen, Ticari İşletme ve Şirketler, Güncellenmiş 2. Bası, C. II, 2098). Üyelerin malvarlıkları, tüzel kişiliğin borçlarından kural olarak etkilenmez¹.

Tüzel kişiliğin oluşumunda esas olan malvarlığının varlığı ve devamlılığıdır. Malvarlığının tüzel kişiliğin amacına ulaşması için özgülünmüş olması ve amacı gerçekleştirmeye uygun olması gerekir. Ortaklığın tür değiştirmesi, birleşmesi gibi yapısal değişiklikler ya da büyümesi, borçlanması gibi ekonomik değişiklikler ortaklığın malvarlığı üzerinde etki yapar. Ortakların değişmesi, payları oranının artması ya da azalması tüzel kişilik üzerinde hukuki bir etki doğurmaz.

Tüzel kişiliğin oluşması için bu unsurların varlığı muhakkak aranmaktadır. Ancak, bu unsurların bir araya gelmesi ile tüzel kişilik kendiliğinden oluşmamaktadır. Kanunlar, bu unsurların bir araya gelmesine bir hukuki sonuç bağlayarak, amaca özgülünen bağımsız malvarlığına bir tüzel kişilik bahşetmelidir. Kanunlarca bahşedilen bu tüzel kişilik, ortakların kişiliklerinden bağımsız, ayrı bir hukuki kişilik olacaktır (ANTALYA, Gökhan, Tüzel kişilik Perdesinin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul,2008, 147; ŞENER, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Balçova, Ocak 2013, 291).

Anonim ortaklıklar iktisadi konularda faaliyet göstermek üzere kurulan tüzel kişilerdir (TTK m. 331 (1)). İktisadi faaliyet yürütme fonksiyonu ve kazanç elde etme amacı anonim ortaklıkları başta derneklerden olmak üzere diğer tüzel

---

¹ 6183 sayılı AATUHK m. 35'de ifade edildiği üzere limited ortaklık ortaklıkları, sermaye payları oranında tahsil edilememiş veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacaklarından sorumludurlar.

kişiliklerden ayırır. Kazanç elde etmeyi hedefleyen anonim ortaklıklar tüzel kişilik, sınırlı sorumluluk ve işletmede devamlılık ilkeleri doğrultusunda iktisadi başarılarının yanı sıra sosyal hayata etki etmekte ve bu alanlarda büyük başarılar göstermektedirler. PASLI' ya göre sosyal yaşama yapılan katkılar anonim ortaklıkların iktisadi alanda göstermiş oldukları başarıların bir yansıması olarak görünmektedir (PASLI, Ali, Anonim Ortaklıklarda Kurumsal Yönetim İlkeleri, İstanbul, Ocak 2004, B.1, 3).

Anonim ortaklıkların en çok ticari işletme işletmek için en uygun organizasyon yapısını sunmaları bakımından önem arz ederler (KARAHAN/BOZGEYİK, 637)². Anonim ortaklıklar, iktisadi faaliyet için tek başına yeterli olmayan sermayelerin bir araya gelerek büyük yatırımlara dönüştüğü ortaklıklardır (AKYAZAN, 37; OTLU Fikret, Şirketler Muhasebesi, Malatya, 1996, 95). Kişisel yatırımların yetersizliğinin ve dolayısıyla gereği gibi değerlendirilememesinin önüne geçilmiş olunur (PASLI, 4; KENDİGELEN, Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul, 1994,1).

Bununla birlikte yatırımcı, sınırlı sorumluluk ilkesinin sonucu olarak kişisel malvarlığı ile değil, yalnızca ortaklığa getirmiş olduğu sermaye miktarı ile sorumlu olacağı için yatırımcının olası zarar durumunda kişisel malvarlığının korunması garanti edilmiş olunur (TTK m. 329 (1, 2)). Anonim ortaklık, maliyette sağlanan tasarruf sonucunda piyasaya uygun fiyatta mal arz etme, ülkenin doğal kaynaklarını işleyecek yeterli sermayenin sağlanması ve sermaye piyasası araçlarının satımı ve kredi yoluyla yabancı sermayenin ülkeye getirilmesi rollerini de üstlenir (PASLI, 4; OTLU, 94).

Değişik sosyal sınıflardan birçok yatırımcı, sermayeleri oranında anonim ortaklığa katılabilmektedir. Böylece, toplumun her kesiminden bireyler ortak bir amaca, ortaklık karından kazanç elde etmeye, yönelmektedirler. Bu sayede, büyük sermaye sahiplerini hedef alan sermaye düşmanlığının önüne geçilmiş olmakla beraber, toplumda bir uzlaşma, paylaşım platformu oluşturulur. Anonim ortaklıklar, ülke politikalarını etkilemek ve yönlendirmek yoluyla da sosyal hayatı

---

² Anonim ortaklıklar her türlü iktisadi faaliyet için kurulabilirler, ticari işletme işletmek zorunda değildirler. Ticari işletme işletmeyen anonim ortaklıklara rastlamak da mümkündür. Örneğin; holdingler.

etkilemektedirler. Devletlerden daha varlıklı anonim ortaklıklar, kimi zaman uluslararası etki dahi yaratabilmektedirler (PASLI, 5).

1.1.1.2. Kar Kavramı

1.1.1.2.1. Genel Olarak

“Ticarî işletme kanununun temelidir; yani merkez kavramdır; bu niteliğiyle belirleyici, hatta tanımlayıcıdır, ticaret hukuku, aradan geçen zaman içinde ticarî işletmenin dış hukuku haline gelmiş ve bir kavramdan kurama dönüşmüştür” (TTK m. 11 gerekçesi). TTK m 11’e göre bir işletmenin ticari işletme³ olarak kabul edilebilmesi için gelir sağlamayı hedef tutan bir işletme olması gerekir. Gelir sağlamayı, iktisadi menfaat sağlamayı hedeflemeyen işletmeler ticari işletme sayılmaz (AYHAN Rıza/ ÖZDAMAR Mehmet / ÇAĞLAR Hayrettin, Ticari İşletme Hukuku, Ankara, 2012, 105).

Gelir sağlamanın hedeflenmesi ticari işletmeler için yapısal bir zorunluluktur (SEÇER, 3; SAMPAZ, 43; AKYAZAN, 37; İMREGÜN, 294; SEVİLENGÜL, Orhan, Genel Muhasebe, B. 6, Ankara, 1997, 38). Gelir sağlama hedefi konusunda zorunlu unsur, gelir sağlama niyetinin var olup olmamasıdır. Bu hedefin fiilen gerçekleşmiş olup olmaması önemli değildir (ARKAN, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, Ankara, 2015, B. 20, 28).

Gelir sağlamayı hedefleyen bir işletmenin zarar etmesi ticari işletme niteliğini değiştirmez. Gelir sağlama aktiflerin artırılması şeklinde olabileceği gibi pasiflerin azaltılması şeklinde de olabilir. Elde edilen gelirin sarf şekli de ticari işletme olup olmamaya etki etmez (ARKAN, 28). Elde edilen gelir, kamuya yararlı derneklere verilebilir, tamamıyla harcanabilir veya elde tutulabilir.

TTK m. 331 hükmüne göre; anonim ortaklıkların kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir. Özel sektörde en gelişmiş ticari işletmeler anonim ortaklıklar (BİRSEL, Kar Kavramı, 17³), TTK m. 16’da belirtilen ticaret şirketlerinden biridir ve ekonomik faaliyetler yapabilmek için ticari işletmeler kurar ve işletirler. Bir ticari işletmenin varlık unsularından olan

---

³ Ticari işletme kavramı ticaret hukukunun temel hareket noktasıdır.(BİRSEL, Kar Kavramı, 17).

gelir elde etme gayesi, anonim ortaklığın kar elde etme amacının da temel dayanağıdır (BİLGİN, 13).

6762 sayılı eTTK m. 137’de yer alan hüküm gereği, anonim ortaklıklar hangi konuda faaliyet göstereceklerini ana sözleşmede göstermek zorunda idiler (BAHTİYAR, Anasözleşme, 137). Bunun yanı sıra anonim ortaklık yalnızca ana sözleşmelerinde yer alan bu işletme konusu ile ilgili konularda hak ve borç ehliyeti kazanabiliyordu. 6102 sayılı TTK’da ortaklık konusunun ana sözleşmede gösterilmesi zorunlu olmakla beraber ortaklık ünvanında yer alan işletme konusu ile bağlı olmaksızın ticari hayatın gerekli kıldığı tüm konularda hak ve borç ehliyetine sahiptir (TTK m. 124- (1)).

Tüzel kişi tacir olan ortaklık, varlığının ve faaliyetlerinin devamlılığı için kar elde edip, elde ettiği karı ortaklara dağıtma amacı güder (ÜNAL, 6; ŞENER, 291). Ortaklığın tüzel kişi tacir olmasından dolayı adi alanının olmaması, ortaklığın bu amaç doğrultusunda varlığını devam ettirmesi gereği düşüncesini güçlendirmektedir (SEÇER, 4). Bu amaç hem ortaklığın sürekliliği hem de pay sahibinin pay senetlerinden gelir elde etme beklentisini karşılayacak en etkili etmendir (ANSAY, 217; KARSLIOĞLU, Hasan, Anonim Şirketlerde Örtülü Kar Dağıtımı, Ankara, 2015, 42).

Ortaklık faaliyetlerinin olumlu sonuçlanması halinde kar edilmiş olunur. Elde edilen kar bilançoda gösterilen tüm aktif ve pasif değerler için olduğu gibi, ayrı bir tüzel kişilik olan anonim ortaklığa aittir. Ortaklık elde etmiş olduğu bu karı pay sahiplerine ödenmiş sermaye oranlarına göre paylaşır ve her bir ortak kar payı hakkına kavuşmuş olur (TTK m. 507-(1)).

İş yılı içerisinde faaliyet gösteren ortaklığın hesapları bilançoda gösterilir (TTK m. 508-(2)). Bilançonun olumlu sonuçlanması halinde yönetim kurulu kar payı dağıtımı ve miktarı konusunda bir teklif hazırlayarak genel kurulun onayına sunar (TTK m. 375-(1)/f, 514)). Genel kurulun bilançoğu onaylamasının ardından bu bilançoğa dayanılarak hazırlanmış kar payı dağıtım teklifi genel kurul tarafından kabul edilmekle kar payı hakkı pay sahipleri bakımından bir alacak hakkına dönüşür (TTK m.408-(2)/d) . Genel kurul, yönetim kurulunun teklifini

reddetse; yönetim kurulu yeni bir teklif hazırlamalıdır (GÜZİN ÜÇİŞİK/ AYDIN ÇELİK, Anonim Ortaklıklar Hukuku, Ankara, 2013, C. 1, 230).

1.1.1.2.2. Anlamı

En basit anlamı ile konulmuş sermayenin karşılığı olarak elde edilen artış olarak tanımlanan karın hesaplanmasına katılan değerlere bakılarak farklı tanımlar yapılmıştır (KARYAĞDI, Nazmi, Kar Dağıtımı ve Vergilendirilmesi, İstanbul, 2002, 31; ATEŞAĞAOĞLU, Erdem, Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kar Payı Dağıtımı, İstanbul, Ocak 2012, 9). Bir görüşe göre; *kar, ticaret ortaklıklarının belli bir dönemde yürüttükleri faaliyetler sonucunda elde ettikleri fazlalıktır* (BİLGİN, 13; BİRSEL, Mahmut T, Yargıtay Kararları Işığında Şirket Karı Konusunda Anonim Şirket ile Pay Sahibi Arasındaki Menfaat Çatışması (Menfaat Çatışması), Ankara, 1971, 1).

Başka bir deyişle kar, temel anlamı ile alış veriş işlerinden elde edilen kazanç; ticari bir terim olarak maliyet fiyatıyla satış fiyatı arasındaki fark, ekonomi bilimi bakımından üretim faktörlerinden biri olan girişimcinin üretimden aldığı pay demektir (SEÇER, 5).

Diğer bir ifade ile bir işletmenin dönem başı ve dönem sonundaki öz sermayelerinin karşılaştırılması veya gelir-gider hesaplarındaki olumlu veya olumsuz sonuca göre işletmede elde edilen fazlalık kardır (GELEGEN Taner, Kurumların Gelir Vergisi Matrahı Dışında Kalan Yedek Akçeleri Yönünden Safi Karın Anlamı, İktisat ve Maliye Dergisi, C. XXI, S. 7, 1974, 1; KARASİOĞLU Fehmi, Finansal Muhasebe, Ankara, 2014, 23). Ortaklık sermayesi, yedek akçeler ve dağıtılmayan kar ortaklığın öz sermayesini oluşturur (BİLİCİ, Nurettin, Vergi Hukuku, Ankara, 2011, B. 26, 146).

Anonim ortaklıklar hukuku bakımından kar ise; hesap dönemi boyunca yürütülen ortaklık faaliyetleri sonucunda, kar zarar hesabının kar bakiyesi vermesi ile pasif kalemler tablosuna yazılan ve kural olarak kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılan gelirdir (ÜNAL, 5; BİRSEL, Mahmut Tevfik, Anonim Şirketlerde Kar Kavramı, İzmir, 1973, 1; BOZGEYİK, Kar

Dağıtım, 120; ATEŞAĞAOĞLU, 9) Bir başka tanımla kar, ortaklık malvarlığındaki hesap dönemi içinde meydana gelen azalmalar ile katılmalar arasındaki olumlu sonuçtur (¹ İMREGÜN, 291).

Pay sahibi açısından kar, servetine eklenecek nakdi bir kazancı veya pay senedine ayırdığı servetin gelirini belirtir (BİRSEL, Kar Kavramı, 2; BİLGİN, 16.). Pay sahibinin elde ettiği pay senedi ile ortaklığa vermiş olduğu sermaye karşılığında bu pay senedinin değerinde meydana gelecek olan artış ile kazanç elde etmiş olur. Pay sahibinin elde ettiği kar payı ise ancak pay senetlerinin hukuki semeresidir (İMREGÜN, 290; BİRSEL, Kar Kavramı, 19).

Kar, kazanç ve temettü terimleri öğretide aynı anlama gelecek şekilde kullanılmaktadır (YANLI, Veliye, Anonim Şirketlerde Kar Payı, BATİDER, C. XXX, S. 1, 2014, 21; PULAŞLI, 579) . Ancak bu terimlerin birbirlerinden ayrıldıkları esasların bilinmesi konumuz bakımından önemlidir. 6762 sayılı eTTK’nda ‘kazanç payı’ ifadesi ile aslından ‘kar payı’ ifade edilmek istenmekteydi (BİLGİN, s. 36, dpnt 8).

Kardan dağıtılan her kalem teknik manada kar payı değildir. TTK m. 507 başlığında kar ve tasfiye payı terimleri, TTK 509. maddenin başlığında kar payı, hazırlık dönemi faizi ve kazanç payı terimleri kullanılmıştır. TTK 1534. madde gereği, madde başlıkları kanun metnine dâhildir. Buradan hareketle, TTK’nun bu terimleri birbirinden ayrı anlamlarda kullanmak istediği sonucuna varılabilir.

Yine, TTK m. 507 gerekçesinde, safi kazanç terimi yerine net dönem karı ibaresinin kullanıldığı ve bunun sebebinin kazanç kelimesinin vergi hukuku alanında terimsel bir anlam kazanması, YK üyelerine yıllık kar payından verilen dilimin ise “tantiéme” terimi karşılığı olarak kazanç payı şeklinde adlandırılması ile pay sahiplerine dağıtılan kar payından ayrılması gerektiği belirtilmiştir.

Kazanç payı, yönetim kurulu üyelerine, sadece net kardan ve ancak kanuni yedek akçe için belirli ayırım yapıldıktan ve pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranda kar payı dağıtıldıktan sonra verilir (TTK m. 511). Kazanç payı, mahiyeti itibariyle kar payından farklılık gösterir.

Karın tanımını yapmak için karın hesaplanması usulünün incelenmesi gerekir. Özel hukuk hükümlerine göre hesaplanan kar, daha çok özel hukuk terimleriyle ifade edilmektedir. Ancak, vergi hukuku hükümlerince hesaplanan kar hem bu disiplinin terimleriyle ifade edilmekte hem de vergi hukukuna ilişkin hesaplamaların tamamlanmasıyla elde edilmektedir. Bu iki ayrı hesaplama yöntemi bizi iki ayrı kar tanımına götürmektedir.

1.1.1.2.3. Ticari Kar – Mali Kar Ayrımı

Her türlü ticari ve sınai faaliyetten doğan kazançlar ticari kazançtır (GVK m.37/(1)). Ticari kazanç, bilanço esasına, işletme hesabı esasına veya basit usule göre belirlenir. Birinci sınıf tüccarların kazancı bilanço hesabı usullerince hesaplanır. GVK m. 177/6-b gereği birinci sınıf tüccar sayılan ticaret şirketlerinin kazancının hesaplanmasında da bu usule uyulur (ÇEVİK, 803).

Ticari kar, karın hesaplandığı yıl içinde ortaklık faaliyetleri sonunda elde edilen gelir ve bu gelirden düşülen masraflardan dönem sonunda arta kalan tutardır (KARYAĞDI, 33; ATEŞAĞAOĞLU, 13). Bu tutar, yedek akçelerden, geçmiş yıl karından ya da zararından etkilenmez (SEÇER, 6; KARYAĞDI, 33). Ticari kar, o yıl içerisinde işletmenin aktif ve pasif kalemlerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi ile elde edilen karı gösterir ve ticari işletmenin iş hacmini belirler (ÜNAL, 7).

Gelir tablosu ve bilançodan oluşan finansal tablolar, kendisini oluşturan ekonomik gerçekliğin kâğıda dökülmüş, rakamlarla ifade edilmiş halidir (KARYAĞDI, 33). İşletmeye ait ekonomik gerçekliklerin en doğru bir biçimde finansal tablolara aktarılması muhasebe biliminin uğraşdır. Muhasebe bilimi kavramları olan ölçme ve değerlendirme ile işletmenin ekonomik durumu finansal tablolara yansıtılır. Bu yansımanın işletmenin gerçek durumu ile örtüşmesi ölçme ve değerlemenin en iyi şekilde yapılmasıyla mümkündür.

Muhasebede ölçme, bir işletmenin belirli bir dönemdeki ekonomik faaliyetlerinin belirli bir birim üzerinden muhasebe kurallarına uygun olarak sayılarla ifade edilmesidir. Değerleme ise; işletmenin aktif ve pasiflerine parasal

miktarların tayin edilmesidir (KARYAĞDI, 33; KARAYALÇIN, Bilanço, 33). Değerleme muhasebenin iki temel amacı olan haklar muhasebesi ve işletme muhasebesinin tesisinde kullanılır. Haklar muhasebesi, işletmenin aktif ve pasifinin gerçek değerinin tespit edilerek, bu değerden hak sahibi olanlara haklarına uygun olarak adil bir biçimde dağıtılmasını sağlamayı amaçlar (KARYAĞDI, 31). Bu hak sahipleri işletme sahipleri, işletme çalışanları, bir vergi alacaklısı olan devlet ya da başkaca alacaklılar olabilir. İşletme muhasebesinde ise aktif ve pasiflerin değerlemesi işletmenin devamlılığını sağlamaya yöneliktir. Vergiye tabi matrahı belirlemek için düzenlenen mali bilanço ile yedek akçe ayrılması veya kar payı dağıtılması mümkün olmaz (TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, 62).

Vergi Usul Kanununda her bir iktisadi değer için hangi değerlendirme ölçüsü ile değerlendirileceği açıkça belirtilmiştir. Böylelikle, hem eşit vergilendirme hem de vergiyi kavrama amaçlanmıştır. Haklar muhasebesine uygun olarak belirlenen değerlendirme ölçüleri, devlet ile işletme arasındaki hakkın yerini bulmasına yardımcı olacaktır (KARYAĞDI, 31; TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, 64; KARAYALÇIN, Bilanço, 3). Ticari bilançonun hazırlanmasında değerlendirme bakımından daha esnek bir yaklaşım kabul edilmektedir (TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, 64; KARAYALÇIN, Bilanço, 3; GELEGEN, 1).

TTK’nda yer verilen değerlendirme ölçüleri, kanunun amaçladığı gibi üçüncü kişileri, alacaklıları ve ortakları korumaya yöneliktir. Her iki kanunun koruduğu değer farklı olması nedeniyle farklı değerlendirme ölçüleri belirlenmektedir (KARYAĞDI, 34; TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, 61). Bu ise; farklı bilançolar meydana getirmektedir. TTK’nda maliyet bedeli, borsa rayici ve itibari değer değerlendirme ölçütü olarak kabul edilir. VUK’nda ise; iktisadi kıymetlerin çeşitlerine göre maliyet bedeli, borsa rayici, tasarruf değeri, mukayyet değer, itibari değer, rayiç bedel, emsal bedeli ve emsal ücreti, vergi değeri olmak üzere sekiz farklı değerlendirme ölçütleri kabul edilmiştir (KARYAĞDI, 36).

TTK ve muhasebe standartlarına uygun olarak düzenlenmiş, en çok maliyet bedeli ile değerlendirme yapılan, vergiye tabi olup olmadığına bakılmaksızın tüm gelir ve giderlerin gösterildiği bilanço ticari bilanço olarak adlandırılır (KARYAĞDI, 36). VUK esaslarına uygun olarak düzenlenen bilanço ise mali

bilançodur ve ticari bilanço üzerinde vergi hukukunun gereği olan düzenlemelerin yapılmasından sonra ortaya çıkar⁴. Mali bilanço vergi matrahını belirlemeye yarar⁵. Bu iki bilanço arasındaki asıl fark, vergi hukuku bakımından gider sayılmayan ödemelerden oluşmaktadır. Diğer farklılıklar ise; değerlendirme kuralları, amortisman hükümleri, vergi muaflik ve istisnalarıdır (ATEŞAĞAOĞLU, 15).

Değerleme, dönem karının hesaplanmasına hizmet etmektedir. Dönem karı esas olarak, özsermaye veya dönem hasılatı ve hasılatın elde edilmesi için yapılan giderlerin karşılaştırılması yaklaşımları ile belirlenmektedir. Özsermaye, bir işletmenin belirli bir dönemdeki ekonomik varlıklarının gerçek değeridir. İşletme kurulurken özsermaye ve işletmeyi kurmak için sarf edilen sermaye birbirine eşittir. Ancak, dönem sonunda özsermayede karlar, ihtiyatlar ve karşılıklara bağlı olarak devamlı şekilde değişiklikler meydana gelebilir⁶. Hesap dönemi sonundaki özsermaye fazlalığı dönem karını verir. Gelir tablosundan yararlanılarak aynı sonuca varmak da mümkündür⁷.

Ticari işletmelerde bilanço hazırlamasına ilişkin hükümlere yer veren VUK ve TTK ortak temel noktası envanterdir (KARAYALÇIN, Yaşar, Bilanço Hukuku (Bilanço), Ankara, 1979, 2). Buna karşın bilançolar düzenledikleri kanun hükümlerine göre farklılık göstermektedirler (ÜNAL, 6; KARYAĞDI, 31; İMREGÜN, 292; ATEŞAĞAOĞLU, 9). Bu farklılığın başlıca nedenleri; ilgili kanun hükümlerinin farklı yabancı hukuk kaynaklarından alınması, her iki bilançonun da amacının ve içeriğinin birbirinden farklı olmasıdır (TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, 61; KARAYALÇIN, Bilanço, 3).

---

⁴ ‘VUK’na göre hazırlanan bilançolar, bu Kanun’da yer alan düzenlemelerin daha ayrıntılı olması sebebiyle daha anlaşılır ve açıktır.’ (KARAYALÇIN, Yaşar, Safi Kar Kavramı- Dönem Vergi Borçları, BATİDER, 1990, C. XV, S. 3, 139; ÜNAL, 6; KARYAĞDI, 31).

⁵ ‘Mali kara dayanılarak kar payı dağıtımı yapılamaz, mali kar yalnızca vergi matrahını belirlemek amacıyla hazırlanır.’ (ÜNAL, 7).

⁶ ‘Özsermaye yaklaşımı ile sermayenin korunması amaçlanır.’ (KARYAĞDI, 36).

⁷ Değerleme yöntemleri için bkz. KARYAĞDI, 43-57.

1.1.1.2.4. Net Dönem Karı

6102 sayılı Kanun yürürlükten kaldırdığı Kanundan farklı olarak safi kar yerine net dönem karı demekle birlikte, eTTK’nda olduğu gibi net dönem karı yürürlükteki Kanunda da tanımlanmamıştır (KENDİGELEN, İlk Tespitler, 417). TTK m. 509-(2) gerekçesinde net kelimesinin diğer kanun maddelerinde yer alan ifadelerle ve uluslararası literatürle uyum için tercih edildiğini, dağıtılabilir ifadesinin ise dönem karı mı yoksa bilanço karı mı tartışmalarına son vererek açıklığa kavuşturulmak üzere; kar dağıtımına esas alınacak karın, net dönem karı olarak isimlendirildiği belirtilmektedir.

Kanunda tanımlanmayan net dönem karını öğretide tanımlayan yazarlar olmuştur. Bilançoda gider olarak gösterilecek vergiler ve diğer mali yükümlülüklerle bağlı olarak çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Net dönem karının ilk anlamında vergiler ve diğer mali yükümlülükler hesaptan düşülmemiştir (KARAHAN/ BOZGEYİK, 638). İkinci anlamında, ayrılması gereken yedek akçeler mevcut kazançtan ayrılır. Son anlamında ise bilanço kazancından vergiler ve diğer mali yükümlülükler indirilmiştir⁸.

Karayalçın, gayrisafi, safi ve dağıtılabilir kar şeklinde üçlü bir ayırım yapmaktadır. Hesap döneminde o döneme ait işletme faaliyetleri dolayısıyla elde edilen hasıllardan o döneme ait giderleri çıkarınca geriye kalan tutar gayrisafi kar, gayri safi kardan amortisman ve karşılıklar ile kurumlar vergisi çıkarıldıktan sonra kalan tutar safi kardır (KARAYALÇIN, Bilanço, s. 62).

TTK m. 507-1 hükmünde geçen bu kar çeşidi, kar payına katılma bakımından esas alınacak olan kardır. Kanun hükmü “*Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılmasına kararlaştırılmış net dönem karına, payı oranında katılma hakkını haizdir.*” demektedir. Net dönem karı, pay sahiplerinin ödenmiş sermaye payları oranında ve yıllık bilançoya göre hesaplanacaktır(TTK m. 508).

---

⁸ÇEVİK, 803; DOMANIÇ, 1531 ‘ Yönetim kurulu, kurumlar vergisinin matrahında hesaplanan ancak vergi olarak düşülmeyen bazı kalemleri dağıtılacak kar hesaplanırken dikkate alınmalıdır’; ÜNAL, 11; KARSLIOĞLU, 78.

TTK m. 508-(2) deki yıllık bilanço'ya göre elde edilen kardan geçmiş yıl zararları ile ortaklık karının matrahını oluşturan vergilerin düşülmesinden sonra elde edilen tutarı ifade eder (ÜNAL, 8; KARYAĞDI, 32; ATEŞAĞAOĞLU, 13; OTLU, 162). Buna karşı olan görüş; vergilerin hesaplanan kardan düşülmesini gerektiren her hangi bir kanun hükmü bulunmadığından net dönem karının vergileri de kapsadığını belirtmektedir (GELEGEN, s. 5).

“Şirket mukavelesinde aksine hüküm bulunmadıkça ortaklar sermaye koyma borçlarını yerine getirdikleri nispette, yıllık bilanço'ya göre elde edilmiş olan safi kardan pay alırlar. Esas kaide şudur ki, limited şirketlerde safi kazanç, yerine getirilen sermaye borçlarının nispetinde tevzi edilecektir. Taahhüt edilen sermayenin miktarına ve bunun esas sözleşmeye olan nispetine bakılmaz (ERİŞ, Gönen, Açıklamalı - İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler, Ankara, 1987, 1316).”⁹

“... Kanunen kar payı almak mütesep haklardandır... kanun koyucu ‘mütesep hakların kanun ve esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan’ haklar olduğunu beyan etmiş mütesep haklara misal olarak da ‘kar payı almak hakkı’ göstermiştir. Kar payı almak hakkı umumi heyet kararı ile pay sahiplerine verilebilen ve verilemeyen bir hak niteliğinde değildir. Kanuni yedek akçe ayrıldıktan sonra kardan pay sahipleri mahrum bırakılamaz.

Umumi heyet karın ne nispette dağıtılabileceği hususunda karar vermeye yetkili olup, aksine olarak kar dağıtılmamasına dair almış olduğu karar kanuna aykırıdır(ERİŞ, Açıklamalı- İçtihatlı,1316) ”¹⁰

Hesap döneminde sonunda, o hesap yılında işletme faaliyetlerinden elde edilen gelirden ilgili döneme ait işletme giderlerinin çıkartılmasıyla bulunan tutara gayri safi kar (net olmayan dönem karı) denir (ATEŞAĞAOĞLU, 43).

Net olmayan dönem karından amortisman ve karşılıklar ile ortaklığın vergilerinin indirilmesi ile net dönem karı bulunur. Bilanço pasifinde yer alması

⁹ YTD 13.12.1965, E. 1963/3722, K.1965/3263 nolu karar.

¹⁰ YTD 15.5.1970, E. 1979/2085, K.1970/1970 nolu karar.

gereken ilgili döneme ait vergi borçları ortaklık giderleri arasındadır. Bu vergiler pasifler arasında ise dönem karı net dönem karını verir, pasifler arasında değilse net dönem karını bulmak için net olmayan dönem karından vergilerin indirilmesi şarttır (KARAYALÇIN, Bilanço, 62; KARSLIOĞLU, 80).

Bir işletmenin faaliyet dönemi boyunca elde etmiş olduğu gelirler, net olmayan (gayrisafi) karını gösterir. Çünkü bu kardan henüz işletmenin giderleri çıkarılmamıştır. İşletme giderleri bu gelirden çıkarıldığında, işletmenin karı net olarak ortaya çıkacaktır. Faaliyet dönemi sonunda elde edilen gelir, yapılan giderlerden daha fazla ise kar elde edilmiştir. Bu kardan geçmiş yıl zararları ile vergi ve benzerlerinin indirilmesiyle net dönem(safi) kar elde edilmiş olunur (KARAYALÇIN, Bilanço, 63).

Kar payı dağıtımına esas alınan kar net dönem karıdır. Net dönem karı, ticari kardan geçmiş yıllar zararlarının düşülmesinden sonra elde edilen kardır (ATEŞAĞAOĞLU, 43; KARAHAN/ BOZGEYİK, 638). Bilançoda görülen kar üzerinden ikinci bir hesap daha yapılarak geçmiş yıl zararları düşülür. Böylelikle ortaya çıkan kar, net dönem karını oluşturur.

Net dönem karı yedek akçe olarak ayrılarak gelecek yıla aktarılabilir. Bunun yanı sıra net dönem karının ortaklık pay sahiplerine kar payı, ortaklık yöneticilerine kazanç payı, ortaklık kurucularına, intifa senedi sahiplerine ve işçilerine dağıtılması mümkündür. Ortaklık genel kurulu, usulünce toplanır ve yönetim kurulunun teklifini görüşerek net dönem karının ne şekilde değerlendirileceğine karar verir.

Net dönem karından yedek akçelerin ayrılmasının ve geçmiş yıl zararlarının ödenmesinden sonraya kalan kar ise dağıtılabilir kardır (AKYAZAN, 50; KARAYALÇIN, Bilanço, 62). Dağıtılabilir kar hesap yılında elde edilmiş ve indirilecek kalemlerden geriye kalan kar ile düzenli kar dağıtımını amacı ile ayrılmış yedek akçeler, belirli amaca özgülenmemiş olağanüstü yedek akçeler, dağıtılması mümkün ihtiyari yedek akçeler ve kanuni yedek akçelerin esas sermayenin yarısını geçmeyen kısmından oluşur (DOMANIÇ, 1532; KARYAĞDI, 176; BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, 122; BAHTİYAR, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, Mart 2015, 286).

Birinci tertip yedek akçe ayırımında esas alınacak net dönem karının belirlenmesinde kurumlar vergisinin indirilmesinden öncelikli olup olmadığı öğretide tartışmalı idi. Maliye Bakanlığı Genelgesi'nde TTK ve Bankalar Kanununa göre, net dönem karından kanuni yedek akçelerin ve olası zararların ayrılması zorunludur ve eTTK'nda safi kazanç yıllık bilançoya göre hesap ve tespit edilir denildiğinden yedek akçelerin ayrılmasına öncelik verilmiştir. Daha sonra çıkarılan muktezada da Bakanlık, yedek akçelerin ayrılmasında kurumlar vergisi düşülmemiş karın esas alınacağını görüşünü tekrarlamıştır (ÜNAL, 8).

Bakanlık ileriki tarihlerde görüşünü değiştirerek, kurumlar vergisinin yedek akçelerin ayrılmasından önceki safi kardan öncelikli olarak alınmasını istemiştir. Böylelikle, yedek akçelerin ayrılması için vergiden sonraki safi karın esas alınmalıdır.

Geçen yıldan aktarılan kar, net dönem karına dâhil edilmez. Geçen yıldan aktarılan kar, yedek akçeye dönüşmüştür; bir kez yedek akçe olarak hesaplanan kar ikinci kez yedek akçe olarak hesaplanmaz. Ancak, yedek akçe ayırımında matraha dâhil edilir.

Geçen yıl zararları, safi karın bulunması için yıllık kardan indirilir. Geçmiş yıl zararları ortaklık sermayesini azaltıyorsa gerçek anlamda bir zarar söz konusu olur. Şirket sermayesini azaltmayan yani, geçen yıldan ayrılan yedek akçelerle ödenebilen ancak ödenmeyerek sonraki yıla bırakılmış zararlar ise gerçek olmayan zarar olarak isimlendirilir.

1.1.1.2.5. Kar Payı Avansı

6102 sayılı TTK ile halka kapalı anonim ortaklıklara için getirilen yeniliklerden biri ise kar payı avansıdır. Kar payı avansı yapılan yeni düzenlemeden önce yalnızca SerPK 'na tabi olan halka açık anonim ortaklıklarda görülen bir düzenlemeydi. Anonim ortaklık pay sahiplerine kar payı avansı dağıtılabilmesi için esas sözleşmede ayrıca hüküm bulunmasına gerek bulunmamaktadır (KARSLIOĞLU, 47).

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na hazırlanan bir tebliğ ile uygulamasına ilişkin ilkelerin belirleneceği kar payı avansı, pay sahiplerinin belirli şartlar altında kar payı dağıtım kararından önce ortaklık hesabından kendileri yararına ödeme yapılmasına imkân sağlamaktadır¹¹.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na çıkarılan Kar Payı Avansı Dağıtım Hakkında Tebliğ¹², de kar payı avansı, *kâr payından mahsup edilmek üzere ara dönem finansal tablolara göre oluşan kârlar üzerinden bu Tebliğ hükümlerine göre hesaplanan tutar* şeklinde tanımlanmıştır (KPADT m. 4-(1)/c). Kar payı avansı SPK tarafından çıkarılan Kar Payı Tebliği¹³, nde de tanımlanmıştır. Bu tanıma göre kar payı avansı *yıllık finansal tablolar üzerinden dağıtılacak kâr payından mahsup edilmek üzere ara dönem finansal tablolara göre oluşan kârlar üzerinden bu Tebliğ hükümlerine göre hesaplanan tutardan* oluşmaktadır(KPT m. 3-(1)/f).

Kar payı dağıtım kararından önce, ortaklığın elde etmiş olduğu kazançtan, daha sonra ödenecek olan kar payından alınmak üzere ortaklara dağıtılan paralar da kar payı avansı olarak anılmaktadır. Ancak, avans mevcut bir alacağın ödenme zamanından önce yapılan ödemeleri ifade etmektedir. Oysaki kar payı hakkı, genel kurul tarafından alınan kar payı dağıtım kararı ile bir alacak hakkına dönüşür. Henüz var olmayan bir alacağın ödenmesinde avanstan söz etmek yerinde değildir (TEKİNALP, Ünal, Anonim Ortaklıklarda Karın Dağıtım Konusuna İlişkin Bazı Sorunlar (Sorunlar), İktisat ve Maliye Dergisi, C. XXI, S. 7, 1974, 388).

Kar payı avansı dağıtılması hesap dönemi tamamlanmadan veya henüz kar payı dağıtım kararı alınmadan, genel kurulca dağıtılmasına karar verilen kar payından mahsup edilmek üzere pay sahiplerine avans verilmesini sağlar (ÜNAL, 2).

---

¹¹ Kar payı avansının hesaplanmasına ilişkin örnek için bkz, KOCA, Aydın, Avans Kar Payı Dağıtımının Esasları ve Vergilendirilmesi, Mali Çözüm Dergisi, http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/117malicozum/18_aydinkoca.pdf, mayıs-Haziran 2013, 196-203.

¹² RG S. 28379, T. 09.08.2012.

¹³ RG S. 28891, T. 23.01.2014.

Kar payı avansı, pay sahiplerine dağıtım zamanındaki payları oranına göre ve imtiyazlar dikkate alınmaksızın dağıtılır ve intifa senedi sahiplerine, ortak olmayan yönetim organı üyelerine ve ortaklar dışında kâra katılan diğer kimselere kâr payı avansı ödenemez. (KPADT m. 8-(1)). Sermaye artırımını yapılmış ise yeni pay sahiplerine hakları eşitleninceye kadar öncelikle kar payı avansı dağıtılır (KPADT m. 8-(4)/b)).

Pay sahiplerine dağıtılacak olan kar payı avansı, ortaklığın kazancından dağıtılmalıdır. Ortaklığın kar payı avansı dağıttığı döneme ait kazancından değil de ortaklık karından avans vermesi, geçmiş yıl/yıllarda ayrılan yedek akçelerin dağıtılması anlamına gelir (TEKİNALP, Ünal, Anonim Ortaklıklarda Karın Dağıtımını Konusuna İlişkin Bazı Sorunlar, İktisat ve Maliye Dergisi, C. XXI, S. 7, 1974, 2).

Kar payı avansı dağıtılacak hesap döneminde hazırlanan üç, altı veya dokuz aylık ara dönem finansal tablolara göre kar elde edilmiş olmalıdır (KPADT m. 5).

Yılsonunda bilançoda görülen kar, yıl içerisinde dağıtılan kar payları avansından daha az olursa yedek akçelerle eksik kalan tutar tamamlanmaya çalışılır. Eğer hala eksik kalırsa bu halde ortaklık yönetim kurulu kar payı avansı verdiği pay sahiplerinden eksik kalan tutarı tamamlayıncaya kadar geri ödeme talep eder (KPADT m. 6-(1)/a) . Ortaklık hesapları zarar gösterirse; pay sahiplerine dağıtılan kar payı avansının tamamının geri ödenmesi istenir(KPADT m. 6-(1)/b). Hamiline yazılı pay senedi sahiplerine ulaşılması ve geri ödeme talep edilebilmesi için gerekli tedbirleri alır (DURUSOY, Refik Yaşar, Kar Payı ve Kar Payı Avansı Dağıtımını ile Yedek Akçeler, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun İş Dünyasına Etkileri Konferansı, 8.12.2012, 166).

Kar payı avansı dağıtılabilmesi için genel kurulun kar payı avansı dağıtımını kararında bu hususlara da yer verilmiş olması gerekir (KPADT m. 6- (1)). Anonim ortaklık genel kurulunun karar alınabilmesi için sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin toplantıda hazır olması, bu nisabın toplantı süresince korunması ve toplantıda hazır bulunan oyların

çoğunluğunun kâr payı avansı dağıtılması yönünde kullanılmış olması gereklidir (KPADT m. 6-(2)).

Dağıtılacak kâr payı avansı; varsa geçmiş yıllar zararlarının tamamının, vergi, fon ve mali karşılıkların, kanunlara ve sözleşmeye göre ayrılması gereken yedek akçelerin, varsa imtiyazlı pay sahipleri, intifa senedi sahipleri ve kâra katılan diğer kimseler için ayrılacak tutarların, oluşan ara dönem kârından indirilmesi suretiyle elde edilen tutarın yarısını geçemez (KPADT m. 7-(1)).

Aynı hesap dönemi içinde izleyen ara dönemlerde de kâr oluşması halinde dağıtılacak kâr payı avansı tutarı bu indirimlerin yapılmasının ardından önceki ara dönem veya dönemlerde ödenmiş olan kâr payı avansı tutarları da indirilerek hesaplanır. Ödenecek kâr payı avansı, bu şekilde hesaplanan tutarın yarısını geçemez (KPADT m. 7-(2)).

Ara kar dağıtımının mümkün olup olmadığı hususunda eTTK uygulamasında farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Birinci grup yazarlar, safi karın yıllık kardan ödeneceği ve bu karın VUK m. 174 gereğince ancak takvim yılına denk gelen hesap döneminin sonunda defterlerin ve hesapların kapanmasıyla belli olacağından henüz belirli olmayan karın dağıtılmasının mümkün olmadığı görüşündeydiler. Diğer grup yazarlar ise kanunda öngörülmemiş olsa bile esas sözleşmede hüküm varsa pay sahiplerine kar payı avansı dağıtılabileceğini ve bu tutarın hesap dönemi sonunda dağıtılacak kar payından düşülebileceğini savunmaktaydılar. Yargıtay da vermiş olduğu bir kararda ödenen kar payı avansının sonradan dağıtılan kardan daha fazla olduğu anlaşılırsa fazla kısmının ortaklığa geri iade edileceğini belirtmiştir.

Kar payı dağıtımını alma kararı ortaklık genel kurulunun devredilemez görevlerindedir. Yılda birkaç kez kazançtan kar payı dağıtılacak olsa dahi her karar usulüne göre toplanmış genel kurulun alacağı kar payı dağıtım kararı ile yapılmalıdır. Genel kurulun dağıtım kararı almasının ardından, dağıtımın yöntemi ve zamanı konularında yönetim kuruluna yetki vermesi, kar payı dağıtım kararı alma görevinin devredilmesi anlamına gelmez. Çünkü hem kar payı dağıtım kararı hem de yönetim kuruluna kar payı dağıtımında izlenecek yöntemin ve kar payının dağıtılacağı zamanın belirlenmesi konusunda verilen yetki genel kurul iradesinden

doğmuş olur. Kanun, yönetim kuruluna bu konularda yetki verilmesine izin vermektedir.

Yönetim kurulu ileride ödenmesi varsayılan kar payından avans ödemesi için ya esas sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunmalı ya da genel kurul tarafından yetkilendirilmiş olmalıdır.

1.2. Pay Kavramı

1.2.1. Genel Olarak

Anonim ortaklık yapısının temelini oluşturan pay teknik olarak birden çok anlamda kullanılmaktadır. Bu sebeple, pay kavramı ile gerçekte anlatılmak istenenin ne olduğunu belirlemek çok önemlidir. Bunun için pay kavramının farklı anlamlarının açıklanması gerekir. Zira anonim ortaklıkla ilgili birçok düzenlemede pay esas kavram olarak kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra anonim ortaklıklarda pay kavramı ile diğer ortaklık türlerinde görülen ve ortaklık ile ortaklık ile ortağın hukuki bağlantıyı kuran katılma payı kavramı arasındaki farklılık da payın kendine özgü anlamlarının açığa kavuşturulması ihtiyacını doğuruyor. Safi kazanç yerine kar payı denmesinin amacı kar payının pay sahibi olmakla ilişkilendirilmesinin açıklığa kavuşturulmasıdır (ÜNAL, 28).

Paylar, ortaklık esas sermayesinin belirli birimlere bölünmesiyle elde edileceğinden öncelikle, ortaklığın hukuki varlık kazanması ve esas sermayesinin belirli olması gerekir. Bu ancak, ortaklığın ticaret siciline tescili ile sağlanır. Bu sebeple, kanun tescilden önce oluşturulmuş payları geçersiz saymaktadır (TTK m. 486-(1)). Ortaklık esas sözleşmesini zorunlu içeriğini belirleyen TTK m. 339-(2) fıkrası c bendi gereği şirketin sermayesi ve payların itibari değerleri, bunların ödenme şekil ve şartları ortaklık esas sözleşmesine yazılmalıdır. Böylelikle, ortaklık esas sözleşmesinin tescil ve ilan edilmesiyle ortaklık payları oluşur. Paylar, sermaye artırımını neticesinde oluşturulmuşsa; sermaye artırımını kararının tescil ve ilanı aynı işlevi görür. Payların sona ermesi ancak bu payların şirket tarafından itfa edilmesine bağlıdır. Pay senetlerinin ziyayı, payların sona ermesi sonucunu doğurmaz.

TTK m. 484-(1) hükmü uyarınca pay senetleri nama yazılı veya hamiline yazılı olarak düzenlenebilir. Aynı kanun m. 339-(2) d bendinde ise; pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacaklarının, varsa paylara tanınan imtiyazların ve payları devir sınırlandırmalarının esas sözleşmeye yazılması zorunlu kılınmıştır.

6762 sayılı mülga Kanunda pay senedi çıkarılmasını zorunlu kılan bir hüküm bulunmamaktaydı. 6102 sayılı Kanun bu konudaki eksikliği gideren 486. Maddeyi düzenlemiştir. Bu maddeye göre; hamiline yazılı pay senetleri, pay bedellerinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içerisinde pay senetlerini bastırır ve sahiplerine dağıtır. Yönetim Kurulunun bu kararı, ticaret siciline tescil edilir, TTSG'nde ilan edilir ve varsa ortaklık internet sitesinde yayınlanır. Nama yazılı pay senetlerinin bastırılması ise; azınlığın talebi ile zorunlu hale gelir.

1.2.2. Payın Çeşitli Anlamları

1.2.2.1. Sermayenin Bir Parçası Olması

Pay; bir anonim şirket ana sermayesinin belirli sayıda birimlere bölünmüş her bir parçası anlamında kullanılır. Ortaklık malvarlığını temsil eden sermaye, ortaklarca belirlenen bir rakama bölünür. Bu bölünme neticesinde ortaya çıkan bir birim, ortaklık payı olarak belirir. Pay sahibi ortaklığa ödemiş olduğu sermayeye oranla ortaklıkta pay sahibi olur. Pay sahibinin ortaklık iş ve işleyişinde etkinliği de bu sermaye payı oranında olur (ŞENER, 292; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 471).

Beliren her payın itibari bir değeri vardır ve bu değer ortaklık ana sözleşmesinde gösterilmelidir. Payın itibari değerinin az veya çok olması payın değerini etkilemez, pay sayısının artıp azalmasına yol açar (PULAŞLI, C. 2, 1158; AYDIN, Alihan, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul, 2008, 10). Sermayenin küçük parçalara ayrılmış olması, küçük sermayeleri bir araya toplayarak büyük yatırımlar yapma işlevi göre anonim ortaklıklar için çok elverişlidir (AYDIN, Alihan, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul, 2008, 10).

Her payın itibari değeri en az bir kuruş olmak zorundadır (TTK m. 476-(1)). Bu değerin altında itibari değer oluşturulamaz. Bakanlar Kurulu kararı ile bu değer yüz katına kadar çıkarılabilir. Yani; anonim şirketçe çıkarılacak payların itibari değeri en az yüz kuruş olabilir. Payların itibari değeri, kanunun öngördüğü bu alt sınırdan daha fazla bir bedelle belirlenebilir. Bu durumda bir kuruş ve katlarıyla artırım yapılmalıdır (TTK m. 476-(1)).

Kural olarak itibari değer ile payın gerçek değeri birbirine eşittir. Ancak, ortaklık ana sözleşmesinde gösterilmek kaydıyla farklı itibari değerde paylar oluşturulabilir. Anonim ortaklık payları arasında farklı pay grupları oluşturulabilir. Bu pay gruplarının her biri farklı itibari değerde paylardan oluşabilir. Ancak, grup içerisindeki paylar birbirine eşit itibari değerde olmalıdır. Bu halde, ana sözleşmede aksi kararlaştırılmamış ise paylar eşit oy hakkı vermesine karşın kar payına ve tasfiye payına katılmada bu itibari değerler dikkate alınır (ERİŞ, s. 2383).

TTK ile bir limited şirketin esas sermayesini paylara bölmesi ve bu payların senede bağlanması dahi, limited şirketteki katılma payı ile payı özdeş kılmaz. Bu iki kavram teknik olarak farklı kalmaya devam eder. Çünkü payın senede bağlanması onu ortaya çıkaran bir unsur değil, sonucudur. Ayrıca, limited şirket payları senede bağlanmış olsa bile, nama yazılı pay senetleri gibi tedavül yeteneğine sahip olmayıp sadece ispat aracıdır.

1.2.2.2. Pay Sahipliği Mevkii

Kanunun yasaklamadığı her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilen anonim şirketlerde toplanan sermayenin hedeflenen ekonomik amaç için işletilmesi esastır. Sermaye şirkete aittir ve şirketin ekonomik yararları için kullanılır. Pay sahiplerinin kişisel amaç ve yararları şirket sermayesinin işletilmesinde göz önünde bulundurulmaz. Şirket pay sahipleri ancak, ekonomik faaliyet neticesinde her pay için meydana gelen haklardan talepte bulunabilirler ve bu haklar üzerinde tasarruf edebilirler.

Anonim ortaklıkta ortaklık sıfatı, şahıs şirketlerindeki *şerik* ten çok daha farklılık göstermektedir. Şahıs şirketi ortağı olan şerik, ortaklığın kar elde etmesini ve böylelikle elde edilen kara ortak olma gayesi içindedir. Anonim ortaklık pay sahibi için bunu söylemek her zaman mümkün değildir. Zira anonim ortaklık pay sahibi, ortaklıktan pay edinirken kara ortak olma gayesi güdebilir ancak tek amaç bu değildir. Kimi zaman pay sahibi, payı yatırım aracı olarak edinmiş olabilir. Payın sağlayacağı oy hakkı ile ortaklıkta hakimiyet kurmak da bir başka amaç olabilir.

Pay sahibinin amaçları, şahıs şirketi ortağı olan şerikten farklılık gösterebilir. Bu sebeple, pay sahibinin şahsına büyük önem ve güven atfeden şahıs şirketlerinin aksine anonim ortaklıkta pay sahiplerinin kimliği önemsizdir. Asıl önemli olan pay mevkiinin varlığıdır. Pay mevkiini devam ettirdiği sürece bu mevkiinde kimlerin olduğu değil, mevkiinin bedeli olan sermaye borcunun ödenmiş olup olunmaması önem arz eden konudur.

Sermaye borcunu ödeyerek pay mevkiinde bulunan her ortak, payın kendisine bahsettiği hakları kullanır. Pay sahipleri, anonim ortaklığın malvarlığına dahil olan hakları değil, pay sahipliği sıfatının yani pay mevkiinde bulunmanın kendilerine bahsettiği hakları kullanacaklardır. Anonim ortaklığa sermaye olarak konulabilecek aynı değerleri belirleyen TTK m. 342-(1)' de belirtilen üzerinde sınırlı aynı hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen fikri mülkiyet hakları ve diğer mülkiyet hakları veya daha sonra ortaklık tüzel kişiliğince edinilen haklar yalnızca şirket tüzel kişiliğince organları eliyle kullanılabilir. Pay sahipleri, pay mevkiinde bulunmaları şartıyla paya bağlı hakları kullanacaklardır.

Esas sözleşme ile belirlenen pay mevkiilerinin sahipleri, payların devredilmesiyle kolaylıkla değişebilir. Oysaki pay mevkiini esas sözleşme değişmediği sürece sabittir (KENDİGELEN, İntifa Hakkı, 7). Esas sermayenin artırılması veya azaltılması neticesinde paylarda bir değişiklik olursa, değiştirilen esas sözleşmenin tescil edilmesiyle yeni pay mevkiileri oluşturulmuş olur. Kuruluşun tescilinden sonra, bedelleri ödenmeyen paylar da pay sahipliği mevkiini oluştururlar (DOMANIÇ, Anonim Ortaklıklar, 882).

Payların değerleri artıp azalsa da pay mevkiinde bir kayıp yaşanmaz. Ortaklığın kendi paylarını satın alması halinde de pay mevki varlığını korur, şirket tuzel kişiliği pay sahibi olarak pay mevkiini doldurur.

Pay mevki, pay sahiplerinden tamamen bağımsızdır. Öyle ki pay mevki sayısı ile pay sahibi sayısı birbirinden farklı olabilir. Birden çok pay sahibi, bir paya sahip olarak pay mevkiinde bulunurken, tek bir kimse birden çok paya sahip olması sebebiyle, birçok pay mevkiinin de sahibi olabilir (ŞENER, 292). Pay sahibi sayısı ile pay mevki sayısı birbirine denk olmayabilir.

Pay mevki, bölünmez bir bütündür (İMREGÜN, Oğuz, Anonim Ortaklık, Ankara, 1989, 277). Bir payın birden çok sahibi bulunabilir. Başka bir deyişle, anonim ortaklık payı üzerinde birlikte mülkiyet kurmak mümkündür. Ancak, bu paydan kaynaklanan taleplerin ortaklığa yöneltilmesi için bir temsilci seçilmelidir (TTK m. 477-(1)).

1.2.2.3. Hukuki Bağ

Pay, ortaklık ile pay sahibi arasındaki hak ve borçların hukuki sebebidir. Pay ortağın ortaklık organizasyonu içerisindeki yerini tayin eden bir kavramdır. Gerçekten, pay sahibi Borçlar Hukuku alanındaki alacak haklarından ayrı olmak üzere, paydan doğan bazı haklara sahiptir ve paydan dolayı bir takım yükümlülükler altındadır (ŞENER, 292; KENDİGELEN, İntifa Senetleri, 8).

Paylar kural olarak birbirine eşittir ve eşit haklar bahşeder. Ancak, bu kuralın istisnaları olabilir. TTK m. 478 uyarınca, bazı paylara kar payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı bakımından imtiyazlar tanınabilir.

Pay sahibine yönetsel ve mali haklar tanıyan pay teknik olarak bu son anlamına gelmektedir. Pay sahibi, hukuken bir anonim ortaklık payına sahip ise bu sahipliğin gereği olarak paya bağlı hakların ve borçların sahibi olur. Pay, ortağın bu sahiplik sıfatı gösterir bir belgedir. Bu belge, pay sahibinin sermayeye katılım oranını da gösterir.

Pay senetleri, kıymetli evrak niteliğini haizdir. Pay sahipliği sıfatının doğması için pay senedi bastırılması zorunlu değildir, payların oluşturularak tescil edilmesiyle bu hak doğar. Pay senedinin bastırılması kurucu değil, açıklayıcıdır.

1.3. Kar Payı Kavramı

Öncelikle, anonim ortaklığın en temel amacı yürütülen iktisadi faaliyet neticesinde kar elde etmek ve bu karı pay sahipleri arasında paylaşmaktır (TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar, İstanbul, 2000, B. 8, N. 898).

Her türlü iktisadi amaç ve konu için kurulabilen ortaklık bütün organları ile iktisadi faaliyetin başarıya ulaşarak kar elde edilmesi için çaba göstermek zorundadır (BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 117). Bu zorunluluk kanunda açıkça yazılı olmasa ortaklıkların temel unsurları arasında yer alan ortak çalışma amacının bir gereğidir (TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), N. 899).

Anonim ortaklık, sınırsızlık ve aç gözlülük boyutlarına varmadan, kar elde etmek maksadıyla her hangi bir veya birkaç iktisadi faaliyet yürüterek pay sahipleri dışındaki üçüncü kişilere karşı da kar elde etme çabası gösterme yükümlülüğü altındadır (PASLI, 119; KARSLIOĞLU, 42). Anonim ortaklık tüm işlerinde olduğu gibi kar payı elde edilmesi ve dağıtılmasında da basiretli bir işadamı gibi davranmalıdır (TTK m. 16-(1), 18-(2)).

Diğer yandan, pay sahipleri kanun, ana sözleşme ve genel kurul kararlarına uygun olarak dağıtılmak üzere belirlenen kardan, payı oranında kar payı alma hakkına sahiptir (TTK m. 507). Ana sözleşmede aksine bir hüküm yoksa kar payı, pay sahibinin esas sermayeden mahsup edilmek üzere yaptığı ödemelere göre belirlenir (TTK m. 508). Kar payı hakkı, kanunen pay sahipleri arasında oransallık ölçüsüne göre dağıtılır ancak ana sözleşmeyle aksi kararlaştırılabilir. Ancak hesaplanan yıllık karın tamamı dağıtılmaz. Bu kardan geçen yıl zararları giderilir, zorunlu ve varsa isteğe bağlı yedek akçeler ayrılır. Pay sahibinin kar payı beklentisine rağmen, kardan ayrılan bu kalemler bu hakkı, müktesep hak haline getirir.

Kar payı alma hakkı mali nitelikli bir haktır ve bireysel kullanılan bir haktır. Kar payı alma hakkı, yıllık bilançoya göre belirlenmiş kara katılma yanında genel kurulun kar dağıtımını gündemi ile toplandığı görüşmelere katılma ve oy kullanma hakkını içermektedir (BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, s. 121).

TTK’nda tanımı bulunmayan kar payı SerPK’nun Kar Payı Tebliği’nde “... Genel kurulca belirlenen politika çerçevesinde hesap dönemi itibarıyla net dönem kârı ve kâr dağıtımına konu edilebilecek diğer kaynaklar üzerinden ortaklara ve kâra katılan diğer kişilere genel kurulca dağıtılmasına karar verilen tutar...” şeklinde tanımlanmıştır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan Kar Payı Avansı Dağıtım Hakkında Tebliğ ise kar payını “ Net dönem kârı veya serbest yedek akçeler üzerinden ortaklara ve kâra katılan diğer kimselere genel kurulca dağıtılmasına karar verilen tutar...” olarak tanımlamıştır.

Kar payı hakkı, OECD ilkelerinde de yer alan temel bir pay sahipliği hakkıdır. Bu hak, ortağın pay sahibi olmasından doğan ferî bir haktır. Kar payının bir hukuki semere olduğu açık olmakla beraber bağlı bulunduğu asıl değer ne olduğu hususunda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. İlk görüşe göre; kar payı ortağın şirkete karşı taahhüt ettiği ve getirmiş olduğu sermayenin semeresidir (İMREGÜN, 290; SEÇER, 12; SENGİR, 77; DOMANIÇ, Anonim Ortaklıklar, 824; CANÖZÜ, Salih, Anonim Şirketlerde Kar Payının Tespiti ve Dağıtılması, Ankara, Mart 2015, 23; BAHTİYAR, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, Mart 2015, 286). Diğer görüşe göre ise; kar payı ortağın sahip olduğu ortaklık paylarının hukuki semeresidir (PULAŞLI, C. II, 1279, SEÇER, 12; BOZGEYİK, Hayri, Halka Açık Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımını (Kar Dağıtımını), BATİDER, C. XX, S.3, 2000; 121; ATEŞAĞAOĞLU, 10).

Anonim şirket ortağına kardan pay talep etme yetkisi veren bu hak iki ayrı anlama gelmekte ve bu ikili ayırım sonucu farklı hukuki nitelendirilmeye tabi olmaktadır. İlki anonim ortaklığın ortaklık işleyişinden etkilenen tüm ilgililere yönelen dış sorumlulukla, ikincisi ise ortaklık pay sahiplerine pay sahipliği

sıfatıyla doğan iç sorumlulukla ilgilidir (PASLI, 119; YILDIZ, Eşit İşlem İlkesi, 125).

Geniş anlamda kar payı hakkı anonim ortaklığın kar elde etme ve bunu pay sahiplerine paylaşırma amacına göre kar payının yorumlanmasıyla ortaya çıkar (SEÇER, 12). Dar anlamda kar payı ise kanun ile esas sözleşme veya genel kurul kararına göre dağıtılan kar veya yedek akçelere katılma hakkını ifade eder (SEÇER, 12; ATEŞAĞAOĞLU, 19).

Başka bir anlatımla, kar payı hakkı, pay sahibine net dönem karından henüz miktarı, ödenme zamanı ve şartları bilinmeyen bir istem yetkisi veren hak olarak geniş anlamda, genel kurul kararını alacak hakkına dönüşen bir alacak hakkı olarak dar anlamda iki ayrı hakkı ifade eder (KARAHAN/BOZGEYİK, 637).

1.3.1. Hukuki Niteliği

1.3.1.1. Müktesep Hak

Müktesep hak kavramı mülga 6762 sayılı TTK 'da yer almış ve çeşitli örneklerle açıklanmıştı. Anılan Kanun'un 385. maddesinde “ *Aksine esas mukavelede hüküm olmadığı takdirde umumi heyet aşağıdaki maddelerde bildirilen şartlar dairesinde esas mukavenenin bütün hükümlerini değiştirebilir. Şu kadar ki münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz.*” denmekteydi.

Bu hükme göre, anonim şirket pay sahipleri, kanun ve esas sözleşme ile kendilerine tanınmış ve rızaları olmaksızın değiştirilemeyecek bir takım haklara sahiptirler. Bu haklar, maddenin ikinci fıkrasında sayılanlarla sınırlı değildi. Fakat ikinci fıkrada bir takım hakların sayılmış olması bu tür yorumlara yol açmaktaydı. Kanun veya esas sözleşme hükümlerine göre genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına tabi olmayan ya da genel kurul toplantılarına katılma hakkından doğan, özellikle üyelik, oy kullanma, iptal davası açma, kar payı alma ve tasfiye neticesine katılma gibi haklar müktesep hak olarak sayılmaktaydı.

Müktesep haklara işaret eden açıklamalar ve verilen örnekler müktesep hakları tanımlamamaktaydı. Müktesep hak kanun veya esas sözleşme ile kazanılmış hak demektir. Başka bir tanımla hukuk öznesinin malvarlığına girmiş sahibinin rızası olmaksızın üzerinde değişiklik yapılamayan veya ortadan kaldırılamayan haklardır (PULAŞLI, Şerh II, 1048).

Pay sahibinin rızası olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamayan, genel kurul veya yönetim kurulu kararları ile bağlı olmayan ve bu kararlara karşı mutlak bir güce sahip olan haklara mutlak müktesep hak denir(PULAŞLI, 1049) . Anonim ortaklıkların kar elde etme ve bunu paylaşma amacından doğan haklar bu niteliktedir. Bu bakımdan kar payı hakkı vazgeçilemez ve bertaraf edilemez bir haktır (BAHTİYAR, Ana Sözleşme, 105). Müktesep haklar, sahibine bir veto hakkı tanır, pay sahibi bireysel olarak müktesep hakkını ihlal edecek kararın alınmasına ve yürütülmesine engel olabilir.

Müktesep hakkın tayininde önemli olan hakkın içeriği değil; hakkın kazanılma şekliydi. Müktesep hakların kanun veya esas sözleşme ile verilmiş olması ve pay sahibinin hukuki işlemle bu hakları kazanmış olması aranmaktaydı. Böylelikle, pay sahibinin pay edinmesi sağlayan hukuki işlem neticesinde sahip olduğu bütün haklar müktesep hak kapsamına girmiş oluyordu(PULAŞLI, 1051).

Bir hakkın müktesep hak olup olmadığını tayinde iktisap tarzı ele alınmalıdır, hatalı olarak içeriğine bakıldığında TMK m. 2 ve eTTK m. 381 yer alan hakkın kötüye kullanılması ve dürüstlük kuralına aykırılık uygulanamamaktadır. Mutlak bir hak olan kar payı hakkının kullanımına ilişkin yetkiler pay sahibinde olmakla birlikte kanun hakkın kötüye kullanılmasını korumayacaktır (TMK m.2) .

TTK’nda müktesep hakların hak sahibinin rızası olmaksızın hiçbir değişikliğe uğrayamayacakları öngörülmüştür. Bunun yanı sıra müktesep hak olarak tanınan kar payı alma hakkının genel kurul ve yönetim kurulu kararları ile sınırlandırılabilmesi düzenlenmiştir. Tüm bu hükümler müktesep hak kuvvetini zayıflatmaktadır¹⁴. Pay sahibinin rızası dışında kar payını azaltan nedenler kar

---

¹⁴ 6762 sayılı eTTK’nda kabul edilen gizli yedek akçe ayrılmasının TTK düzenlemesinde terk edilmiş olması ise müktesep hak niteliğini güçlendirmektedir.

payını nispi müktesep hak haline getirmektedirler (AKBULAK, Yavuz, Anonim Şirketlerde Kar Dağıtım Esasları ve Yedek Akçeler, Bilgi Toplumunda Ünal TEKİNALP'e Armağan, C.1, 72). Nispi müktesep haklar ise sadece özü korunan, anonim ortaklığın menfaatleri gereği kapsamı sınırlandırılabilen haklardır (ATEŞAĞAOĞLU, 32; KARSLIOĞLU, 56).

Kar payı hakkı bu anlamda kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre dağıtılmaya tahsis edilen yıllık kara ve dağıtılmaya tahsis olunan yedek akçelere pay sahibinin katılma hakkıdır. Bu hak, belirli kurallara, şartlara ve ölçülere uyularak sınırlandırılabilir (ÜNAL, 18; TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, s438; AKYAZAN, 37). Kanunun emredici hükümlerine, hakkın özüne ve dürüstlük kuralına uyarak kar payı hakkının sınırlandırılması mümkündür (YAVUZ, Mustafa, Anonim Şirketlerde Kar Payı Alma Hakkını Kısıtlayan Unsurlar, Mali Çözüm Dergisi, Kasım- Aralık 2013, 90).

Kanun, esas sözleşme ve genel kurul kararlarına uygun olarak pay sahiplerine dağıtılmaya tahsis edilen kardan ve yedek akçelerden pay sahiplerine paylarının esas sermayeye oranı doğrultusunda kar payı verilir. Yalnızca pay sahipleri değil, yönetim kurulu üyeleri, intifa hakkı sahipleri, kurucular, anonim ortaklık çalışanları da dağıtılmaya ayrılan kardan ve yedek akçelerden pay alabilirler. Tüm karın dağıtılmasının zorunlu olmaması ve karın pay sahipleri dışında kişilere de paylaşılacak olması onu nispi müktesep hak haline getirmektedir (SAMPAZ, 44; PULAŞLI, Şerh II, 580, p.6).

11 HD T. 22.1.1976 ve E. 76/5897, K. 76/321 sayılı kararında kar payının kazanılmış hak olduğu ve hiç kar payı dağıtılmaması kararının kar payı hakkını zedeleyeceğine karar verilmiştir. Söz konusu kararda “ ... T.T.K.'nun 385. maddesinde kar payı almak hakkı kazanılmış hak olarak tanımlanmış ve bu hakta pay sahiplerinin rızası olmaksızın değişiklik yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır. O halde bu madde gereğince kazanılmış hakkın ihlalinden söz edilebilmesi için kar payının hiç dağıtılmamış olması gerekir. Oysa iptali dava edilen kararda ödenmiş sermayenin %10 'u oranında kar payı dağıtılması derpiş edildiğine göre olayda T.T.K.'nun 385. Maddesi hükmü gereğince kazanılmış hak ihlali de söz konusu değildir.” denilmiştir (KARYAĞDI, 137).

YTD T. 6.1.1966 ve E. 1965/2583, K. 1966/57 sayılı kararında hakkın özüne dokunulmaksızın kar payı hakkının kanun veya genel kurul kararı ile sınırlandırılabilirliği görüşündedir. Bu sınırlandırma kar payının dağıtılmaması şeklinde kendini gösterir. Kar payının ilanihaye dağıtılmaması söz konusu olamayacağına göre bu dağıtılmama süresi ne zamana kadar makul kabul edilebileceği açık değildir.

Ortaklık yararına olsa dahi pay sahibinin kar payı hakkının özüne dokunulsun veya dokunulmasın sınırlandırılması söz konusu olamaz. Kar payını sınırlandıran veya ortadan kaldıran genel kurul kararları geçersiz olacaktır.

Kanunen öngörülenlerden başka bir sınırlandırma hem ortaklık hukukuna göre aykırılık arz edecek hem ülke ekonomisini olumsuz etkileyecektir. Çünkü kar payı dağıtılmaması ortaklık pay senetlerinin alıcı bulamaması sonucunu doğuracak ve ülke ekonomisi bakımından çeşitli yararlar gösteren ortaklıkların küçülmesine en azından büyümemesine yol açacaktır (SENGİR, s. 81).

6102 sayılı Kanun, müktesep hakların açık bir tanımına yer vermeyen ve örnekleme yoluna giderek karışıklığa neden olduğu için mülga Kanun hükmünün ikinci fıkrasına yer vermemiştir. 1992 yılında kaynak İsviçre BK'da müktesep haklara ilişkin madde kaldırılmıştır. Bu doğrultuda, TTK'da bu hakların tanımı yapılmadan, Kanunun çeşitli yerlerinde müktesep haklara yer verilmiş olması sebebiyle, TTK 452. maddede müktesep hakların varlığı kabul edilmesiyle yetinilmiştir (542. Madde gerekçesi).

İsviçre kanun koyucusu, pay sahibine verilen bir takım hakların uygulanması ve kullanılması için elverişsiz olması sebebiyle ve bu haklar için yasal bir düzenlemenin koruyucu olmadığı gerekçesiyle ilgili hükmü Kanun'a almamışlardır. Uygulamada mutlak müktesep haklar ve vazgeçilemez hakların varlığında bir tereddüt bulunmamaktadır (PULAŞLI, 1050).

Hukukumuzda, pay sahibinin rızası olmaksızın değiştirilemeyecek ya da kaldırılamayacak haklar mutlak müktesep haklardır, genel kurul kararı ile müdahale edilebilecek haklar ise nispi müktesep hak niteliğindedir. Nispi müktesep haklar haklılık, gereklilik, aşırılık yasağı ve nispi eşit işlem ilkeleri gereği olarak ancak genel kurul kararı ile geliştirilebilen bir hukuki refleks olarak

görülmüştür. Pay sahiplerinin mutlak olarak korunan hakları kanun tarafından bahşedilmiş ve genel kurul kararlarından dahi korunmuş olan haklardır(PULAŞLI, 1052).

Genel kurul kararı ile pay sahiplerinin kar payı alma hakkı ortadan kaldırılıyor veya makul ölçülerdeki beklentileri ekonomik gerçekler veya ortaklığın durumu ile çelişiyorsa bu genel kurul kararının iyi niyet kurallarına aykırı olduğu söylenebilir. İyi niyet kurallarına aykırı olmakla beraber pay sahiplerinin ortaklıktan beklentisini bertaraf eden bu karar kar payı hakkının özünü de zedelemektedir. Esas sözleşmeye konulacak bir hükümle belirli oranda kar payı dağıtımının zorunlu kılınmasıyla hak güçlendirilebilir(PULAŞLI, 1055).

Tekinalp, kar payının karda imtiyaz tanınmak yoluyla oldukça küçültülebilmesi ve dağıtımının genel kurulda verilecek bir dağıtım kararına bağlı olması sebepleriyle müktesep hak olarak tanınmanın mümkün olamayacağı görüşündedir (TEKİNALP, Ünal, Tek Kişilik Ortaklık I (Tek Kişilik Ortaklık), İstanbul, 2011, 203). Bununla birlikte ortaklık esas sözleşmesine konulacak hükümlerle müktesep hak niteliği kazandırmak mümkün olacaktır (TEKİNALP, Ünal, Tek Kişilik Ortaklık I, 203).

Domaniç, ortakların oybirliği ile alınmış genel kurul kararı olmaksızın karın nakit yerine sermaye payı olarak ödenememesini, genel kurulun kar payı dağıtımını kararından dönememesini ileri sürerek kar payının müktesep hak olduğunu savunmaktadır (DOMANIÇ, 1525). Ortağın rızası ile bazı değişiklikler yapılması mümkündür. Ortağın rıza göstermesi ile esas sözleşme değiştirilebilir ve imtiyazlı paylar oluşturulabilir (DOMANIÇ, 1525).

Pay sahibinin dar anlamda müktesep hakkı ise dağıtılmasına karar verilen kara katılma hakkıdır (EREM, S. Turgut, Anonim Şirketlerde Kar Tevzii Dolayısıyla Pratikte Karşılaşılan Bazı Meseleler, BATİDER, C. V, S. 1, Şubat, 1969, 179). Birinci temettü oranı olan %5 kar payına katılma hakkının müktesep hak olup olmadığı tartışmalıdır. YTD 3.5.1986 E. 67/2232 K.68/2661 sayılı kararında genel kurulun söz konusu karı pay sahiplerine dağıtmama kararı alabileceğini, bu yönde bir karar alınmamış ise kar payı hakkı müktesep hak kabul edilebileceğini belirtmiştir (KARYAĞDI, 221; KARAYALÇIN, Bilanço, 83).

Genel kurulun dağıtılmaması yönünde karar alması için bu özellikle talep edilmiş olması gerekir, TTK'nda bu yönde karar alınmasına ilişkin bir yönlendirme bulunmadığından bu kararın varlığının aranması gerekmemektedir (DOMANIÇ, 1526).

Ayrılan yedek akçelerin belirlenen amaçlarla orantılı olması da dikkat edilmesi gereken bir başka ölçüdür. Bu ölçüyü aşan yedek akçelerin de pay sahiplerine kar payı olarak dağıtılması için yedek akçe ayrılmasına ilişkin kararı iptal edilebilir. Dördüncü olarak ise haklara en az zarar verecek biçimde kullanılması gerekir. Söz konusu amaçlara ulaşmak için bir başka yol mevcut ise bu yol izlenmelidir. Ortaklık karının öncelikle pay sahiplerine dağıtımına mahsus tutulması gerekir. Gerçekleşme ihtimali zayıf konular için yüksek tutarların ayrılması, kar dağıtımını politikalarında pay sahiplerine zararına olarak ani ve katı değişiklikler yapılmaması gerekir (AKYAZAN, 48).

Kar payı dağıtılmaması kararı ancak şirketin sürekli gelişimi ve pay sahiplerine düzenli kar payı dağıtımını amacıyla alınabilir. Kar payının gereksiz biçimde azaltılması ya da dağıtılmaması pay sahiplerinin haklarını zedeleyeceği gibi ortaklığa duyulan güveni de sarsabilecektir (AKYAZAN, 49).

Pay sahibinin kar payı alması, şirketin gelişmesine bağlı olduğu için şirketin gelişimi ortağın kar payı alma hakkına göre önceliklidir. Ancak, kar dağıtımını ortaklığın gelişimine engel değilse, kar payının azaltılması ya da dağıtılmaması kabul edilemez (İMREGÜN, 294). Kar payının dağıtılmasına karar verilmiş olmakla dağıtımının daha ileriki bir tarihe bırakılması hakkın özüne dokunulmamış olması sebebiyle mütesep hak niteliğine aykırı düşmez (SENGİR, Turgut, anonim Ortaklıklarda Kar Payı Hakkı, BATİDER, C. VII, 85). Pay sahipleri, kanuni ve isteğe bağlı yedek akçeler ile kanun ve esas sözleşme ile belirlenmiş diğer ödemelerin yapılmasına itiraz etmemelidir (AKYAZAN, 50).

Mütesep hak olarak kabul edilen kar payı hakkı, sadece birinci kar payı hakkını kapsamaktadır. İkinci kar payı hakkı mütesep hak olarak nitelendirilmez. İkinci dağıtım kar payının mütesep hak olabilmesi için bu dağıtımının bir esas sözleşme hükmü ile zorunlu kılınması gereklidir (DOMANIÇ, Hayri, TTK Şerhi (Şerh), 1527). Birinci temettü genel kurul kararından sonra mütesep hak halini

alırken ikinci temettü kanunen doğmuş bir müktesep haktır (DOMANİÇ, Şerh, 1526).

Kar payı hakkı kanunen müktesep hak olarak nitelendirilmiş olsa da bu hak genel kurul ve yönetim kurulu kararları ile kısıtlanabildiği için nispi bir müktesep haktır. Kar payı hakkı, hakkın özüne dokunulmaksızın kanunda öngörülen hallerde genel kurul veya yönetim kurulu tarafından kısıtlanabilir. Kar payı dağıtımını için genel kurula geniş yetkiler tanınmış olması ve hatta genel kurulun bir birini takip eden yıllar kar payı dağıtmama kararı almasına bir engel bulunmaması hakkın müktesep hak olarak tanımlanmasına engel olmaktadır. Bunun önüne geçilebilmesi için pay sahiplerinin kar payı haklarını koruyan somut hükümlere yer verilmesi gerekir (KARAYALÇIN, Bilanço, 110).

1.3.1.3. Vazgeçilemez Hak

Anonim ortaklığın gelir elde etme ve pay sahiplerine dağıtma amacı, pay sahipleri için vazgeçilemez bir hak oluşturur. Pay sahibinin ortaklığa sermaye olarak koyduğu malvarlığı ortaklık tarafından işletilmektedir, öyle ise elde edilen bir kar var ise bu kar belirli dönemlerde pay sahiplerine dağıtılmalıdır (ATEŞAĞAOĞLU, 27; PULAŞLI, Şerh II, 1280). Pay sahibi bu hakkını terk edemez, erteleyemez ve bu hakkından sapamaz (ATEŞAĞAOĞLU, 27; PULAŞLI, Şerh II, 1280). Anonim ortaklık genel kurulu oybirliği ile dahi karar almış olsa ekonomik bir amaç gütmeyen ideal amaçlı bir şekilde örgütlenemez.

Hükümde yer alan vazgeçilemez hakların dışında başkaca hakların vazgeçilemez hak olup olmadıklarının tespitinde uygulanan ölçütler vardır. Bu ölçütler; a) Hak anonim ortaklığın temel nitelikleriyle doğrudan bağlantılıysa b) Pay sahibinin ortaklıktan doğan menfaatleriyle doğrudan ilgili ise c) Pay sahibinin kendisini çoğunluğun tek taraflı menfaatine karşı savunabilmesi için vazgeçilemez ise bu hakların vazgeçilemez olduğu anlaşılır (KARASU, 80).

1.3.1.4. Şarta Bağlı Alacak

Şart gelecekte gerçekleşmesi beklenen ancak gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirsiz olan olaydır (HATEMİ/ GÖKYAYLA, Borçlar

Hukuku Genel Bölüm, İstanbul, 2012, 337). Bir sözleşmenin hüküm ifade edebilmesi için belirli bir olayın gerçekleşmesine bağlanmışsa bu olay sözleşme hükümlerinin sonuç doğurabilmesi için tamamlayıcı bir şart haline gelmiş olur (ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2015, 175; HATEMİ/GÖKYAYLA, 337).

TTK'nda hiçbir hak açık bir biçimde şarta bağlı olarak düzenlenmemiştir. Bu hakların şarta bağlı oldukları bu hakların incelenmesi ve yorumlanmasıyla şarta bağlı olup olmadığı ve hangi şartlara bağlı olduğu anlaşılır (PULAŞLI, Hasan, Şart Kavramı ve Anonim Şirketler Hukukundaki Şarta Bağlı Haklar, Prof. Dr. Hayri DOMANIÇ'e 80. Yaş günü Armağanı, İstanbul, 2001, C. I, 495). Kar payı hakkı yazında şarta bağlı bir alacak olarak kabul edilmektedir (SEÇER, 13; DOMANIÇ, 1535; BİLGİN, s.37; BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, 121).

Kar payı hakkının şartsız bir alacak hakkı olması için genel kurulda kar dağıtım kararının alınması gerekir (YHGK, 03.06.1992, E. 1992/11-276, K. 365, ERİŞ, 3011). Bu kararın alınmadığı ancak bilançonun onaylandığı genel kurul kar payı hakkının şarttan kurtulması için yeterli olmaz (SEÇER, 13; BİLGİN, 37). Kar payı hakkının şarttan çözülüp muaccel bir alacak niteliği kazanması kar payı dağıtım zamanı da gösteren veya bu konuda yönetim kuruluna yetki veren bir kar payı dağıtım kararına bağlıdır (SEÇER, 13; ÜNAL, 27; KENDİGELEN, İntifa Senetleri, 124; YASAMAN, Hamdi, Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler Mütalalar Bilirkişi Raporları, İstanbul,2006, 101).

Genel kurul kar payı dağıtımına karar verdikten sonra bu hak üzerinde bir tasarrufta bulunamaz. Ortaklığın vermiş olduğu karar yenilik doğuran bir karar olduğu için tekrar geri alınamaz ve değiştirilemez (EREM, 179; BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, 121; KENDİGELEN Abuzer, Ortaklar Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü, Hukuki Mütalalar, İstanbul, 2012, C. X: 20008-2009, 1949. Söz konusu karar mahkeme kararı ile iptal edilirse veya ortaklık genel kurulu bu kararı verirken iradesi fesada uğratılmışsa karardan dönülmesi mümkün olur (BİLGİN, 38).

Şarttan çözülen kar payı alacağı, haczedilebilir, iflas halinde iflas masasına dahil edilebilir(ÜNAL, 27; BİLGİN, 38; KENDİGELEN, İntifa Senetleri, 124).

Bu kararın alınmasının ardından ortaklığa karşı talepte bulunulabilir ve dava açılabilir (ÜÇİŞİK/ÇELİK, 231).

1.3.5. Kar Payı Hakkını Sınırlandıran Sebepler

1.3.5.1. Yedek Akçe Ayrılması

Türk Ticaret Kanunu'nda yedek akçeye ilişkin bir tanımlamaya rastlanılmamaktadır. Bakanlıkça çıkarılan KPADT'de yalnızca serbest yedek akçeler, *genel kanuni yedek akçelerin sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşan kısmı ile Kanun ve sözleşme gereği ayrılanlar dışında genel kurulca ayrılmasına karar verilen yedek akçeler* şeklinde tanımlanmıştır.

Yedek akçeler bir yazar tarafından *ülke ekonomisinde önemli yer tutan anonim ortaklıkların faaliyetlerini devam ettirebilmek için, karlı geçen faaliyet dönemi sonunda karın bir kısmını pay sahiplerine dağıtmayarak ortaklık bünyesinde tutmasıyla oluşan kaynak* olarak tanımlanır (ÇEVİK, 599). Bir başka tanımla *yedek akçe, elde edilen ortaklık karından dağıtılmayıp işletme bünyesinde tutulan, öz sermayeyi aşan net malvarlığıdır* (KARYAĞDI, 176; AKBULAK, 173). Diğer bir tanımla *yedek akçe, ortaklığın çeşitli kaynaklardan elde ettiği safi kardan pay sahiplerine ve diğer ilgililere dağıtmayarak kanun, ana sözleşme ve genel kurul kararı gereğince ortaklıkta alıkonulmuş olan ve esas sermayeyi aşan malvarlığıdır* (MOROĞLU, Erdoğan, Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı, İstanbul, Şubat 2012, B. 2, 209). Başka bir deyişle *yedek akçeler; pay senetlerinin çıkarılması veya iptal edilmesinden elde edilen gelir artışlarını da kapsayacak şekilde esas sözleşmede sermaye değişikliği yapmadan esas sermayede meydana gelen her türlü artı* (BİRSEL, Kar Kavramı, 41) şeklinde açıklanmaktadır.

İşletmeler sermayenin korunması, öz kaynak gücünün arttırılması, işletmenin sürekliliğini sağlamak amacıyla ayırıp dağıtılmadığı fonları işletmede yedek akçe olarak tutar (ATEŞAĞAOĞLU, 54). Yedek akçeler kârın esas sermayeyi aşan kısmından ayrılan yedeklerdir (KARAHAN/ARI, 511; BİRSEL, Kar Kavramı, 42). Yedek akçeler işletmenin faaliyetleri sonucunda doğabilecek

zararların ve özsermayelerindeki azalışların işletmenin mali gücünü sarsmaması amacıyla kârın dağıtılmayan kısmıdır (ÇEVİK, 802; , BİRSEL, Kar Kavramı, 42).

Türk Ticaret Kanunu'nda yedek akçenin ayrılışına ilişkin bir takım hususlar ve yedek akçeler belirli gruplara ayrılmıştır (ÇEVİK, 802). İlk ayrımı, kanuni yedek akçeler ve şirketin isteği ile ayırdığı yedek akçeler oluşturmaktadır. Kanuni yedek akçeler, genel kanuni yedek akçe ile şirketin iktisap ettiği kendi pay senetleri için ayrılan yedek akçeler ve yeniden değerlendirme fonlarıdır. Şirketin isteği ile ayrılan yedek akçeler ise isteğe bağlı yedek akçeler ile çalışanlar ve işçiler lehine yardım akçeleridir. Gizli yedek akçeler, mülga eTTK'nda yer alıp TTK'nda karşılığını bulamamıştır.

Ticaret Kanunu hükümlerine göre sadece sermaye şirketleri yedek akçe ayırmak zorundadır. Şahıs şirketlerinin yedek akçe ayırma zorunluluğu yoktur. Yedek akçeler ayrılması ortaklığı olası birçok zarar ve riskten korur. İşletmenin devamlılığı ve gelişmesini sağlamak, fonları işletme bünyesinde tutarak borçların zamanında ödenmesini sağlamak, kâr dağıtımında istikrarı sağlamak, işletmelerin büyümesi ve gelişmesiyle birlikte doğacak işletme sermayesi gereksinimini karşılamak, gelecekteki olası zararları karşılamak (KARAHAN/ARI, 511), işletmeyi olası risklere karşı korumak yedek akçe ayrılmasının öncelikli amaçlarıdır (ANSAY, 276; BİRSEL, Kar Kavramı, 41; BOZGEYİK, Kar Dağıtım, 136).*Kanuni Yedek Akçeler*

Kanuni yedek akçelere ilişkin eTTK'nda yer alan hükümler içerikleri aynı kalmak üzere uygulamada görülen yorum güçlüklerini ortadan kaldırmak için dili sadeleştirilerek TTK'na alınmıştır (TTK madde 519 gerekçesi). Bundan başka TTK 'da yer alan 520. maddenin eklenmesiyle kanuni yedek akçelere ilişkin düzenleme tamamlanmıştır. İki maddede düzenlenen kanuni yedek akçelerin ilki madde başlığında genel kanuni yedek akçe olarak isimlendirilmiştir. Bunun nedeni diğer madde yer alan ve ortaklığın kendi paylarını edinme yasağının terk edilmesiyle ortaya çıkan ortaklığın iktisap ettiği kendi payları için ayrılan yedek akçe ve değerlendirme fonlarından ayrılmasını sağlamaktır.

Bu iki tip yedek akçe kanun gereği ayrılması zorunlu tutulmuş yedek akçelerdir (MOROĞLU, Erdoğan, Esas Sermaye Artırımı, 209; KARAHAN/BOZGEYİK, 638). Kanuni yedek akçelerin ayrılmamasına ilişkin kararlar veya ortadan kaldırılmasına ilişkin sözleşmeler TTK'nun emredici hükümlerine aykırı olduğu için geçersizdir. Kanuni yedek akçelerin, kanunda öngörülen ayrılma usulünün değiştirilmesine ilişkin işlemlerin hukuki geçerlilik kazanması da düşünülemez.

Kanuni yedek akçeler ayrılmadan pay sahiplerine kar payı veya yönetim kurulu üyelerine kazanç payı dağıtımına ilişkin alınan kararlar da geçersizdir. Bu kararların geçerliliği TTK'nda öngörüldüğü üzere öncelikle kanuni yedek akçelerin ayrılmasına bağlıdır (ÜNAL, 78; KARYAĞDI, 176).

1.3.5.1.1. Genel Kanuni Yedek Akçe

Genel kanuni yedek akçeler, TTK m. 519'da yer alan ayrıntılı hükümlerle açıklanmıştır. Söz konusu hüküm “(1) Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır.

(2) Birinci fıkradaki sınıra ulaşıldıktan sonra da;

a) Yeni payların çıkarılması dolayısıyla sağlanan primin, çıkarılma giderleri, iffa karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış bulunan kısmı,

b) Iskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısmı,

c) Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu, genel kanuni yedek akçeye eklenir.

(3) Genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği

zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir.

(4) İkinci fıkranın (c) bendi ve üçüncü fıkra hükümleri, başlıca amacı başka işletmelere katılmaktan ibaret olan holding şirketler hakkında uygulanmaz.

(5) Özel kanunlara tabi olan anonim şirketlerin yedek akçelerine ilişkin hükümler saklıdır.” şeklindedir.

Hükmün ilk fıkrası ortaklık karından ayrılacak yedek akçelerin ayrılmasına ilişkin bir ödev yüklemekle beraber yedek akçelerin kaynağını da belirlemektedir. Kardan ayrılacak kanuni yedek akçelere olağan yedek akçeler denir. Olağan kanuni yedek akçeler bilançoda gösterilen yıllık kardan ayrılır¹⁵. Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılmasına devam edilir. Bu orana ulaşıldığında yedek akçe ayırma yükümlülüğü ortadan kalkar. Ancak ayrılan yedek akçelerin azalması ile bu oranın altına düşülürse yedek akçe ayrılması yeniden zorunlu hale gelir.

İkinci fıkrada gösterilen yeni payların çıkarılması dolayısıyla sağlanan primin, çıkarılma giderleri, itfa karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış bulunan kısmı ile ıskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısmı ve pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onluk kısmında ayrılacak yedek akçeler olağanüstü yedek akçelerdir (Karahan/ARI, 512; ÇEVİK, 804; AKBULAK, 174; KARAYALÇIN, Bilanço, 67). Burada anılan primler, payların veya pay senetlerin kuruluş veya sermaye artırımdaki ilk ihraçlarında, payların itibari değeri ile ihraç payı arasındaki olumlu fark olan emisyon primidir (MOROĞLU, Erdoğan, Sermaye Artırımı, 211, dpn. 360).

---

¹⁵ “ Önceki yıllardan kalan kardan yedek akçe ayrılması mümkün değildir. Zira bu karlar zaten daha önce yedek olarak ayrılmışlardır.” BİRSEL, Kar Kavramı, s. 52; KARAYALÇIN, Bilanço, s. 65.

Olağanüstü yedek akçelerin ayrılmasındaki zorunluluk yıllık karın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini geçse dahi son bulmaz. Bu sınıra ulaşıldıktan sonra da karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış bulunan kısmı ile ıskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısmı yedek akçe olarak ayrılmalıdır (ÇEVİK, 804). Kanuni yedek akçelerin oranlarının yükseltilmesi ile ihtiyari yedek akçe ayrılması mümkün değildir; bu yedek akçeler kanuni yedek akçe sayılır (MOROĞLU, Erdoğan, Sermaye Artırımı, 212).

Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam karın yüzde onu kadar yedek akçe ayrılması mümkündür(TTK m 519/(2)-c) . Söz konusu yedek akçeler kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre belirlenmiş yıllık net dönem karından ayrılabilceği gibi geçen yıldan aktarılan kardan ve/veya sermaye azaltılmasından doğan kardan da ayrılabilir (MOROĞLU, Erdoğan, Sermaye Artırımı, 211, dpn. 361; BİRSEL, Kar Kavramı, 54). İkinci tertip yedek akçe olarak ayrılan tutarın dağıtılan karın yüzde onu olması için dağıtılabilir karın 11'e bölünerek 1/11 kısmı yedek akçe olarak ayrılır ve 10/11 kısmı kar payı olarak dağıtılır (ATEŞAĞAOĞLU, 65).

TTK m. 519-(2)/ c, (3) hükümleri başlıca amacı başka işletmelere katılmaktan ibaret olan holding şirketlere uygulanmaz (TTK m 519/(4)). Bu ortaklıkların sosyal tedbirler için yedek akçelere başvurmak ihtiyacı bulunmayacağından, genel kanuni yedek akçelerin geçmiş yıl zararlarının kapatılması için kullanılması gerekir (MOROĞLU, Erdoğan, Sermaye Artırımı, 214).

Pay sahiplerine kar payı ayrılmış olması yeterli olmayıp ödenmiş olması gerekmektedir. eTTK m. 466/2-3'de yer alan *ayrıldıktan sonra* ifadesi yerine TTK m. 519- (2)-c'de *ödedikten sonra* ifadesine yer verilmiştir. Yüzde onu hesap edilecek toplam tutarın ayrılması için oluşturan kardan pay alan diğer kişilere paylarının ödenmiş olmasına gerek yoktur.

Kanuni yedek akçelerin kaynağını gösteren TTK bu yedek akçelerin harcanacağı yerleri de göstermiştir. Bu konuda ayrılan yedek akçelerin miktarına

göre ikili bir düzenleme bulunmaktadır. Genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmamış ise sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir (TTK m. 519 (3)). Ortaklık ihtiyaç halinde, daha elverişli bir ödemeyle savuşturabileceği ödemeler başka bir amaçla kullanılabilmesi için esas sözleşme ile bu amaçların belirlenmesi ve bu yedek akçelerin söz konusu amaçlar için harcanabileceği öngörülmüş olmalıdır (MOROĞLU, Erdoğan, Sermaye Artırımı, s. 213; BİRSEL, Kar Kavramı, 61).

Genel kanuni yedek akçe sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmış ise aşan kısmını ortaklık yönetim kurulu ortaklık yararlarını göz önünde bulundurarak istediği amaca özgüleyebilir ve harcayabilir. Belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler esas sözleşme hükmü veya genel kurul kararına gerek olmaksızın yalnızca ortaklık menfaatinin gerektirdiği ölçüde serbestçe harcanabilir (ÇEVİK, 802; MOROĞLU, Erdoğan, Sermaye Artırımı, 213).

1.3.5.1.2. Şirketin İktisap Ettiği Kendi Pay Senetleri İçin Ayrılan Yedek Akçe ve Yeniden Değerleme Fonları

Ortaklığın kendi paylarını iktisap etmesi eTTK düzenlemesinde yer almamakta ve yasak kabul edilmekteydi. TTK m. 379'da öngörülen şartlara uyularak ortaklık kendi paylarını iktisap edebilir.

Ortaklık kendi pay senetlerini iktisap ederse, iktisap ettiği andaki değeri karşılığında yedek akçe ayırmak zorundadır. Bu yedek akçeler, ortaklık pay senetlerine sahip oldukça ortaklık bünyesinde tutulur. Payların devredilmesi veya ortadan kaldırılması halinde yedek akçeler çözülür.

Yeniden değerlendirme fonları da 520-(2) hükmü gereğince kanuni yedek akçe sayılmaktadır (KENDİGELEN, 423). Hüküm gereği, yeniden değerlendirme fonu ile ilgili mevzuat uyarınca pasifte yer alan diğer fonlar, sermayeye dönüştürüldükleri ve yeniden değerlendirilen aktifler amorti edildikleri veya devredildikleri takdirde çözülebilirler.

1.3.5.1.3. Şirketin İsteği İle Yedek Akçe

Esas Sözleşme İle Yedek Akçe Ayırma:

Yedek akçe ayırma yükümlülüğünün kaynağı bir esas sözleşme hükmü de olabilir (BİRSEL, Kar Kavramı, 68). Bu hüküm ortaklık kurulurken esas sözleşmeye konulmuş olabileceği gibi daha sonra alınan bir esas sözleşme değişikliği kararı ile de esas sözleşmede yer alabilir. Esas sözleşmede yedek akçe ayrılmasına ilişkin hüküm bulunup bulunmaması ortaklık tasarrufundadır (ÜNAL, 79; KARYAĞDI, 177). Ancak hüküm konulduktan sonra şirketin isteği ile yedek akçe ayrılması yükümlülük halini alır (KARYAĞDI, 212; BİRSEL, Kar Kavramı, 78).

Esas sözleşme hükmü ile kanunda öngörülen kanuni yedek akçe ayrılmasına ilişkin oranlar artırılabilir. Böylelikle ortaklık kanunun öngördüğü yedek akçelerden daha fazla yedek akçe ayırmış olur. Esas sözleşme ile yüzde beşlik kar payı oranı veya ödenmiş sermayenin yüzde yirmisi yerine daha yüksek oranlar öngörülebilir. Bu oranların azaltılmasına ilişkin esas sözleşme hükümleri geçersizdir. Bu halde, söz konusu yedek akçelerin tamamı kanuni yedek akçe sayılır ve kanuni yedek akçeler için öngörülen amaçlar için harcanabilir (MOROĞLU, Erdoğan, Esas Sermaye Artırımı, 216).

Kanunda öngörülen yedek akçelerden başka yedek akçelere esas sözleşmede yer verilmesi de mümkündür. Esas sözleşme hükmüyle oluşturulan bu yeni yedek akçelerin özgülenme amacı, harcama yolları ve şartları da esas sözleşmede gösterilebilir(TTKm 521(1)). Esas sözleşme hükmü ile oluşturulan şirketin isteği ile yedek akçelere ilişkin değişikliklerin yine bir esas sözleşme değişikliği ile yapılması gerekir.

TTK m 522 ile şirketin isteği ile yedek akçelere ilişkin örnek bir yedek akçe düzenlenmiştir. Bu hüküm “(1) Esas sözleşmede şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için yardım kuruluşları¹⁶ kurulması veya bunların

---

¹⁶ Yargıtay vermiş olduğu bir kararda söz konusu yardım kuruluşlarına ilişkin olarak “ TTK 468’e göre kurulan yardım sandıkları 506 sayılı Kanunun geçici 20 maddesi gereğince kurulan

sürdürülebilmesi amacıyla veya bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilmek üzere yedek akçe ayrılabilir.

(2) Yardım amacına özgülenen yedek akçelerin ve diğer malların şirketten ayrılması suretiyle bir vakıf veya kooperatif kurulması zorunludur. Vakıf senedinde, vakıf malvarlığının şirkete karşı bir alacaktan ibaret olacağı da öngörülebilir.

(3) Şirketin bu amaca özgülediği yedek akçeden başka, yöneticilerden, çalışanlardan ve işçilerden aidat alınmışsa, iş ilişkisinin sonunda, vakıf senedine göre yapılan ayırmadan yararlanamadıkları takdirde çalışanlara ve işçilere hiç değilse ödedikleri tutarlar ödeme tarihinden itibaren kanuni faiziyle birlikte geri verilir.” demektedir.

Madde gerekçesinde hükmün eTTK m. 468 hükmünden aynen alındığı yazılmıştır. Ancak hüküm bazı değişikliklerle TTK'na aktarılmıştır. Lehine yardım kuruluşu kurulacak ve gerektiğinde kendisine geri ödeme yapılacak kişilere yöneticiler eklenmiştir. Yedek akçelerin yardım amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilmek üzere özgülenebileceği öngörülmüştür. Yardım amacına özgülenen yedek akçelerin ve diğer malların şirketten ayrılması suretiyle vakfın yanı sıra kooperatiflerin de kurulabileceği düzenlenmiştir. Üçüncü fıkra gereği geri ödeme söz konusu olduğunda geri ödeme hesap edilecek faiz, kanuni faiz olarak kabul edilmiştir.

Yedek akçe ayrılması yoluyla kurulacak olan bu vakıfların amacı, genel olarak ücretlinin ölüm, sakatlık veya emeklilik sebepleriyle kendisinin veya yakınlarının maruz kalacağı ekonomik sıkıntıları azaltmaktır (BİRSEL, Kar Kavramı, 77).

Genel Kurul Kararıyla Ayrılan Yedek Akçe:

Ortaklık esas sözleşmesinde yedek akçe ayrılmasına ilişkin hüküm bulunsun veya bulunmasın genel kurul kararı ile yedek akçe ayrılması

---

sandıklardan tamamen farklı ihtiyari ve özel bir yardım sandığıdır.” Şeklinde karar vermiştir. Y. 11. HD 13.1.1970, E 1970/5482, K 1970/131, ÇEVİK, s. 571.

mümkündür¹⁷. Ancak genel kurulun yedek akçe ayırabilmesi kanunda belirtilen iki durumda söz konusudur. Aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekiyorsa veya bütün pay sahiplerinin menfaatleri dikkate alındığında, şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtımı yönünden haklı görülüyorsa genel kurul kararı ile yedek akçe ayrılabilir¹⁹.

TTK m 523-(3)'e hükmü gereğince, *esas sözleşmede hüküm bulunmasa bile, genel kurul, şirketin işçileri için yardım sandıkları ve diğer yardım örgütleri kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya diğer yardım ve hayır amaçlarına hizmet etmek üzere, bilanço kârından yedek akçe ayırabilir*. Hükmün lafzından anlaşılacağı üzere esas sözleşmede bu amaca özgülenmiş yedek akçe ayrımı öngörülse ve bu yedek akçeler ayrılmış olsa bile genel kurul ayrıca bu amaçla yedek akçe ayrılmasına karar verebilir.

Genel kurul kararı ile yedek akçe ayrılmasına ilişkin düzenlemeleri içeren TTK m. 523 hükmü, aynı konuyu düzenleyen eTTK 469/2'den bir farkla ayrılmaktadır. Bu hüküm, tüm pay sahiplerinin yararlarının gözetilmesi kısıtasını getirmiştir. Böylelikle, çoğunluk pay sahiplerinin azınlıkta kalan pay sahiplerinin aleyhine olarak sürekli yedek akçe ayrılmasına karar vermesini engellemektedir. Eğer ki kanunda belirtilen nedenler yoksa yedek akçe ayrılmasına ilişkin alınan genel kurul kararı geçersizdir.

Esas sözleşme hükmüne dayanmaksızın genel kurul kararı ile alınan yedek akçe ayrılmasına ilişkin haklı sebepler yalnızca bu kararın alındığı yıl için geçerli sebep teşkil ederler. Takip eden yıllarda aynı sebeplerle yedek akçe ayrılabilmesi için söz konusu menfaatlerin devam etmesi gereklidir (ÇEVİK, 806).

---

¹⁷ Genel kurul kararı ile ayrılan yedek akçelerin ayrılıp ayrılmayacağı ve ayrılacaksa oranının ne olacağı pay sahiplerince bilinmediğinden ve bu yolla yedek akçe ayrılmasında çoğu zaman iyiniyetli olunmadığından pay sahiplerini en çok etkileyen ve en çok sorun yaratan yedek akçe ayrımıdır. TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, 437.

¹⁸ Genel kurul yedek akçe ayrılmasına ilişkin karar alırken dürüstlük kuralı ile bağlıdır. BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, 137.

¹⁹ “ Genel kurul kararı ile ayrılan yedek akçeler, şirketin devamlılığı ve gelişiminin sağlanması, istikrarlı kar payı dağıtılmasının sağlanması gibi genel amaçların yanı sıra otofianansman, reklam, rekabet, araştırma ve geliştirme vb. gibi şirket işlerini ilgilendiren amaçlarla ayrılırlar.” KARYAĞDI, 212; BİRSEL, Kar Kavramı, s. 69.

Genel kurul yedek akçe ayrılmasına ilişkin karar alırken dürüstlük kuralı ile bağlıdır. Azınlığın veya bireysel pay sahiplerinin kar payı hakkını geçerli bir sebep olmaksızın ihlal eden yedek akçe ayrılmasına ilişkin kararların iptali istenebilir (ÇEVİK, 806).

Yargıtay sırf bir kısım ortakları izrar etmek kastını, ortaklık için faydalı olma amacının güdülmemesini, bir evvelki yıl kar elde edilmişken kar dağıtılmamasına karşın olağanüstü zarar halinde kar dağıtılmasını dürüstlük kuralına aykırı görmüştür (ÇEVİK, 807; BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, 137).

Kar payı dağıtmak amacıyla ayrılmış olunan yedek akçelerin, ortaklık hesaplarında zarar meydana gelmesi halinde zararın giderilmesi için kullanılıp kullanılmayacağı öğretide tartışmalıdır. Bir görüşe göre, bu yedek akçeler istikrarlı kar payı dağıtmak amacıyla ayrılırken, buna karar veren genel kurul karın ileriki yıllarda dağıtılması kararını da almış olmaktadır. Diğer bir görüşe göre ise, ortaklığın kar payı dağıtabilmesi için öncelikle zararının giderilmesi gerekir. Bu sebeple zarar eden ortaklığın öncelikle yedek akçeleri ortaklık zararını gidermek için çözmelidir (KARYAĞDI, 210; SAMPAZ, 48).

1.3.5.1.4. İmtiyazlı Paylar

TTK m. 478/(2) hükmüne göre; *imtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır.* Anonim ortaklıklarda, kuruluşta kurucuları ödüllendirmek, sermaye artırımında sermaye girişini artırmak veya ortaklığın zor zamanlarında yatırımcıların ilgisini artırmak gibi çeşitli sebeplerle imtiyazlı paylar oluşturulur (CANÖZÜ, Salih, Anonim Ortaklıklarda Kar Payının Tespiti ve Dağıtılması, Ankara, Mart 2015, 124; EREM, 192; BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, 138). Sermayeye katılım oranına göre haklardan yararlanma yetkisi veren oransallık ilkesine bir istisna teşkil etmek üzere imtiyaz tanınması mümkündür (ORUÇ Murat, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklıkta İmtiyazların Korunması, BATİDER, C. XXVI, S. 4, 2010, 171; KÜTÜKÇÜ, Doğan, Çağdaş Bir Finans Hukuku Teoriler, İlkeler ve Uygulamalar, C. 1, Ankara, 2010, 88).

İlk esas sözleşmeyle veya esas sözleşme değişikliği ile kar payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi konularda bazı payları imtiyaz tanınabilir (TTK m. 478-(1,2)). Hangi haklarda imtiyaz oluşturulacağı belirlenen hükümde, bu imtiyazların ne şekilde oluşturulacağına dair bir düzenleme yapılmamıştır. Hükümde sayılan imtiyazlar tahdidi değildir, örnek olarak sayılmıştır. Hükümün amacı, bir kanun maddesiyle imtiyaz yaratmak değil, imtiyazlı pay senedi sahiplerinin ortaklık içerisindeki yerine vurgu yapmaktır (CANÖZÜ, 123).

İmtiyazların belirlenmesi ortaklık esas sözleşmesinde hüküm altına alınmakla olacaktır. Pay sahiplerine tanınacak imtiyazlar ilk esas sözleşmede belirtilmiş olabileceği gibi daha sonra yapılacak bir esas sözleşme değişikliği ile de imtiyaz tanınması mümkündür. Esas sözleşme değişikliği ile tanınacak imtiyazların müktesep hak sahiplerinin menfaatleriyle çatışması bu hükümlerin iptal edilmesine sebep olabilir. Esas sözleşme hükmü olmadan genel kurul oybirliği sağlamış olsa dahi imtiyaz tanınmaz. Bu tür kararlar ise kanunun emredici hükümlerine aykırı olarak alındığı için butlanla batıl olacaktır.

Esas sözleşme ile tanınan imtiyazın konu ve esasları, imtiyazın kullanılmasında tereddüt yaratmayacak bir biçimde açıkça belirtilmelidir. İmtiyazlara ilişkin bir açıklama yoksa imtiyazların kara iştiraksiz ve birikir nitelikte olduğu karine olarak kabul edilmektedir (CANÖZÜ, 123). Pay sahiplerinin kar payı almayacaklarına ilişkin bir imtiyaz, müktesep hak ihlaline yol açacağı için tanınmaz (CANÖZÜ, s. 126).

Kar payında imtiyazlardan yararlanmak için öncelikle esas sözleşmeyle bir imtiyaz oluşturulmalı ve ortaklık hesaplarında dağıtılabılır kar bulunmalı ve ortaklık gene kurulu kar payı dağıtım kararı almış olmalıdır. Usulüne uygun alınmış kar payı dağıtım kararının nasıl uygulanacağına ilişkin bir düzenleme bulunmadığından imtiyaz sahipleri haklarını kullanırken dürüstlük kuralına bağlı olacaklardır (CANÖZÜ, s. 125).

Kar payında imtiyaz; kardan daha fazla yararlandırma, kardan öncelikle yararlandırma, kardan tekrar yararlandırma, kardan birikir nitelikte yararlandırma ve kara garanti verme şeklinde oluşturulmaktadır.

İmtiyazlı pay sahiplerinin kar payına katılma oranı, adi pay sahiplerinin kara katılma oranından daha yüksek tutularak imtiyaz oluşturulabilmektedir. Örneğin; imtiyazlı pay sahipleri kar payına % 10 oranında katılırken, adi pay sahiplerinin kar payına katılma oranı % 5'tir (CANÖZÜ, 125; BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, 138). Böylelikle imtiyazlı pay sahipleri kar payından daha fazla oranda yararlandırılmış olmaktadır.

Kar payından öncelikle yararlanan imtiyazlı pay sahipleri, dağıtılmasına karar verilen ortaklık karından öncelikle tatmin edilirler. Ortaklık hesabındaki kardan öncelikle bu pay sahiplerinin kar payları ödenir. Ödeme yapılması mümkün ise adi pay sahipleri de kar payları imtiyazlı pay sahiplerine ödeme yapılmasının ardından kar payı alacaklarına kavuşturulur (CANÖZÜ, 125; BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, 138).

Kardan tekrar yararlandırmak üzere imtiyaz tanınmış ise, imtiyaz sahiplerine kar payından öncelikle ve ayrıcalıklı olarak yararlandırılır. Adi pay sahiplerine yapılacak ödemelerde, imtiyazlı pay sahipleri tekrar ve adi pay sahipleri ile birlikte kara katılır. Bu imtiyaz genellikle kardan öncelikli yararlandırma imtiyazı ile beraber tanınır (CANÖZÜ, s. 125).

Kar elde edilemediği için veya kar dağıtımı kararı alınmadığı için kar dağıtılamayan dönemlerde imtiyazlı pay sahipleri de kardan pay alamamaktadır. Ancak birikir nitelikte imtiyazları varsa; kar dağıtılan ilk dönemde dağıtılmayan dönemdeki haklarıyla birlikte kara katılırlar (CANÖZÜ, s. 125). Örneğin kara katılma oranı % 10 olan imtiyazlı pay sahibi kar dağıtılmayan dönem için % 10 ve dağıtım yapılan dönem için % 10 olmak üzere kara katılacaktır.

Kar payı garantisi veren imtiyazın tanınması ile ortaklık kar elde edememiş olsa bile imtiyazlı pay sahiplerine kar payı dağıtılır. Kar payı garantisi verilmesi, kar elde edilemeyen dönemlerde garanti edilen kar payının ortaklık sermayesinden ödenmesi sonucunu doğuracağından sermayenin korunması ilkesine aykırıdır (CANÖZÜ, 125; BİLGİN, 24; BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, 139; KARAYALÇIN, Bilanço, 80). Bu sebeple kar payı garantisi veren imtiyazları içeren esas sözleşme hükümleri butlanla batıldır.

Kar payında imtiyazın TTK m. 519/(3)-c hükmünde yer alan tüm pay sahiplerine dağıtılması öngörülen % 5 oranındaki kar payının dağıtılmasında dikkate alınıp alınmayacağı konusunda doktrinde fikir birliği bulunmamaktadır.

Bir görüşe göre²⁰, birinci kar payı dağıtımından tüm pay sahipleri eşit olarak yararlanır. Bu dağıtım, kar payının müktesep hak niteliğinin bir sonucudur. Kar payı %5 oranında tüm pay sahiplerine eşit olarak dağıtıldıktan sonra hükmün “ *Pay sahiplerine %5 oranında kar payı ödendikten sonra kardan pay alacak kişilere...* ” lafzına uygun olarak ikinci dağıtımda imtiyazlar dikkate alınacaktır.

Diğer bir görüşe göre ise, hükümde yer alan %5 oranı birinci kar payının dağıtımı için zorunlu bir oran olmayıp, ikinci kar payı dağıtımının hesaplanması için öngörülen bir orandır. Bu oran hem pay sahiplerinin kar payı alacağına hem de imtiyazlı pay sahiplerinin imtiyazlarının korunacağı bir hesaplamada kullanılabilir. Başka bir deyişle, birinci kar payı dağıtımında imtiyazlar dikkate alınarak hesaplama yapılmalıdır (CANÖZÜ, 125).

Esas sözleşmenin değiştirilmesi ve yönetim kuruluna sermayenin artırılması konusunda yetki verilmesine dair genel kurul kararları ile yönetim kurulunun sermayenin artırılmasına ilişkin kararı imtiyazlı paylar sahiplerinin haklarını ihlal edecek nitelikte ise bu karar imtiyazlı paylar sahiplerinin yapacakları özel bir toplantıda alacakları bir kararla onanmadıkça uygulanamayacaktır. (TTK m. 454-(1)).

İmtiyazlı pay sahipleri kurulu en geç genel kurul kararının ilan edildiği tarihten itibaren bir ay içinde yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılır. Aksi halde her imtiyazlı pay sahipleri pay sahiplerinin yönetim kurulunun çağrı süresinin son gününden başlamak üzere on beş gün içinde bu kurulun toplantıya çağrılmasını şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden isteme hakkı vardır (TTK m. 545-(2)).

İmtiyazlı pay sahipleri kurulu, imtiyazları temsil eden sermayenin yüzde altmışının çoğunluğuyla toplanmakta ve toplantıda temsil edilen payların

---

²⁰ Yazar, yedek akçelerin iş yılı karından ödeneceğini belirtmektedir.(BİRSEL, Kar Kavramı, 53; BİLGİN, 136).

çoğunluğuyla karar almaktadır (TTK m. 454-(3)). Genel kurul kararının imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal ettiğine karar verilirse bu karar gerekçeli bir tutanakla belirtilir (TTK m. 454-(3)). Tutanağın on gün içinde şirket yönetim kuruluna teslimi zorunludur. Genel kurul kararının onaylanmasına olumsuz oy verenlerin, karar nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren liste ile genel kurul kararının onaylanmasına olumsuz oy kullananlara karşı iptal davası açılması halinde kullanılmak üzere ortak bir tebligat adresi de yönetim kuruluna verilir. Tutanak, birlikte verilen bilgilerle beraber tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir. Bu hükümdeki şartlara uyulmadığı takdirde özel kurul kararı alınmamış sayılır (TTK m. 454-(4,,8)).

Yönetim Kurulu, özel kurulun onaylamama kararı aleyhine, karar tarihinden itibaren bir ay içinde, genel kurulun söz konusu kararının pay sahiplerinin haklarını ihlal etmediği gerekçesi ile, bu kararın iptali ile genel kurul kararının tescili davasını, şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açabilir. (TTK m. 454-(7)).

1.3.5.1.5. İntifa Senedi Sahipleri

İntifa senetleri, sahiplerine kar payına ile tasfiye payına katılmak veya yeni çıkan pay senetlerini almak yetkisi veren kıymetli evraklardır (BİLGİN, 140; İMREGÜN, İntifa Senetleri, 447; BİRSEL, Mahmut T, Anonim Şirketlerde Sermaye Payını Temsil Etmeyen Senetler (Senetler), BATİDER, C. III, 1966, 649; KENDİGELEN Abuzer, Kurucu İntifa Senetleri / İntifa, Hukuki Mütalalar, İstanbul, 2012, C. X: 20008-2009, 171). İntifa senedi sahibi, ortaklığın yönetim ve denetimine katılmak yetkisinden yoksun olduğu için ortaklıkla aralarındaki bağ pay sahipleri ile ortaklık arasındaki bağdan farklıdır (BİRSEL, Kar Kavramı, 95; BİLGİN, 141)²¹. Kurucu intifa sahipleri ile ortaklık arasındaki ilişki ise bir sözleşme ilişkisi olduğundan bu sözleşmede açıkça öngörülmuş veya her bir kurucu intifa hakkı sahibinin rızası veya kurul kararı olmadıkça kurucu intifa

---

²¹ İntifa senetleri pay senetleri ile tahviller arasında sui generis bir anonim ortaklık müessesesidir ve intifa senedi sahipleri ortaklığa karşı alacaklılar gibi pasif bir konumdadır. (BİRSEL, Mahmut T, Senetler, s. 651. İntifa senetleri ile ilgili uyumsuzluklarda paya ilişkin hükümler uygulanmaz. KENDİGELEN, Kurucu İntifa Senetleri, s. 171)

senedi sahiplerinin kar payı talebi genel kurul kararıyla kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz(MOROĞLU, Erdoğan, Kurucu İntifa Hakkı Sahiplerinin Kar Payı Talep Hakları ve Yargıtay Kararları, 432).

İntifa senedi çıkarılabilmesi için ilk esas sözleşmede hüküm bulunmalı veya daha sonra esas sözleşme değişikliği ile hüküm altına alınmalıdır. Böyle bir esas sözleşme hükmüne dayanarak alınacak genel kurul kararı ile intifa senedi çıkarılması için yetki verilmesi mümkündür (BİLGİN, 143). İntifa senedi sahiplerinin kara katılma oranlarının belirlenmesi gerekir. İntifa senedi sahipleri, çıkarılmış sermayeye oranla alacaklarına kavuşturulur (KIRCA/ ŞEHİRALİ/ ÇELİK/MANAVGAT, 290).

İntifa senedi sahipleri birinci dağıtımdan kar payı alamayacaklardır. Ancak ikinci dağıtıma katılan intifa senedi sahipleri aldıkları kar payı oranında pay sahiplerinin müktesep haklarını zayıflatırlar. İntifa senetleri sahiplerinin alacak hakları, ortaklık alacaklılarının haklarından sonra geldiği için ortaklık alacaklılarının menfaatleri intifa senedi sahiplerine yapılacak ödemelerden etkilenmez.

İntifa senedi sahipleri ortaklık organizasyonu içerisinde ortaklık alacaklıları gibi pasif bir yerdedir ve ortaklığa karşı üçüncü kişidir (KARASU, Emredici Hükümler, 161). Ortaklık alacaklılarına tanınan ortaklığın feshini isteme, butlan talebi ve ortaklık organlarına karşı dava açma yetkileri vardır (İMREGÜN, İntifa Senetleri, 449).

Kurucu intifa senedi sahipleri pay sahiplerine göre daha avantajlı hale getirilmiştir. Ortaklık genel kurulu kar payının dağıtılmamasına karar vermiş olsa bile esas sözleşmede kar payı verileceği hükme bağlanmışsa kurucu intifa senedi sahiplerine kar payı ödenir. Net kara katılma hakkı veren intifa senedi sahipleri de kurucu intifa senedi sahiplerine tanınan imkânlardan yararlanır.

İntifa senedi sahipleri esas sözleşme ve genel kurul kararıyla hakları ihlal edilirse iptal davası açabilirler. İntifa pay senedi sahipleri ise yalnızca kanuna ve dürüstlük kuralın aykırı olarak hakları ihlal edilirse iptal davası açabilirler (BİRSEL, Senetler, 660).

Kurucu İntifa Senedi Sahipleri:

Anonim ortaklık kuruluş aşamasında iken, kurucular ortaklığın kurulması için yoğun çaba gösterirler. Kurucular ortaklığın kurulması için sermayelerinin getirmekle kalmayıp aynı zamanda ortaklığın kurulması için kişisel çaba da gösterirler. Henüz kuruluş aşamasındaki anonim ortaklıklar birer ön-anonim şirket hükmündedirler²². Kurucular hem sermayeleri hem de kişisel emekleri ile çaba göstermektedirler. Bu ön-anonim ortaklığın amacı anonim ortaklığın kurulmasıdır²³.

Adi ortaklığın kar dağıtma amacı bulunmadığından²⁴ kar payı dağıtması söz konusu olmayacaktır. Kurucular anonim ortaklık esas sözleşmesine hüküm koyarak, ortaklık karından belirli bir oranda kar payına hak kazanabilirler²⁵. Kurucuların anonim ortaklığın kurulduğu sırasında harcadıkları emeğe karşılık olarak para veya bedelsiz hisse senedi alması ise sermayenin azaltılması sonucunu doğuracağı için yasaklanmıştır (TTK m. 348).

Sermaye artırımını düzenleyen hükümlerde, kuruluşa ilişkin yapılan hükümler arasında TTK m. 348 hükmü bulunmadığı için sermaye artırımında kurucu intifa senedi çıkarılması mümkün değildir (KIRCA/ ŞEHİRALİ/ ÇELİK/MANAVGAT, 291).

Kurucular birinci yedek akçe ile pay sahipleri için % 5 oranında kar payı ayrılmasından sonra ortaklık hesabında kalan karın en çok % 10'nu kendilerine

---

²² Anonim ortaklık kurmak üzere bir araya gelen kurucuların ortaklık kuruluş sözleşmesini imzalamaları ve imzalarını noterde onaylatmaları ile ön-anonim ortaklık kurulur (TTK m. 335).

²³ Ön-anonim ortaklık, anonim ortaklığın kurulması ile tasfiye edilmeksizin sona ermiş olur (TARHANLI, Ceren, Türk ve Alman Hukukunda Ön-Anonim Şirket, İstanbul, 2013, 57).

²⁴ “ ... Diğer taraftan kuruluşu izleyen hazırlık devresinde de genellikle kar olmaz. İşletmenin tesislerini tamamlayıp şirket konusuna giren iktisadi faaliyetlerinin başlamasından sonra, dağıtılabilir kar ortaya çıkar.” BİRSEL, Mahmut T, Kar Kavramı, s. 23.

²⁵ “Kuruculara ortaklığın hesap dönemi karı ile tasfiye karına katılma ve sermaye artırımını sonucunda çıkarılan yeni paylardan alma haklarından biri veya bu haklar beraber olarak tanınabilir.”, (MOROĞLU Erdoğan, Kurucu İntifa Senedi Sahiplerinin Kar Payı Talep Hakları ve Yargıtay Kararları, 398; İMREGÜN, İntifa Senetleri, 458).

ödenmesini ilk esas sözleşmede kararlaştırabilirler²⁶. Kanun koyucu kurucu intifa senedi çıkarılmasına izin vermiş ve kurucuların kardan pay alma oranını da belirlemiştir. Böylelikle kurucuların kötü niyetli olarak kardan yüksek oranlarda pay almasının önüne geçilmiştir (CANÖZÜ, 132).

Kurucuların sayısına bakılmaksızın birinci yedek akçeler ile pay sahipleri için % 5 kar payı ayrıldıktan sonra kalan karın en çok %10'u kaç kurucu varsa bu kurucular arasında paylaşılacaktır (BİRSEL, Kar Kavramı, 100). Esas sözleşmede kuruculara dağıtılacak kar payı oranı % 10'nun altında bir oran olarak belirlenmesi mümkündür, ancak bu oranın üstünde bir oranın belirlenmesi geçersiz olur. Kanun hükmünde '... en çok ..' denmekle üst sınır çizilmiştir (KIRCA/ ŞEHİRALİ/ ÇELİK/MANAVGAT, 239).

Kar payı dağıtılmasında kanunda öngörülen sıranın değiştirilmesi de geçersizdir. Kuruculara dağıtılacak kar payında öncelikle birinci yedek akçelerin ayrılması ve pay sahipleri için öngörülen kar paylarının ayrılması şarttır. Ortaklık ile kurucular arasında indirim yapılacak yedekler konusunda yapılacak bir sözleşme kanunun emredici lafzı karşısında geçerli olmaz (CANÖZÜ, 132; BİRSEL, Kar Kavramı, 100).

Kurucu intifa senedi sahiplerinin kar payı alacağı hesaplanırken, hesaba katılacak sermayenin ortaklığın başlangıç sermayesi mi yoksa hesaplama zamanındaki mevcut sermayesi mi olduğu bir başka tartışma konusudur.

Kurucuların ortaklığı kurdukları sırada esas sözleşmeyle intifa senedi oluşturmaları ile başlangıç sermayesi arasında kuruluşa ilişkin bir bağ olduğu düşünen yazarlar, kar payı alacağı hesaplanırken başlangıç sermayesine göre hesaplama yapılması gerektiğini belirtmektedirler. Kurucu intifa senetlerinin kurucuların hizmetlerinin karşılığı olmasını ve kuruculara verilen kar payının paya karşılık kar ilkesinin istisnası olması sebebiyle istisnanın genel kurula

---

²⁶ Moroğlu, kuruculara sağlanacak menfaatlerin ana sözleşmede belirtilmesini zorunlu kılan TTK m. 339/(1)-f hükmü ile kuruculara menfaat sağlanacaksa esas sözleşmede buna yer verilmesi gerektiğinin anlaşılmasına karşın TTK m. 348/(1) hükmünde yer alan '... ödenir.' İfadesinin kesinlikle ödenmesi konusunda bir zorunluluk anlamı kattığını ve böylelikle hükümlerin çeliştiğini ifade etmektedir. (MOROĞLU, Erdoğan, Değerlendirme ve Öneriler, 149).

bağlanmaması gerektiğini ileri sürerek başlangıç sermayesinin hesapta esas alınmasını savunmaktadırlar.

Diğer bir görüşte yer alan yazarlar (MOROĞLU, Kurucu İntifa Senetleri Sahipleri, 405, KARSLIOĞLU, 100; KIRCA/ ŞEHİRALİ/ ÇELİK/MANAVGAT, 292; KENDİGELEN, Abuzer, TTK Tasarısında İntifa Senetleri (İntifa senetleri), BATİDER, 2009, C. XXV, S. 2, s. 60) ise; kurucuların hizmetlerinin yalnızca ortaklığın kuruluşunda değil gelişiminde de asıl neden olduğu ve etkilerini gösterdiği için artan sermayeye göre hesaplama yapılması hakkın özüne daha uygun olacaktır. Sermayeye katılma oranına göre kar payı alma hakkı kurucu intifa senedi sahiplerine uygulanmadığından başlangıç sermayesine bağlı kalmaya gerek yoktur.

Yargıtay, kurucu intifa senetlerinin kuruculara verilmesindeki amacın hizmetlerine karşılık olduğunu, yükseltilmiş sermayede hizmeti olmayan kurucuların yalnızca başlangıç sermayesiyle sınırlı bir müktesep hakka sahip oldukları kanaatindedir (11.HD.8.10.1986, E.85/4871, K. 85/5077, ERİŞ, TTK, Ticari İşletme ve Şirketler, 829). Kurucuların ortaklık artırılmış sermayesinde hizmeti olmadan alacak sahibi olması ülke ekonomisi için ve ortaklığa güven duyulması için olumsuz etki yapacaktır.

Kurucu intifa senedi sahipleri ortaklığa karşı bir üçüncü kişi oldukları için kar payına hak kazanmaları için ortaklığın kar payı dağıtım kararı almış olması aranmaksızın ortaklık hesaplarında kar elde edildiğinin belirlenmesi ile kar payı alacakları muaccel olur. Ortaklık bilançosunun usulüne göre genel kurulda görüşülüp onaylandığı tarihte kurucular kar payı alacağına hak kazanır.

Ortaklık genel kurulunda kurucuların esas sözleşmeden doğan kar payı alacakları ihlal edilir veya kurucuların kar payları ortaklık tarafından hiç veya gereği gibi ifa edilmezse kurucular, ortaklık aleyhine dava açabilirler. Kurucular uğradıkları zarar yönetim kurulu veya denetçilerin kusuru ile meydana gelmiş ise bu kişiler aleyhine sorumluluk davası da açabilirler.

1.4. Anonim Ortaklıklarda Kar Payı Hakkına Katılmaya İlişkin Temel İlkeler

1.4.1. Bilanço İlkeleri

1.4.1.1. Gerçeklik İlkesi

Bilanço amacına uygun olarak kanunlarda öngörülen usullere uyularak, işletmenin tam malvarlığı durumunu ortaya koymalıdır. Bu malvarlığı belirlenmiş değerlendirme ölçülerine hesaplanmış, eksiksiz bir şekilde bilançoda yer almalıdır (ÇABUK Adem/ LAZOL İbrahim, Mali Tablolar Analizi, İstanbul, Mart 2008, B. 5, 3). Amorti edilerek malvarlığından eksilen değerler de bu haliyle bilançoda gösterilmelidir (TEKİNALP, Ortaklıklar, 740, N.1469; ANSAY, 274). Bilanço, gerçeği yansıtması için tarafsız bir biçimde muhasebenin temel kavramlarına ve ilkelerine bağlı kalınarak hazırlanmalıdır (ÇABUK/ LAZOL, 3; KARASİOĞLU, 29).

Bilançonun basireti olarak anılan, bilançonun ortaklığa duyulan güveni sarsılmasına engel olacak bir tarzda düzenleyerek ortaklık menfaatlerinin korunmasını sağlamaya yönelik ilke bilançonun hakikate uygunluğunu zayıflatır (KALPSÜZ Turgut, Bilanço ve Oy Kullanma Esaslarına Aykırılık Sebebiyle Genel Kurul Kararlarının İptali, BATİDER, C. X, S.1, Haziran, 1979, 38). Gerçeklik ilkesine uygun olarak gizli yedek akçe ayrılmasına ilişkin düzenlemeye TTK'da yer verilmemiştir.

İşletmede gerçekleştirilen iş ve işlemler muhasebe kayırlarına geçirilirken onların biçimlerinden çok finansal özellikler ve işletme için gerçek önemi belirlenmeli ve buna göre kayıt altına alınmalıdır (SEVİLENGÜL, 27). İş yılı bilançosunun yanı sıra kar payı avansı dağıtımı için hazırlanan finansal tabloların da gerçeği yansıtacak şekilde tutulması gerekir (KPADT m. 9-(1)/a).

Bilançonun gerçeklik ilkesine uygun olarak hazırlanması, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu bakımından da ayrıca önemlidir. Çünkü gerçeği yansıtmayan bilançonun onaylanması ile ibra mümkün değildir (KARSLIOĞLU, 74).

1.4.1.2. Açıklık İlkesi

6102 sayılı TTK madde 64/1’de ticari işletmenin iktisadi ve mali durumunun, borç ve alacak ilişkilerinin ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticelerin açıkça ticari defterlerde gösterilmesini zorunlu kılmaktadır²⁷. Madde gerekçesinde, ‘defter tutulması’ yükümlülüğünün muhasebe sistemlerine uygun olarak işletme durumunun kayıt altına alınması şeklinde anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu kayıtlar, açıklık ilkesine bağlı olarak tutulmalıdır.

Açıklığın ölçüsü ise; defterlerin tutulmasından sorumlu tacirden başka bir kimsenin ayrıca araştırma yapmak ve veri toplamak zorunda kalmaksızın anlayabileceği bir biçimde, uzmanca, profesyonellik ilkelerince, meslek etiği, yöntemi ve terimleri kullanılarak tutulmasıdır.

TTK m. 69 hükmüne göre yılsonu finansal tablolar, Türkiye Muhasebe Standartlarına uyularak düzenlenmeli, açık ve anlaşılır olmalı ve düzenli bir işletme faaliyeti akışının gerekli kıldığı süre içinde çıkarılmalıdır. Madde gerekçesinde hükmün içeriğinin Uluslararası Muhasebe Standartlarına dayanılarak çıkarılacak Türkiye Muhasebe Standartları ile belirleneceği ve anlamının dinamik bir yapıya kavuşturulacağı belirtilmektedir.

Açıklık ilkesinin ölçütü iktisadi ve mali durum hakkında ilgililere mümkün olduğunca fazla bilgi vermesidir. Bilanço ve buna bağlı olarak tutulan diğer tabloları inceleyen bir uzman her bir kaleme ait bilgileri tam ve doğru bir şekilde anlayabilmeli ve tablolar arasında karşılaştırma yapabilmelidir (KARAYALÇIN, Bilanço, 40; SEVİLENGÜL, 26). Bu kayıtlarda mümkün olduğu kadar her ayrıntılı ve fazla bilgi yer alması hesapların takip edilebilmesi için daha elverişlidir (SEÇER, 26; 12.HD. 7.12.1975. E. 75/2547, K.76/41, KALPSÜZ, 55-59).

Bilanço düzenlenirken değerlemenin tam ve doğru yapılması gerekir (BİRSEL, Menfaat Çatışması, 7). TTK’nda yer verilen değerlendirme ilkeleri ile ortaklık bilançosunda gerçek kara ulaşmak amacının yanı sıra ortaklığa karşı üçüncü kişileri ve pay sahiplerini korumak açıklık ilkesinin bir gereğidir

²⁷“ Muhasebenin asıl amacı, işletmeyle ilgili taraflara istenilen bilgileri sunmaktır.” OTLU, 5.

(BİRSEL, Kar Kavramı, 29; ÇABUK/LAZOL, 6). Gizli yedek akçe ayrılmasına izin veren eTTK düzenlemesinin terk edilmesi de bilançoda gerçek değerlendirme yapılmasını sağlamak ve ortaklığın mali durumu hakkında açık bir bilgiye ulaşmak imkanı sağlamaktadır. Birsell, gizli yedek akçe ayrılmasının ortaklığın durumunu olduğundan daha iyi göstermediği gerekçesiyle açıklık ilkesine aykırı olmadığını düşünmekteydi (BİRSEL, Kar Kavramı, 44).

1.4.1.3. Basiret ve Tedbir İlkesi

Bir tüzel kişi tacir olan anonim ortaklık, basiretli bir iş adamı olarak doğruluk, dürüstlük ilkelerine ve ticari hayatta kabul görmüş genel muhasebe ilkelerine uyarak tedbirli bir şekilde bilanço düzenlemelidir (KARAYALÇIN, Bilanço, 39). Değerleme ilkesinin tanıdığı olanakları işletmenin güven içinde gelişmesini sağlayacak tarzda kullanmak esasına dayanır.

Muhasebenin gerektirdiği tedbirlerin alınması, tarafsız bir değerlendirme ile işletmenin karşılaşılabileceği risklerin belirlenmesi veya belirsizliklerin dikkate alınması muhasebe kayıtlarının tutulmasında oldukça önemlidir (SEVİLENGÜL, 26).

1.4.1.4. Hesapların Doğruluğu İlkesi

Doğruluk ve gerçeklik ilkesi gereği bilançoya yazılan kayıtların gerçeği göstermesi ve bilançoya yazılması gereken kayıtların tam doldurulması gerekir (ANSAY, 275; BİRSEL, Kar Kavramı, 29). Anonim ortaklık malvarlığında olan bütün aktif ve pasifler gelir-gider tablosunda ve bilançoda tam ve eksiksiz olarak yer almalıdır (TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, 84). Finansal tablolar hazırlanırken uygulanan değerlendirme usullerinin gerçeği yansıtacak şekilde uygulanması ve belgeler ile hesapların finansal tablolarla uygun olması ilkenin bir gereğidir (BİLGİN, 60).

Değerleme ilkeleri anonim ortaklığın hem kendi malvarlığını kuvvetlendirerek büyümesini hem de pay sahiplerini ve ortaklık alacaklılarını,

gelecekte ortaklığa kredi verecek kuruluşları veya ortaklık pay senetlerini alacak müstakbel pay sahiplerini koruma amacındadırlar (BİRSEL, Kar Kavramı, 29). Haksız kar payının dağıtılmasını önlemek amacındadır.

1.4.1.5. Dönemsellik İlkesi

Defterlerin ya takvim yılı veya özel hesap dönemi itibariyle tutulduğu malumdur. Takvim yılı esasına göre defter tutanlar 31 Aralık akşamı özel hesap dönemi esasına göre defter tutanlar da hesap döneminin nihayete erdiği günün akşamı hesaplarını kapatırlar buna bilanço günü denir (TURGAY Recep, Vergi Usul Kanunu ve Tatbikatı, İstanbul, 1958, 377).

eTTK m. 72' de aksine hüküm bulunmadıkça iş yılı için çıkarılacak envanter ve bilançoların gelecek iş yılının ilk üç ayı içerisinde tamamlanmış olması gerekeceği açıklanmış bu suretle envanterin ve bilançonun düzenleme süresi gösterilmiştir (TURGAY, 378).

Hukukumuzda bilanço sistemi gerçekleşme ilkesi ile desteklenen sonuç açıklama kavramını merkez almıştır (TEKİNALP, 80). Pay sahipleri yalnızca anonim ortaklık hesaplarında görülen net dönem karından kar payı alabileceklerdir. Bu sebeple, bilançoda açıklanacak sonuç büyük önem arz etmektedir.

Mali bilançoda amaç vergi matrahını tam ve doğru şekilde kavramak iken ticari bilançoda amaç belirli bir zamanda elde edilen karlılık ve zararı veren sonuçların bir tablo içerisinde gösterilmesidir (KARAYALÇIN, Bilanço, 20). *Faaliyet dönemi veya başka bir kanuni terimle hesap yılı on iki ayı geçemez. Envanter düzenli bir işletme faaliyetinin akışına uygun düşen bir süre içinde çıkarılır* (TTK m. 66-(2)).

TTK m 66 hükmü hesap yılının on iki aydan oluşacağını belirtmiş ve hesap yılını on iki aylık süreyle sınırlandırmıştır. İlk hesap yılı açılıştan hesap gününün son gününe kadar devam edeceğine göre on iki aydan kısa sürebilir. Ancak sonraki hesap dönemleri on iki aylık dönemlerden oluşur (KARAYALÇIN, Bilanço, 25).

Envanter bu on iki aylık süre içerisinde çıkarılmış olmalıdır. Çünkü bilanço, envantere dayanılarak hazırlanmaktadır. İşletme faaliyetine uygun bir süre, bilançonun düzenlenmesine elverişli bir süre olarak anlaşılmalıdır. Genel olarak iş yılı on iki aydır ve takvim yılıdır (KARAYALÇIN, Bilanço, 20; KARYAĞDI, 217). Muhasebe ve vergi hukuku alanında iş yılı yerine hesap yılı ifadesi kullanılır.

Her işletme hesap yılı kendisinden önceki ve sonraki hesap yılı da dahil olmak üzere birbirinden bağımsızdır(KARAYALÇIN, Bilanço, 47; SEVİLENGÜL, 26). Bir dönemlik faaliyette doğan olumlu ve olumsuz her sonuç ait olduğu döneminin hesabında yer almalıdır. Bu ilke ile her dönemin kendi içerisinde kar –zarar edip etmediğinin belirlenebilir ve gerçek kar-zarar hesabı tutulabilir (KARAYALÇIN, Bilanço, 22).

1.4.1.6. Değerleme

İşletmenin sahip olduğu, iktisadi değeri olan her türlü malvarlığı tespit edildikten sonra bu malların, alacakların, borçların değerlemesinin yapılması envanter ve bilançonun düzenlenmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu değerlendirme yapılırken kıstas alınan ölçüler değiştiği için envanter ve bilanço sonuçlarında da değişiklik ortaya çıkmaktadır. Bu farklılığa bilançonun nispiyeti denmektedir (KARAYALÇIN, Bilanço, 33).

Envanter hazırlanırken aktif ve pasifle ilgili olarak bazı kalemlerin hiç gösterilmemesi veya işletme malvarlığında bulunmamasına rağmen varmış gibi gösterilmesi değerlendirmede kanunen kabul edilen esasların dışına çıkılması envanter ve bilançonun bilerek ve isteyerek yanlış düzenlenmesi anlamındadır (KARAYALÇIN, Bilanço, 34). Bu yanlışlığın bilançonun nispiyetinden ayrı tutulması gerekir.

Değerleme maliyet değeri ve bilanço günündeki rayiç değeri olmak üzere iki şekilde yapılır. Maliyet değeri, aktif değerler maliyet değeri üzerinden hesaplanacak olunursa bilanço tarihinde fiyatları artan değerler daha az bir bedelle bilançoda görülecektir. Bu da işletmeler açısından daha az kar payı, devlet

bakımından daha az vergi demek olur. Bilanço günündeki rayiç değer üzerinden yapılan harcamalar ise enflasyon dönemlerinde var olandan daha fazla kar elde etmiş gibi görünür.

eTTK düzenlemesinde yer alan ilkeler aktiflerde azami sınırın, pasiflerde normal sınırın alınmasını düzenlemiştir. Tacir bu sınırlar içerisinde ticari esaslar uymak koşulu ile serbestçe ticari bilanço hazırlayabilirlerdi.

Aktiflerin değerlendirilmesinde asgari sınır maliyet değerleri olmalıdır. Rayiç değer maliyet değerinin altına düşerse bu halde rayiç bedel üzerinden hesaplama yapılabilir. Bunun dışında rayiç bedel üzerinden yapılacak hesaplamalar işletme karını gerçek kardan daha az gösterir.

Ticari bilançoda tacir bu iki sınır içerisinde basiretli ve iyiniyetli bir tacir olarak takdir hakkını kullanacaktır. Genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine, ticari esaslara, basiret ve dürüstlük kurallarına aykırı bilançoların iptali ve yeniden hesaplanarak karın doğru bir şekilde dağıtılması istenebilir.

1.4.2. TTK'de Yer Alan Diğer İlkeler

1.4.2.1. Eşit İşlem İlkesi

Anonim ortaklık karar alma organı olan genel kurul çoğunluk ilkesine göre toplanır ve karar alır. Oy birliği ilkesinin yol açacağı zorluk karşısında, oy çokluğu ilkesinin kabul edilmesiyle ortaklık genel kuruluna işlerlik kazandırılmıştır (SEÇER, 19).

Çoğunluk ilkesinin ortaklığın kendi varlığı ve pay sahiplerinin çoğunluğunun yararına olacağı açıktır. Çoğunluk alacağı kararlarla kendini ortaklık içerisinde daha avantajlı bir konuma getirebilir (KARASU, Rauf, Emredici Hükümler, 39). Bunun karşısında, azınlıkta kalan veya azınlık oluşturamayan bireysel pay sahiplerinin bir takım haklar bakımından eşit işleme tabi tutularak korunması zorunludur (KARAHAN/ BOZGEYİK, 639). *Eşit işlem ilkesi, çoğunluğun ve ortaklık yönetiminin öznel ve keyfi karar ve uygulamalarını*

sınırlamakta ve esas sözleşmedeki hükümlerin adil ve menfaatler dengesine uygun olmasını sağlamaktadır(KARASU, Rauf, Emredici Hükümler, 39).

Eşit işlem ilkesi, haklı, makul, objektif meşru sebeplerin varlığı halinde aynı koşullarda olanlara eşit yararların sağlanması şeklinde anlaşılmalıdır (SEÇER, 20; KARASU, Rauf, Emredici Hükümler, 39; TEKİNALP, Tek Kişilik Ortaklık, 153). Ortaklığın ortak gayesi için bir araya gelmiş olan pay sahiplerinden hiç birinin bir diğerinden iyi ya da kötü muameleye tabi tutulmaması gerekir (SEÇER, 20; KÜTÜKÇÜ, 88).

Kurumsal Yönetim İlkeleri, anonim şirket bünyesindeki tüm pay sahiplerine eşit işlem yapılmasını güvence altına almakta ve bu noktada azınlık pay sahipleri ile yabancı pay sahiplerine de eşit muamelede bulunulacağı ilkesini benimsemektedir. Pay sahiplerini eşitsizliğe karşı koruyan ilke, pay sahiplerinin haklarının korunmasını garanti ederek mevcut ve gelecekteki pay sahiplerinin ortaklığa ve piyasaya güven duymasını sağlamaktadır (KARASU, Rauf, Kurumsal Yönetim, 11).

Anonim ortaklıklarda ana kural, her pay sahibine eşit hak sağlanması ve borç yüklenmesidir. Bu kural benzer durumlarda, benzer biçimde tek ve aynı şekilde davranma ve işlem yapma gereğini içerir. OECD prensiplerinde yerini bulan bu ilke, farklı nitelikteki payların kendi aralarında eşit haklara sahip olacaklarını kabul etmiştir.

Doktrinde mevcut Ticaret Kanunu'nda yazılı olmayan bir temel hukuk ilkesi olarak kabul edilen eşit işlem ilkesi, Yeni Ticaret Kanunu'nun 391. Maddesinde açık olarak kabul edilmiş ve eşit işlem ilkesine aykırı olan yönetim kurulu kararlarının batıl olduğunun tespitinin mahkemeden istenebileceği açıkça belirtilmiştir. Böylece, yönetim kurulu, bu görevlerini icra ederken yaptığı işlemlerde sadakat, güven ve doğruluk kuralı ile birlikte eşit işlem ilkesine de uygun hareket etmekte yükümlüdür. Yönetim kurulu aldığı kararlarda eşit işlem ilkesine uymaması halinde, kararların butlanı sonucu ile karşı karşıya kalacaktır.

Yeni Ticaret Kanunu'nda, genel kurul kararlarının eşitlik ilkesine aykırılığının hukuki sonucu iptal edilebilirliktir. Genel kurul kararları için dahi eşit işlem ilkesine aykırılığın sonucu iptal edilebilirlik olarak kabul edilmişken

yönetim kurulu tarafından pay sahiplerine karşı eşit işlem ilkesine aykırı davranılmasının hukuki sonucunun butlan olarak kabulü hukuk güvenliği açısından sakıncalıdır.

TTK m. 357 hükmüne göre, pay sahipleri eşit işleme tabi tutulurlar. Pay sahiplerinin korunmasını amaçlayan hüküm genel kurulun ve yönetim kurulunun karar alma sürecinde uygulanır (KARAHAN/COŞGUN, 355). Eşit işlem ilkesi, eşitler arasında eşit uygulamaların yapılmasını öngörür. Anonim ortaklıklarda oluşturulmasına izin verilen imtiyazlı paylar arasında eşit işlem ilkesinin uygulanması gerekliliği de buradan kaynaklanmaktadır (YILDIZ, 124).

Kanuni bir zorunluluk olarak uygulanması gereken eşit işlem ilkesine aykırılığın hukuki yaptırımı hukuka aykırı kararın türüne göre belirlenir. Yönetim kurulu kararlarının eşit işlem ilkesine aykırılığının yaptırımı TTK'da batıl olarak kabul edilmiştir. Yönetim kurulu kararlarının batıl olduğunun tespiti her zaman için herkesçe istenebilir. Bu durumun anonim ortaklık yönetimi için her zaman bir tehdit unsuru olacağı ve batıl olduğu tespit edilen kararların yol açtığı sonuçların ortaklığı olumsuz etkileyebileceği düşünüldüğünde bu hükmün yerindeliği tartışmaya açıktır (KARAHAN/COŞGUN, 355).

Genel kurul kararlarının eşit işlem ilkesine aykırılığının hukuki yaptırımı hakkında özel bir hüküm bulunmamaktadır. Genel kurul kararının ilkeye aykırılığı söz konusu olduğunda, kararın anonim ortaklığın temel yapısını bozan işlemler arasında sayılmak yoluyla butlanının tespiti istemi olanaklıdır. Bunun yanı sıra, kanunun emredici hükmüne aykırı olduğu gerekçesi ile iptal edilebilirlik ile hükümsüz olması da mümkündür (KARAHAN/COŞGUN, 355).

Anonim ortaklıklar, tüm sermaye ortaklıklarına hakim olan şahsen değil payları oranında eşit olma ilkesine bağlıdır (ÇEVİK, 344). Bu ilke kar payı ve tasfiye payına katılma, hazırlık devresi faizi alma, yeni pay alma ve oy hakkının kullanılmasında etkili olur.

Eşit işlem ilkesi pay sahiplerinin alacakları karar ile somut olay üzerinde geçerli olmak üzere kaldırılabilir. Bunun geçerli olabilmesi için usulünce alınmış bir genel kurul kararı alınmalı ve bu karar yalnızca somut olayla ilgili olmalıdır. Eşit işlem ilkesinin tamamen kaldırılması geçerli olmaz.

1.4.2.2. Oransallık İlkesi

Anonim ortaklık pay sahipleri, bu sıfatla sahip oldukları hakları kural olarak ortaklık sermayesine katılma oranlarına göre kullanırlar (CANÖZÜ, 26; KARAHAN/ BOZGEYİK, 638). Esas sermayeye katkıları oranın da pay sahibi olurlar ve bu payların bahsettiği hakları kullanırlar. Pay sahipleri oy hakkını, tasfiye payına katılma, hazırlık devresi faizi alma ya da yeni pay alma hakkını kullanırken oransallık ilkesine uygun olarak kullanırlar (KARAHAN/ BOZGEYİK, 638).

TTK m. 507 hükmü “(1) Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haizdir. Şirketin sona ermesi hâlinde her pay sahibi, esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılır.

(2)Esas sözleşmede payların bazı türlerine tanınan imtiyaz haklarıyla özel menfaatler saklıdır.

(3)Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri saklıdır.” demektedir. Hükümden anlaşıldığı üzere kar payına katılma hakkı da pay sahibinin ortaklık sermayesine oranın da mümkün olacaktır. Pay sahipleri ortaklığa getirmiş oldukları sermayeyi ticari risk alarak ortaklığa devretmektedirler. Her pay sahibi üstlenmiş olduğu rizikonun büyüklüğüne göre ortaklık karı mevcut olursa ortaklık karından daha çok kar payı alma hakkı elde eder (CANÖZÜ, 26).

İkinci fıkrada pay sahipliği haklarını kullanmada sermayeye katılma oranı kuralının istisnası düzenlenmiştir. Bazı pay gruplarına tanınan imtiyazlar, sermayeye katılım oranına bakmaksızın bu payları elinde bulunduran pay sahiplerine haklar kazandırır.

Oransallık ilkesinin uygulanmadığı bir başka istisna ise eşitlik ilkesinin mutlak bir biçimde görüldüğü haklarda kendini gösterir. Pay sahiplerinin

sermayeye katılım oranı her ne olursa olsun eşit biçimde sahip oldukları haklar vardır²⁸.

1.4.2.3. Ölçülülük İlkesi

Hak sahibinin hakkını kullanmasına ilişkin olarak getirilen kısıtlamalar uygunluk, elverişlilik ve gereklilik ilkeleri doğrultusunda yapılmalıdır. Kısıtlamanın amacı ile kısıtlamanın aracı birbirine uygun olmalı ve kısıtlama aracı diğer kısıtlama araçları içerisinde en elverişli olanı ve her halde kısıtlama gerekli olmalıdır (KARASU, Emredici Hükümler, 38).

Daha çok kamu hukukunda uygulama alanı bulan ilke, bireysel pay sahipleri ve azınlık haklarının kullanılması ve korunması bakımından ortaklıklar hukukunda etkisini gösterir. İlkenin işlerlik kazanması için ortaklık ve diğer pay sahiplerinin haklarına zarar verilmemesine dikkat edilmelidir. Bireysel pay sahipleri ya da azınlık ölçülülük ilkesinde yararlanırken diğer menfaat sahiplerine en az zarar verecek biçimde kullanılmalıdır (KARASU, Emredici Hükümler, 38).

1.4.2.4. Emredici Hükümler İlkesi

Türk Ticaret Kanunu'nda anonim ortaklıklar hukukunu düzenleyen hükümlerin TTK'nunda öngörülmüş olmakla esas sözleşmede aksine hüküm konulabilecek bir kısmı emredici hukuk kuralı niteliği taşıırken diğer bir kısım hükümler yedek hukuk kuralı niteliğindedir (ŞENER, 297; KENDİGELEN, 229). Emredici hükümler ile yedek hukuk kuralı koyan hükümler arasındaki ilişki şirket türlerine göre farklılık gösterirken emredici hükümlerin varlığının sözleşmeler hukukuna hakim olan irade serbestliği ilkesinin etkisini, varlığı oranında azalttığı değişmez bir gerçektir (ŞENER, 297; KENDİGELEN, 229).

Anonim ortaklıklar hukukunda irade serbestliği ortaklık esas sözleşmesinin pay sahipleri tarafından kabul edilmesi veya değiştirilmesiyle

---

²⁸ Genel kurula katılma, hesapları inceleme gibi.

oluşan karar alma sürecinde görülür. Pay sahipleri bu karar alma sürecinde, TTK'nda yer alan emredici hükümleri ortadan kaldıramaz veya değiştiremezler. Bu hükümler pay sahiplerini, ortaklığı veya üçüncü kişileri²⁹ korumak amacıyla düzenlenmiş olabilir. Ortaklık esas sözleşmesi yalnızca bu sözleşmeyi imzalayan pay sahiplerine karşı değil, ortaklık ile ilişkide bulunan herkese karşı ileri sürülebilir (KARASU, Emredici Hükümler, 29) olduğu için pay sahiplerinin iradelerini sınırlandıran emredici hükümler ile diğer menfaat sahipleri korunmaya çalışılmaktadır³⁰.

TTK m. 339 hükmü ile ortaklık ana sözleşmesinde bulunması gereken asgari içerik belirlenmiştir. Bu asgari içeriğin yanı sıra pay sahipleri ihtiyari olarak gerekli gördükleri konularda bu içeriğe ekleme yaparak ortaklığı kendine özgü bir yapıya kavuşturabilir, esas sözleşmeyi ihtiyaçlara karşılık veren bir düzenleme düzeyine taşıyabilirler (KARASU, Emredici Hükümler, 31).

Anonim ortaklık esas sözleşmesinde yer alan bir hükmün geçerliliği emredici hükümlere, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olmamak, konusunun imkansız olmaması ve TTK'nda açıkça ihtiyari olarak düzenlenmesine izin verilmiş olmasına bağlıdır (MOROĞLU Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük Uygulaması Kanunu Tasarısı Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul, 2009, 141).

Kişilik hakları da sözleşme serbestliği kısıtlamaktadır. Pay sahibinin mali hakları pay sahibinin tek geçim kaynağı ise geçimini tehlikeye düşürecek şekilde kısıtlanması kişilik haklarına aykırıdır (KARASU, Emredici Hükümler, 37).

Emredici hükümler ilkesi, TTK'nda açıkça izin verilen konularda esas sözleşmeye hüküm konularak yumuşatılmaktadır. Esas sözleşmeye konulacak bir hükümle belirli pay gruplarına imtiyaz tanınması ve katılma intifa senedi

---

²⁹ Söz konusu üçüncü kişiler ortaklık çalışanları ve alacaklılar olabileceği gibi gelecekteki yatırımcılar, devlet veya kamu olabilir.

³⁰ “Emredici hükümler ilkesi ile, her anonim şirketin iç ve dış ilişkilerine ilişkin durumu anlaşılabilir, öngörülebilir ve karşılaştırılabilir olmaktadır.” KARASU, Rauf, Emredici Hükümler, s. 46; ŞENER, 298.

çıkarılmasına ilişkin hükümlerle ortaklık karının dağıtımıyla ilgili ortaklığa özgü kararlar alınabilir³¹.

TTK m. 478- (1) hükmü ile esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle imtiyaz oluşturulmasına izin verilmiştir. Hükmün ikinci fıkrasında ise imtiyaz konu olabilecek haklar sayılmıştır. Buna göre “ (2)İmtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır.

Oy hakkında tanınan imtiyaz ile imtiyazlı pay sahipleri genel kurulda kar payı dağıtımı ile ilgili olarak kendi istekleri doğrultusunda karar alınmasında etkili olabilirler. Oyda imtiyaz genel olarak tanınabileceği gibi yalnızca kar payına ilişkin oylamada kullanılmak üzere de tanınabilir (KARASU, Rauf, Emredici Hükümler, 159). Kar payında imtiyaz tanınmış ise, kar payının dağıtımında imtiyaza ilişkin esas sözleşme hükmü kesin bağlayıcı olur.

Esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle düzenlenebilecek bir başka konu ise katılma intifa senetlerinin çıkarılmasıdır. Katılma intifa senetleri sahiplerine pay sahibi statüsü kazandırmayan yalnızca kar payına veya tasfiye payına katılma hakkı ile yeni çıkarılacak pay senetlerini alma hakkı tanıyan kıymetli evraklardır (TTK m. 502).

1.4.2.5. Sermayenin Korunması İlkesi

Anonim ortaklıklar, varlıklarının belirmesiyle başlayan süreçte iktisadi hayatın önemli bir parçası olmuştur. Önemli iktisadi roller oynayan anonim ortaklıklar zamanla sosyal ve politik bir kimliğe de bürünmüştür (PASLI, 5). Anonim ortaklıkların mali yapısı pay sahiplerinin, ortaklık alacaklıları ve çalışanlarının başta olmak üzere kimi zaman binlerce kişinin ve özellikle devletin karar alma sürecini ve yatırımlarını etkilemektedir (KARASU, Rauf, Kurumsal Yönetim, 12; DEMİRKAPI/BİLGİLİ, 204).

---

³¹ Yine TTK m. 340 gerekçesinde yer verildiği üzere hakkaniyet ilkesi ve menfaatler dengesi dikkate alındığında gerekli görülüyorsa esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle düzenleme yapılabilir. Bu sebeple ilkenin dar yorumlanması gerektiği görüşü için KENDİGELEN s. 229.

Anonim ortaklıklar, alacaklılarına karşı yalnızca ortaklık malvarlığı ile sorumlu olduğu bir sermaye ortaklığıdır. Sorumluluğun yalnızca ortaklık sermayesi ile sınırlı olunması, sermayenin korunması için bazı önlemler alınmasını zorunlu kılmıştır(DEMİRKAPI/BİLGİLİ, 204; ÇEVİK, 344; ŞENER, 305; KARAYALÇIN, Bilanço, 77). Esas sermayenin ve ortaklık faaliyetlerinin olumlu neticelenmesi ile oluşacak tüm malvarlığını korumak için emredici hükümler düzenlenmesi gerekir³².

Sermayenin korunmasının ilkesi ile ortaklık, ortaklık alacaklıları, ortaklık pay sahipleri, diğer menfaat sahipleri(işçiler, kamu) korunur(KARAHAN/COŞGUN, 355; DEMİRKAPI/BİLGİLİ, 204). Alacaklıların *doğal ve tek güvenceleri* korunurken pay sahiplerinin yatırımları da kötüye kullanıma karşı *gözetim ve denetime* alınır (TEKİNALP, Ortaklıklar, 734, N.1453). Ortaklığa ait tek malvarlığı ortaklık alacaklıları için garanti teşkil ederken pay sahiplerinin alacaklıları için de kar payı veya tasfiye payı alacağı garanti teşkil eder (TEKİL, Fahiman, Şirketler Hukuku, İstanbul, 1976,B.2, 156).

Sermayenin kar payı olarak tekrar pay sahiplerine dağıtılarak alacaklıların zarara uğratılmasını engellemek veya karın gerçekte olandan daha aşağı gösterilerek pay sahiplerinin kar payından yoksun kalmalarını önlemek için ilkeye sadık kalınmalıdır (TEKİNALP, Ortaklıklar, 734, N.1453; ŞENER, 306; BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, 122; OKUTAN NİLSSON Gül, Anonim Ortaklarda Pay Sahipleri Sözleşmeleri, İstanbul, 2004, 263). Kar sermayenin bir parçası sayıldığı için, ortaklık sermayesinin azalmasına yol açmayacak bir fazlalık söz konusu ise bu fazla tutar pay sahiplerine dağıtılır (ATEŞAĞAOĞLU, 18).

Diğer yandan, kar payı yalnızca kanuna göre hazırlanmış bilançoda gösterilen kardan ve bu amaçla ayrılmış bulunan yedek akçelerden dağıtılmalıdır

---

³² TTK m. 329-(1) hükmünde pay sahibinin sorumluluğunun yalnızca ortaklığa karşı olduğu vurgulanmıştır. Bu vurgunun amacı ortaklık alacaklılarının pay sahiplerinin kişisel malvarlığına uzanamamaları alacaklılarının tek teminatının ortaklık sermayesi olduğunun hatırlatılmasıdır. Öyle ise ortaklık alacaklılarının menfaatlerinin zarar görmemesi için sermayenin kar payı ve yahut başka bir ad altında pay sahipleri lehine menfaat olarak geri iadesinin önlenmesi gerekir. Hükümde yapılan vurgulamanın gereksiz olduğu eleştirisi için KENDİGELEN, s. 218. (TEKİNALP, Ortaklıklar, s. 734, N.1453; ŞENER, 306; BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, s. 122; OKUTAN NİLSSON Gül, Anonim Ortaklarda Pay Sahipleri Sözleşmeleri, İstanbul, 2004, s. 263.

(AYDIN, Alihan, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul, 2008, s. 10). Haksız kar payının yanı sıra pay sahibine, esas sözleşmeden doğan ilişki nedeniyle benzer sözleşmelerde öngörülenden başka bir menfaatin sağlanmaması da gereklidir³³. Böylelikle, ortaklık sahip olduğu en az malvarlığı değeri olan sermayeyi sürekli bir şekilde elinde bulundurabilecektir (DEMİRKAPI/BİLGİLİ, s. 205).

Sermayenin değer kaybetmesine, tam olarak ifa edilmemesine veya iade edilmesine yol açacak bütün kararlar sermayenin korunması ilkesine aykırılık taşıyor (TEKİNALP, Tek Kişilik Ortaklık, s. 154). TTK ile hem genel kurul kararlarının hem yönetim kurulu kararının ilkeye aykırılığı işlemin batıl olması sonucunu doğurur (ŞENER, 306). TTK m. 391/b hükmü gereğince ortaklığın yapısına uymayan ve sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen yönetim kurulu kararları batıldır. Burada korunacak olan esas sermayedir, yedek akçeler ise tartışılabilir (TTK m. 391-b gerekçesi). Yedek akçeleri kaynağına bakarak değerlendirmek gerektiği kanısındayım. Ortaklık kazancından ayrılan yedek akçelerin başka bir amaca özgülenmemiş ise pay sahiplerine dağıtılmasında veya ortaklık borçlarını ödemede kullanılması mümkündür. Ancak ortaklığın kendi pay senetlerini satın almasından kaynaklanan yedek akçelerin ortaklara dağıtılmasında sermayenin bundan olumsuz etkilenmemesi gerekir. Zira anonim ortaklığın kendi paylarını satın almasını düzenleyen hükümler sermayenin korunması ilkesiyle yakından ilgilidir (ŞENER, 380).

Ortaklık karından kanuni yedek akçe ayrılmasını öngören TTK m. 519 sermayenin korunması amacıyla düzenlemiş bir hükümdür (DEMİRKAPI/BİLGİLİ, s. 206). Hüküm gereği olarak ortaklık karından sermayesinin yüzde yirmisini bulan bir tutar, pay sahiplerine dağıtılmaz ve ortaklık bünyesinde tutulur. Yedek akçeler, her yıl ortaklık karının yüzde beşinin ayrılmasıyla oluşur ve ortaklık lehine birikim elde edilmiş olunur (DEMİRKAPI/BİLGİLİ, s. 206).

---

³³ ŞENER, 307. Yazar, burada yalnızca pay sahibine sağlanacak olan hakların benzer esas sözleşmelerde yer verilen haklarla denk olmasını öngörmüşse de bu sınırlandırmanın ortaklık sermayesinden yapılacak her türlü ödemeyi gerektirecek sözleşme tarafları için genişletmek, sermayenin korunması ilkesini güçlendirecektir.

TTK, söz konusu destek işlemini şirketin kendi paylarını iktisap etmesine eş bir işlem olarak varsaymıştır. Şirket, kendi paylarını iktisap etseydi, Kanunun 520. maddesindeki yedek akçeyi ayıracaktı. Burada bu yedek akçeyi ayırmayacak ancak bir hesap yapacaktı. Söz konusu yedek akçe sermayeden iade anlamı taşımadan ve kanunen ya da esas sözleşme uyarınca ayrılması gerekli olup, Pay sahiplerinin tasarrufuna bırakılmamış bulunan yedek akçelere dokunmadan ayrılabiliriyorsa destek istemi geçerlidir. Aksi halde bâttir. Bu hesap zihinsel olarak yapılacak yoksa anılan yedek akçe ayrılmayacaktır. “Hükümdeki Pay sahiplerine ödeme yapmak için kullanılmayacak” ibaresi ile harcanması, kanunen ve esas sözleşme ile bir amaca bağlanmış yedek akçeler kastedilmiştir. “Ödeme yapmak” terimi, kâr olarak dağıtmak, sermayeye ekleyerek bedelsiz pay vermek ve benzeri ödemeleri kapsar.

6762 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği ilk yıllarda genel kurul kararlarının butlanının, bazı Yargıtay kararlarına göre hükümsüzlüğünün (geçersizliğinin) bir tespit davası ile ileri sürülüp sürülemeyeceği tartışmalıydı. Ancak, tartışma kısa sürede olumlu sonuca bağlandı ve iptal edilebilir genel kurul kararları yanında bâttir genel kurul kararlarının da varlığı öğretide görüş birliği halinde kabul edildi. Yargıtay da bu ayrımı yerleşik içtihadı haline getirdi. İsv. BK m. 706b’den alınan TTK 447 nci maddesi uzun yıllara dayanan Türk uygulamasını hükme bağlamakta, özellikle butlan sebeplerini somut bir şekilde göstermektedir (PULAŞLI, 1050).

Bâttir genel kurul kararları baştan itibaren hüküm doğurmazlar ve daha sonra sağlığa kavuşturulamazlar; mahkemece resen dikkate alınırlar; def’i olarak ileri sürülebilecekleri gibi süreye bağlı olmaksızın bir tespit davasının konusunu da oluşturabilirler. Diğer yandan, söz konusu kararlar işlem güvenliği yönünden bir önemli sakıncayı içerirler. Şirketin bir kararının, kararın alınmasından yıllar sonra bile butlanının ileri sürülebilmesi tehlikesi ve tehdidi, şirket yönetiminde pay sahiplerinde, alacaklılarda ve sermaye piyasasındaki potansiyel yatırımcılarda büyük tedirginliğe sebep olabilir. Yıllar sonra butlanın mahkemece tespiti ise o kararın kurduğu birçok ilişkiyi çoğu kez geriye etkili olarak ortadan kaldırır. Bu sakıncası sebebiyle mahkemelerin geçersizlik kararlarını ayrıntılı ve çok yönlü değerlendirmeler sonucu sakınarak vermeleri yanında, kanun koyucunun da iptal edilebilirlik ile butlanın sınırlarını açıkça belirlemesi gerekir. Hükümün mehazı

olan İsv. BK m. 706b, bu yönden İsviçre doktrininde eleştirilir. Anılan hükmün çizgiyi iyi çizemediği, tehlikeyi ortadan kaldıramadığı ileri sürülür. Ancak, daha iyi bir düzenlemeye ilişkin herhangi bir öneri de yapılmamıştır (PULAŞLI, Şerh, 1050).

TTK bâtil genel kurul kararları sınırlı sayı (numerusclausus) belirlemesi doğru olmazdı. Böyle yapılsaydı bâtil sayılabilecek birçok genel kurul kararı hükmün dışında kalabilirdi. Tüm butlan hallerinin ve sebeplerinin kanunda gösterilmesi veya tanımlanması ise imkânsızdır. Onun için bâtil kararları iki kategoriye ayırmak, şekil yönünden bâtil genel kurul kararlarını veya sebeplerini belirlemeyi içtihat ve öğretiyeye bırakmak, konu açısından bâtil genel kurul kararlarına da -sınırlayıcı olmamakla birlikte, örnekler göstererek – kesin çizgilerle işaret etmek en isabetli yol olarak değerlendirilmiştir. Şekil yönünden geçersiz kararların saptanmasında -tehlike ve tehditlerden sakınma ilkesine ağırlık vererek – mahkemelerin gerekli özeni gösterecekleri inancı ile sistem benimsenmiştir. Bu sebeple, 447 nci madde genel kurulun özellikle bâtil olan kararlarını kategoriler halinde göstermiştir. Hükümdeki, “özellikle” sözcüğü geçersiz Genel Kurul kararlarının sadece maddede belirtilen kararlardan ibaret olmadığını, yani maddenin sınırlı sayı (numerusclausus) niteliği taşımadığını ifade etmektedir. Ancak, hem “özellikle” sözcüğü nispî bir sınırı ifade etmekte hem de seçilen karar kategorileri, kanun koyucunun konuya sakınarak ve ihtiyatla yaklaştığını ortaya koymaktadır. Sakınma, hükmün içerdiği bir ilkedir. Özellikle sözcüğü bu sebeple sınırlayıcı bir işleve de sahiptir. Konusu itibarıyla bâtil olan genel kurul kararları, bazı niteliklere sahip paysahipliği haklarını kaldıran veya sınırlandıran, anonim şirketin temel yapısını bozan ve sermayenin korunması ilkesine aykırı olan kararlara özgülenmiştir. Bunun dışındaki bâtil genel kurul kararlarının tespitinde ise butlanın ikincilliği ilkesi uygulanır. Bu ilke, özel sebepler dolayısıyla iptal etmenin yeterli ve tatmin edici bir yaptırım oluşturmadığı hallerde hukukun genel hüküm ve ilkelerine göre butlana karar verilmesi anlamını taşır. Sakınma ilkesinin özellikle şeklî sebeplerin (eksiklik ve aksaklıkların) butlana yol açtığı hallerde gözetilmesi gerekir. Yabancı mahkeme kararları söz konusu halde butlanı sözde genel kurul kararları ve “karar olmayan genel kurul kararları”na indirgemektedir (DEMİRKAPI/ BİLGİLİ, 205).

Sermayenin korunması ilkesinin kurucular, kuruluşa katılanlar, bir yönetici veya komite tarafından da ihlal edilmesi mümkündür. İhlal tescil sırasında tespit edilebilir. Kar payı veya yönetim kurulu üyelerine yapılacak kazanç payı ödemelerinde yapılacak bir kanuna aykırılık da yönetim kurulunun sorumluluğuna yol açacaktır (TTK m. 553-(1)) (DEMİRKAPI/BİLGİLİ, s.206).

1.4.2.6. Kamuyu Aydınlatma İlkesi

Kamuyu aydınlatma ilkesi, *ortaklık pay sahipleri ve alacaklılarının menfaatlerini korumaya ve haklarını bilinçli ve etkili bir şekilde kullanmaya yardım eden; gelecekteki pay ve tahvil sahiplerinin ve sermaye piyasasının diğer ilgililerinin aldatılmalarını önleyip, ortaklık yararına kazanımlarını sağlayan; özel ekonomik gücün, milli iktisadın gereklerine ve faydasına uygun çalışmasını gerçekleştiren; gerek iç gerek dış denetimi kapsayan ilkeler bütünüdür (TEKİNALP, Bilanço, s.53).*

Hesapların ilanı, pay sahiplerinin açıklanması, ortaklıkların toplun yararına çalışması, küçük pay sahiplerini koruyucu hükümlere yer verilmesi anonim ortaklıklar için vazgeçilemez bir ilke olan kamuyu³⁴ aydınlatma ilkesinden kaynaklanmaktadır (BİLGİN, s. 3; YANLI Veliye, Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması İlkesi, İstanbul, Mart 2005, s. 97; TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, s. 1). Kamunun aydınlatılması ilkesinin kapsamı ortaklıkça düzenlenen belgelerin gerçeğe uygun, açık, ayrıntılı ve yeterli bir şekilde düzenlenmesi ile ortaklık faaliyetleri, iktisadi ve mali durumunun genel kurulda tüm hususlarıyla gerçeğe uygun, anlaşılır ve ayrıntılı bir biçimde bulundurulmasını ve yayınlanmasından oluşmaktadır (YANLI, s. 97; İHTİYAR, s. 40).

Halkın tasarruflarını değerlendiren bazı tüzel kişi tacirlerin kamunun yeterli ve doğru şekilde aydınlatılmasını sağlamak amacıyla hesaplarını ve bilançolarını tek düzen hesap planı ve tip bilançoya göre hazırlamaları ve ilan

³⁴ “*Ekonomide merkezileşmenin ortaya çıkardığı tehlikelerden zarar görecekt herkes, her çevre kamu kelimesinin kapsamı içerisindedir.*” İHTİYAR, Mustafa, Sermaye Piyasası Kanunu’nda Kamuyu Aydınlatma İlkesi, İstanbul, 2006, s. 34.

etmeleri yönünde özel hükümler vardır. Bilanço ve kar-zarar hesabı hem ortakların hem de diğer ilgililerin ortaklığın iktisadi ve mali durumunu anlayabileceği bir şekilde hazırlanmalıdır (İHTİYAR, s. 41). Kamuyu aydınlatma ilkesi ile arzulanan ortaklık hesaplarının aleniyet kazanması değil, incelenebilir ve anlaşılabilir olmasıdır (İHTİYAR, s. 14).

Ortaklıkta yer alan malvarlığı değerleri eksiksiz bir biçimde, gerçek değerleri ile ortaklık hesaplarında yer almalıdır (İHTİYAR, s. 42). Ortaklığın yapacağı yatırımlar için kullanacağı kaynak gösterilmeli, borçlanmaya gidilecekse açıkça belirtilmelidir (İHTİYAR, s. 47). Ortaklığın likidite durumu da hesaplarından açıkça anlaşılabilir (İHTİYAR, s. 44; TONGALOĞLU, s. 161). Kamuyu aydınlatma ilkesi ile büyük pay sahiplerine karşı küçük pay sahipleri (USLUEL, s. 191) ve diğer ilgililer korunmaya çalışılmaktadır.

Şeffaflık ilkesi, anonim ortaklığın hem mali yapısının hem de genel olarak ortaklık organlarının görev ve yetkilerinin açık şekilde belirlenmiş olmasını gerektirir (KARASU, Rauf., Kurumsal Yönetim İlkeleri, s.4). Genel kurulun ve yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri kanunda sayılarak bu organların ilgililere karşı sorumluluk alanları belirtilmiş ve organlar birbirlerine eşit organlar olarak düzenlenmişlerdir.

TTK m. 375 gerekçesinde belirtildiği üzere yönetim kurulu bu yetkileri esas sözleşmeyle ya da bir kararla genel kurula veya kurulacak kurullara ve komitelere devredemez ve bu yetkilerden feragat da edemez.

Üst düzeyde yönetim madde gerekçesinde “*genel işletme politikası başta olmak üzere, yatırım, finansman, temettü gibi politikaların hedeflerinin karara bağlanması, bunlara ulaşılması için seçilen araçların gösterilmesi, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının veyaulaşıp ulaşılmayacağını belirlenmesi, bütçe uygulamasının kontrolü ve stratejilerin tespiti*” şeklinde tanımlanmıştır. Yönetim kurulu, politikalara ve hedeflere ulaşılmasına ilişkin kararlar ve stratejilerin uygulanması ile ilgili sözlü, yazılı olarak bir iç yönetmelik, sirküler veya genelge ile talimatlar verilebilir (TTK m. 375 gerekçesi).

Yönetim kurulunun, yönetimin bir bütün halinde işleyişini görmesi, politikaların ve stratejilerin gerçekleştirilmesinde görevlilerin rolünü

değerlendirmesi; insan kaynaklarının kullanılmasını izlemesi amacıyla, sistemin işleyişindeki aksaklıkların ve aksayan yerin belirlenmesine yardımcı olmaz üzere, yönetimde yer alan herkesin, altlık-üstlük ilişkilerini, görev tanımlarını; bölümleri ve aralarındaki ilişkileri gösteren örgüt şeması hazırlanır (TTK m. 375 gerekçesi).

Kanuna ve genel kabul gören muhasebe ilkelerine göre muhasebe örgütünün (bölümünün), konsolide hesap sisteminin, defter ve kayıtların tutulma kurallarının tespiti, hesap planlarının yapılması muhasebe örgütü eliyle yapılır. Yönetim kurulu muhasebe örgütünün düzenini kurmakla yükümlüdür, bu düzen içerisinde muhasebe bu konuda uzman kişilerce tutulabilir (TTK m. 375 gerekçesi).

TTK m. 375 gerekçesinde kurumsal yönetim ilkelerinin bir gereği olduğu belirtilen, muhasebe konusunda uzman kişilerce kurulacak finans denetimi ile aslında ortaklık yönetim kurulunun iç denetimi sağlanır. Kurumsal yönetim kurallarının ve çağdaş yönetim usullerinin gereği olan finansal planlama ortaklıkların gerekli görmeleri halinde kurulur ve yeterli likiditenin sağlanmasının güvence altına alınması sağlanmak amaçlanır (TTK m. 375 gerekçesi).

Şeffaflık ilkesinin egemen olduğu bir diğer hüküm ise bilgi alma ve inceleme hakkının düzenlendiği TTK m. 437 hükmüdür. Bu hükme göre; *“finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisi, genel kurulun toplantısından en az onbeş gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulur. Bunlardan finansal tablolar ve konsolide tablolar bir yıl süre ile merkezde ve şubelerde pay sahiplerinin bilgi edinmelerine açık tutulur.”*

Pay sahibinin genel kurulda, yönetim kuruluna şirketin işleri, denetçilere denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkındaki sorularına bilgi verilecek bilgiler, hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve gerçeğe uygun olmalıdır(TTK m. 437-(2)). Genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı varsa ortaklığın ticari defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımları bir uzman tarafından incelenebilir (TTK m. 437-(4)).

İstenilen bilgi verildiği takdirde şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği durumlarda bilgi vermeden kaçınılabılır ((TTK m. 437-(3)). Bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bilgi alamayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğer hâllerde de makul bir süre sonra şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurabilir((TTK m. 437-(5)).

Kamuya açıklama ortaklık işlemlerin kanuna ve ana sözleşmeye uygun şekilde yapıldığının denetlenmesini sağlarken, aynı zamanda muhtemel yatırımcılar için de ortaklık hakkında bilgilendirme, açıklama niteliği taşır. Hem pay sahipleri hem de yatırımcılar için ortaklık işlemlerinden haberdar olmak güven yaratacaktır. Ortaklığa duyulan güvenin artması ortaklık değerinin yükselmesine olumlu etki edecektir.

İlkeden beklenen olumlu sonuçların alınması muhakkak ki; ortaklık hakkındaki açıklamaların kapsamlı, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir olmasına bağlıdır. Pay sahipleri ya da yatırımcıların ortaklığa ait bilgilerden en azından ortaklık işlemleri hakkında bir değerlendirme yapabilecek kadar bilgi sahibi olması gerekir. Kamuya açıklanan bilgiler, ortaklığın gerçek durumunu yansıtmalı, pay sahiplerinde ve yatırımcılarda yanlış ve eksik bir kanı oluşturmamalıdır. Son olarak açıklanan bilgilerin geçmiş yıllarla karşılaştırmalı olarak verilmesi gerekmektedir. Böylelikle, ortaklığın gidişatı hakkında bir değerlendirme yapılabilir.

Kamuyu aydınlatma, herkese eşit bir şekilde ve ortaklık menfaatlerini koruyacak düzeyde olmalıdır. Ortaklığın ticari sırrı sayılacak, piyasada rekabet etmesine mani olacak bilgilerin açıklanmaması gerekir. Özellikle, bu bilgilerin ortaklık aleyhine kullanacak kimselere ulaştırılmaması için kanunlarda ve ana sözleşmede gerekli önlemlerin alınması gerekir (PASLI, 54).

Finansal tabloları inceleyen denetçinin, haklı sebeplerin varlığı ve tarafsızlığı ihlâl etmesi halinde azlık tarafından görevden alınması ve yerine yenisinin atanması davası açılabilmesine olanak sağlanmıştır (Tasarının 389 uncu maddesinin dördüncü fıkrası).

Karların dağıtımını kararlarının alınmasında şeffaf ve uygulanabilir bir yasal çerçeve oluşturulmalıdır (KÜTÜKÇÜ, s. 88).

1.5. Kar Payı Politikasını Etkileyen Etmenler

1.5.1. Kanun ve Esas Sözleşmede Yer Alan Hükümler

Ortaklıkların usulüne uygun olarak dağıtım kararı aldığı karın kaynağı TTK, SerPK ve ilgili diğer mevzuatta gösterilmiştir. Bu hükümlere göre, kar ancak ortaklık bilançosuna göre hesaplanmış net dönem karından veya geçmiş yıllarda elde edilmiş karlardan oluşan yedek akçelerden dağıtılabilir.

Söz konusu hükümlerle öncelikle zararların giderilmesi ve vergilerin hesaplanmasından önceki tutardan karın hesaplanması, sermayenin korunması, ortaklığın borçlarını ödeme gücüne sahip olması amaçlanmaktadır(KARYAĞDI, 81; BİRSEL, Menfaat Çatışması, s. 3). İlgili mevzuatta kabul edilen genel ilkeler de ortaklık için bağlayıcı olacaktır (ENGİN, Yeşim, Anonim Şirketlerde Kar Payı Dağıtımını, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 55).

Ortaklık iş ve işleyişini düzenleyen hükümler, kar dağıtım politikalarının belirlenmesinde bağlayıcı rol oynar. Bunun yanı sıra ortaklığın ekonomik durumu da kar dağıtım politikalarını etkileyen önemli bir etmendir (KARYAĞDI, 81).

1.5.2. İşletmenin Likidite Durumu

Ortaklık hesaplarının yürütülmesi için tutulan bilanço ve gelir-gider hesaplarında görülen kar, ortaklık hesabında her zaman nakit olarak bulunmayabilir (KARYAĞDI, 81; ENGİN, s. 56). Öz sermaye artış değerleri, hesap dönemi içerisinde aktif bir değere dönüşür ve kar olarak kabul edilir (KARYAĞDI, 81). Ancak, bu değerler dağıtılabilir cinsten olmalıdır.

Özellikle büyümekte olan ortaklıkların gerektiğinde nakit sıkıntısı çekebilme ihtimalini düşünerek elde edilen karı nakit olarak dağıtmak yerine ortaklık bünyesinde tutması daha doğru olacaktır. Enflasyon, vergi politikaları,

borçlanma, kredi sözleşmeleri gibi sebeplerle ortaklıkta nakit bulunmayabilir)KARYAĞDI, 82; ENGİN, s. 57). Ortaklık nakit ödeme yapabilmesinin imkanı ölçüsünde kar dağıtma eğilimi gösterir (ENGİN, s. 56; EREM, s. 180; ATEŞAĞAOĞLU, 33). Nakit ödeme yapamayacak durumda olan ortaklıklar pay senedi şeklinde kar payı dağıtımına yönelirler (ENGİN, s. 62).

1.5.3. Oto Finansman İhtiyacı

Öz sermayesinde artış meydana gelmiş olmak yoluyla kar elde eden ortaklık bu karı yatırım amacıyla değerlendirmek eğiliminde olabilir (KARYAĞDI, 82; BİLGİN, s. 18; OTLU Fikret, Şirketler Muhasebesi, Malatya, 1996, s. 25). Kar dağıtımını yapılarak her pay sahibinin payına düşen kar payı hesaplanarak ortaklık hesaplarında ortağa borç olarak kaydedilen borç, ortaklığın sermaye artırımını ile pay sahibinin ortaklığa olan borcu ile karşılaştırılarak hesap kapatılır (OTLU, 25).

Ortaklığın gelecek yıllarda büyüme hızının düşmesi halinde yatırımların devam etmesi veya kar payının dağıtılması için karın dağıtılması yerine ortaklıkta tutulması düşünülebilir (KARYAĞDI, 83; BİLGİN, s. 18; EREM, s. 180; ATEŞAĞAOĞLU, 33; KARAYALÇIN, Safi Kar, 78). İstikrarlı kar dağıtımını, ortaklık paylarının piyasada alımı bakımından olumlu tepkilere neden olmaktadır (AYDIN, Alihan, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul, 2008, s.).

Otofinansman ihtiyacı ile ortaklara dağıtılan kar payları, sermaye artırımını yolu ile geri alınabilmektedir. Böyle bir tercih ortaklığın devamlı gelişimi ve ortaklığa duyulan güvenin devam ettirilmesi için yararlı olmasına karşın pay sahibinin ortaklıktan kar payı elde etmesi beklentisi için yeni bir dönem başlatmaktadır (BOZGEYİK, Kar Dağıtımını, s. 135; BİRSEL, Menfaat Çatışması, s. 3).

1.5.4. Yönetim Tercihleri

Ortaklık paylarını elinde bulunduran ortaklar, payları oranında ortaklık üzerinde bir hâkimiyet kurarlar (BİRSEL, Menfaat Çatışması, s. 4). Pay sahipleri bir yanda pay senetleri bakımından mülkiyet hakkını diğer yandan kar payı bakımından bir alacak hakkını haizdir. Bu hakları en iyi şekilde kullanabilmek için, ortaklığın güçlenmesini ve mali yönden büyümesini arzularlar. Bu sebeple, pay çoğunluğuna sahip olan ortaklar, karın dağıtılması yerine ortaklıkta kalmasını tercih ederler (KARYAĞDI, 83; ENGİN, s. 58; BİLGİN, s. 18; TÜRK, s. 2).

Oto finansman yoluyla sermaye artırımında ortaklığa sermaye girişi olmamakla birlikte ortaklığın nakit ihraç etmesinin önüne geçilmiş olunur (OTLU, 26). Ortaklığın en temel amacı kar elde etmek olmakla beraber, bu amacın gerçekleştirilmesinde uzun vadeli olması veya maksimize edilmesi gibi farklı yollar izlenebilir. Ortaklık pay senetlerinin değer kazanması, itibarının artması için kar dağıtmak yerine ortaklığın güçlendirilmesi istenebilir (KARYAĞDI, 83; ENGİN, s. 56; BİLGİN, s. 18; ATEŞAĞAOĞLU, 33). Genel kurul hem kar dağıtmama kararı alırken hem de kar dağıtımının oranını belirlerken dürüstlük kuralına uymalıdır (BİRSEL, Menfaat Çatışması, s. 4).

İKİNCİ BÖLÜM

KAR PAYI HAKKININ HESAPLANMASI

2.1. Yıllık Karın İş Yılı Bilançosu İle Tespiti

TTK'nun hesaplanma biçimi başlıklı 508. maddesinde “Esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa kâr ve tasfiye payı pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilir.” denilmektedir. Böylece, kar payının pay sahiplerine ne oranda dağıtılacağı hususunda kanuni bir düzenleme getirilmektedir. Kanun hükmünden anlaşılacağı üzere esas sözleşmede yazılı başka bir oran belirlenmiş ise bu orana uyularak kar payı dağıtılır.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan “Yıllık kâr, yıllık bilançoya göre belirlenir.” Hükümü öğretide tartışmalara yol açmaktadır. Bazı yazarlar, karın yıllık olarak dağıtılabileceğini, yıldan daha az süreler içerisinde kar dağıtımını yapılamayacağını kabul etmektedirler. Diğer görüşte olan yazarlar ise; TTK'da yer alan “*yılda birkaç kez kar dağıtan anonim şirketler*” ifadesinden ve yıldan hesap yılını anlamak gerektiğini, daha kısa süreli hesap dönemleri kabul edilerek kar dağıtımının mümkün olacağını belirtmektedirler.

6102 sayılı TTK'nun 409. maddesi mülga Kanunda aynı hususu düzenleyen 364. Maddenin aynısıdır. Ancak madde gerekçesinde de belirtildiği üzere yılda birkaç kez kar payı dağıtan anonim şirketlere ilişkin hükme yer verilmemiştir. Bunun sebebi gerekçede bu ifadenin yorum güçlüğüne yol açması, uygulama alanı bulmaması ve kar payı avansının düzenlenmesi ile anlamsız kalması olarak açıklanmıştır.

İşletmelerin faaliyetlerini bir süreye bağlı kalmaksızın sürdüreceklerin kabulü ile işletmelerde sürekliliğin varlığı esas alınmakta ve bu süreklilik içerisinde belirli dönemlerin birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmesi için süresiz kabul edilen işletme ömrü dönemlere ayrılmaktadır (ÇABUK, LAZOL, s. 4; KARASİOĞLU, s. 27). Kar payının dağıtımında esas alınan bilançolar da işletmelerdeki dönemsellik ilkesi gereği belirli dönemler için hazırlanır (ATEŞAĞAOĞLU, 78).

Hesap yılı başında ve sonunda işletmenin duran varlıklarını ve giderlerini gösteren açılış ve kapanış bilançoları çıkarılır(TTK m.68-(1). Bilanço, bir kuruluşun ya da ticaret hanenin belirli bir dönem sonundaki ya da belirli bir gündeki taşınır ve taşınmaz varlıkları ile bunları sağlamak için kullanılan öz ve yabancı kaynakları ve bu değerlerin hangi alanlara yatırıldıklarını gösteren çizelgedir.

Yıllık bilanço ile yılsonunda işletme varlıklarının değerinin saptanması değil (ÜNAL, 30), işletmenin karlılık durumunun saptanmaya çalışılır. Kar veya zararın varlığı tespit edilerek, elde edilmişse karın miktarı belirlenir (DOMANIÇ, Anonim Ortaklıklar, s. 832; BİRSEL, Kar Kavramı, s. 25).

Bilançolar genel kurul tarafından kabul edilinceye kadar hüküm ifade etmezler. Genel kurul tarafından onaylanan bilanço ve bu bilançoya dayanılarak alınan kar dağıtım kararı ile kar payı talep edilebilir bir alacak hakkına dönüşür.

Bilanço yılsonunda mevcut olan aktiflerle pasifleri gösterir, kar-zarar hesabı ise yılsonunda belirli dönemler sonunda olumlu ya da olumsuz sonuçları gösterir (ÜNAL, 31). Bilançoda yer alan net dönem karının kaynağını kar zarar hesabını gösteren bu hesap gösterir.

Bilanço ve gelir tablosu yılsonu finansal tablolarını oluşturur. Finansal tablolar, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun düzenlenmeli, açık ve anlaşılır olmalı, düzenli bir işletme faaliyetinin akışının gerekli kıldığı süre içerisinde çıkarılmalıdır (TTK m. 69). Diğer kanunlarda yer alan istisnalar saklı kalmak üzere finansal tablolar Türkçe ve Türk Lirası üzerinden düzenlenir (TTK m.70).

Anonim ortaklıkta bilançoyu hazırlama görevi yönetim kuruluna aittir. Yönetim kurulu, geçen iş yılı bilançosunu kanun ve esas sözleşme hükümlerine uygun olarak hazırlanmalıdır. Ortaklığın ticari, mali ve iktisadi durumunu ve yapılan işlerin özetini gösteren bir rapor düzenlemeye dağıtılacak karın miktarı ile yedek akçelerin miktarının belirlenmesine ilişkin teklif özetini hazırlamaya mecburdur. Teklif özeti, yıllık raporun içinde de yer alabilir.

Aksine kanuni hükümler ve Türkiye Muhasebe Standartları saklı kalmak kaydıyla, finansal tabloların, ticari işletmenin tüm varlıklarını, borçlarını, peşin

ödenen giderler ile peşin tahsil edilen gelirleri, teknik terimle dönem ayırıcı hesapları, bütün gelir ve giderleri doğru şekilde değerlendirilmiş olarak göstermesi zorunludur. Mülkiyeti saklı tutulması kaydıyla iktisap edilen ve işletmenin kendisinin veya üçüncü kişilerin borçları için rehnolunan ya da başka bir şekilde teminata verilen malvarlığı unsurları, teminat verenin bilançosunda gösterilir. Nakdî tevdilerin söz konusu olduğu hâllerde, bunlar teminat alanın bilançosunda yer alır. Finansal kiralamaya ilişkin hükümler saklıdır.

(2)Aktif kalemler pasif kalemlerle, giderler gelirlerle, taşınmazlara ilişkin haklar, bunlarla ilgili yüklerle mahsup edilemez.

2.2. Hesaplama

Kazanç payları esas sermaye mahsuben ortağın şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap ve tespit olunur. Taahhüt edilmiş olmasına rağmen henüz ortaklığa ödenmemiş sermaye paylarının sahibine kar payı sağlamasına imkanı yoktur³⁵. Bunun yanı sıra esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle pay bedeline mahsuben yapılacak ödemeler yerine payın itibari değerinin esas alınmasına, karda öncelik ve başkaca imtiyazlar tanınması mümkündür (ATEŞAĞAOĞLU, 83).

Esas sermaye artırımını sonucu ortaya çıkan yeni payları edinen kişilerinin payları da kar payı bahşedecektir. Bu pay sahiplerinin hangi dönemde kar payı alacaklarının belirlenmesi için sermaye artırımını kararının tescil tarihine bakılmalıdır. Sermaye artırımını kararının tescilinden sonra dağıtılacak kar payının hesabında bu pay sahipleri de dikkate alınır (ATEŞAĞAOĞLU, 83).

---

³⁵ Sermaye borcunu ödemede temerrüde düşen ortağa uygulanacak müeyyideler TTK'nda gösterildiğinden, ortağın ayrıca kar payı hakkından kısmen mahrum edilmesi bu müeyyidelere bir ek olarak kabul edilebileceği düşüncesi kabul edilemez. Zira ortağın kar payı hakkına haiz olabilmesi için mütemerrid olmaması gerekir. DOMANIÇ, Anonim Ortaklıklar, s. 825.

2.2.1. Anonim Ortaklık Hesapları

Anonim ortaklıkta kar payı alacaklısı pay sahibinin bu alacağı ancak ortaklık hesaplarıyla ortaya çıkar. Pay sahibinin müktesep hakkı olan kar payı, ortaklık yönetim kurulunun hazırlayacağı bilançoda görülecek kardan dağıtılır. Bu sebeple kar payının sağlıklı ve güvenilir bir şekilde dağıtılması ortaklık hesaplarının usulüne uygun hesaplanmasına bağlıdır (Tekinalp, s. 732, N. 1451; ÇEVİK, s. 57).

Anonim ortaklığın hesaplarına ilişkin hükümler TTK'nun 514 ve devamı hükümlerinde yer almaktadır. Finansal tablolar ve yıllık faaliyet raporu düzenlendiği hükümler eTTK'nun ortaklık hesaplarına ilişkin detaylı açıklamalar yapan hükümlerinden³⁶ farklıdır (KARAHAN/ARI, s. 506). Bunun sebebi ortaklık hesaplarına ilişkin kuralların Türkiye Muhasebe Standartları ile belirlenecek olmasıdır(TTK m. 88-(1)).

TTK m. 88–(1) hükmü gereğince; defter tutmakla yükümlü tacirler ile münferit veya konsolide finansal tablo hazırlayacak olan gerçek ve tüzel kişiler Kamu Gözetimi, Muhasebe Denetim Standartları Kurumu tarafından yayınlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara uymak ve bunları uygulamak zorundadır.

Yedek akçelere ilişkin hükümler ise eTTK ile aynıdır. Yalnızca “Şirketin iktisap ettiği kendi pay senetleri için ayrılan yedek akçe ve yeniden değerlendirme fonları” başlıklı ve bu içeriği düzenleyen 520. madde yenidir. İsviçre BK'ndan alınan bu hükmün gerekçesinde şirketin iktisap ettiği kendi pay senetleri için ayrılacak yedek akçelerin iktisap tarihinde kurulacağı ve bu hüküm gereğince oluşturulan fonların dağıtılamayacağı belirtilmiştir (TTK m. 520 gerekçesi).

Şirketler topluluğunun finansal tablolarına ve yıllık faaliyet raporu ile ilgili hükümler (TTK m. 517 ve 518) Türkiye Muhasebe Standartlarına, TTK m.515'de düzenlenen dürüst resim ilkesine ve TTK m. 516'da yer alan yönetim

---

³⁶eTTK hükümlerinden yalnızca 457/1 hükmü TTK'na alınmıştır.

kurulunun yıllık faaliyet raporu hazırlarken uyması gereken kurallara atıfta bulunmuştur.

2.2.1.1. Yönetim Kurulunun Yıllık Faaliyet Raporu

Yönetim kurulu her yıl yıllık faaliyet raporu hazırlar. Yıllık faaliyet raporu dürüst resim ilkesine uygun olarak hazırlanmalıdır. Yıllık faaliyet raporu doğru, eksiksiz, dolambaçsız, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yerine getirilmesi gerekir.

Yıllık faaliyet raporu yönetim organı tarafından kanuna ve bu yönetmeliğe göre düzenlenen şirketin ilgili yıla ilişkin faaliyetlerinin akışı ile şirketin ticari, mali, iktisadi yönleriyle finansal durumunun (ÇEVİK, s. 426) doğru, eksiksiz, dolambaçsız, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtıldığı, şirketin gelişmesinin ve karşılaşılması muhtemel risklerin belirtildiği rapor şeklinde tanımlanmıştır. Yön. 3/1-g.

Yıllık faaliyet raporunun içeriğine ilişkin kanunda yer alan hükümlerin yanı sıra içeriğin bir yönetmelikle belirleneceği belirtilmiştir.

Yönetim kurulunun yıllık raporunun içeriğinin belirlenmesi için bir yönetmelik çıkarılmıştır. Bu yönetmelik kanunda bulunan tablolara ek olarak başka tablolar öngörebilir.

Şirketin geçmiş yıla ait faaliyetlerinin akışıdır. Bunun dışında raporda şirketin gelişmesine ve gelişmesine muhtemel risklere de açıkça işaret olunur. Yönetim kurulunun değerlendirmesi de raporda yer alır.

Yönetim kurulunun faaliyet raporunda faaliyet yılının sona ermesinden sonra şirkette meydana gelen ve özel önem taşıyan olaylar, şirketin araştırma ve geliştirme çalışmaları, yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yöneticilerine ödenen ücret prim ikramiye gibi mali menfaatler ile ödenekler yolculuk konaklama ve temsil giderleri, ayni ve nakdi imkânları sigortalar ve benzeri teminatlara yer verilir (OKKA, s. 46).

Yıllık rapor şirketin her yönüyle finansal durumunu yansıtmalıdır. Finansal durum finansal raporlara bakılarak değerlendirilir. Yıllık rapor genel kurulda okunur. Gündem maddeleri arasındadır.

2.2.1.2. Finansal Tablolar

Ortaklıkların yıl içerisinde hazırladıkları raporların en önemlisi olan faaliyet raporu, iki kısımdan oluşur. İlk kısımda yönetim kurulu başkanından pay sahiplerine bir mektup yer alırken ikinci kısımda ortaklığın finansal durumunu gösteren tablolar yer alır (OKKA, s. 46). Bu finansal tablolar; bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu ve dağıtılmayan kar tablosudur (OKKA, s. 46). Bilanço ve gelir tablosu temel mali tablolar olarak kabul edilir(KARASİOĞLU, s. 45).

Anonim ortaklığın kar payı dağıtılması için hesap yılı sonunda ticari bilançoda gerçekleşmiş ticari karın varlığı gereklidir. Ortaklığın yanı sıra finansal tabloları ortaklığın geleceğini ve karlılığını değerlendirmek için gelecekteki yatırımcılar ve vergi matrahını kavramak için devlet de kullanmaktadır (OKKA, s. 47).

2.2.1.3. Bilanço

Bilanço, *bir işletmenin belirli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren tablo* olarak tanımlanmaktadır (SEVİLENGÜL, s. 33; OKKA Osman, Finansal Yönetim, Ankara, Kasım 2011, B. 4, s. 44). Bir başka tanımla, anonim ortaklık malvarlığında bulunan tüm aktif ve pasif değerlerin rakamlarla ifade edildiği tablodur (AYDIN, Alihan, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul, 2008, s. 10; ATEŞAĞAOĞLU, 46). Diğer bir tanıma göre bilanço anonim ortaklığın hesap döneminin başlangıç ve bitiş tarihleri arasındaki artış ve azalmaları gösterir (TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, s. 67; TONGALOĞLU, Hasan, Bilanço ve Kar-Zarar Tahlilleri, İktisat ve Maliye Dergisi, C.9, 1962-63, s. 156). TTK'na göre dağıtılabilir karın belirlenmesi için hazırlanacak olan iş yılı bilançosu ortaklık faaliyetlerinin olumlu

ya da olumsuz sonucunu açıklar (BİRSEL, Kar Kavramı, s. 25; TÜRK, Ahmet, Hukuka Aykırı Olarak Bilançoda Karın Düşük Gösterilmesi Halinde Pay Sahiplerinin Hakları, İhsan TARAĞCIOĞLU'na Armağan, Ankara, 999, <http://www.deu.edu.tr/userweb/ahmet.turk/dosyalar/Paysahibi.htm>, 17.12.2015 s. 1). Bilanço, düzenleniş amacına göre açılış bilançosu, yıllık bilanço, tasfiye bilançosu gibi değişik adlarla anılabilir (TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, s. 57; SEVİLENGÜL, s. 622).

Hesap dönemi sonuçlarını göstermek amacıyla düzenlenen bilançoya sonuç açıklama bilançosu denir (KARAYALÇIN, Bilanço, 9). Yıllık bilanço anonim ortaklık işletmesinin bir yıllık faaliyetinin sonucunu saptamak için çıkarılır. Sonuç olumlu ise kar, olumsuz ise zarar vardır (ANSAY, s. 271; TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, s. 62). Onun için yıllık bilançonun bağlı olduğu ilkelerle değerlendirme ölçüleri anonim ortaklık malvarlığının bilançonun düzenlendiği tarihteki cari değerini saptamaya bu açıdan bir resim vermeye değil faaliyetin sonucunu göstermeye yönelmiştir.

Yıllık bilançoda merkez kavram sonuç açıklamadır. Sonuç açıklama bilançosunun amacı genel kurulun kanuna esas sözleşmeye ve kendi kararlarına uygun olarak tasarruf edeceği net dönem karının belirlenmesidir (KARAYALÇIN, Bilanço, 20). Bunun için, ortaklık faaliyetleri nedeniyle elde edilmemiş olan kazançlar gelir olarak gösterilmemeli ve faydası ileride görülecek olan masraflar yalnızca ilgili yıla ait giderler olarak kabul edilmemelidir (TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, s. 67; KARAYALÇIN, Bilanço, 22). Yıllık bilançoda gösterilen kar gerçek bir karı ifade etmelidir (TEKİNALP, Kamuyu Aydınlatma, s. 68). İşletmenin açık gizli bütün durumunu bilançodan bakıp anlamak lazımdır (TONGALOĞLU, s. 157; ATEŞAĞAOĞLU, 46).

Bilançoda ortaklığın malvarlığı değerlerinin gösterilmiş olması gerekir. Bilanço aktiflerden ve pasiflerden oluşmaktadır. Bilançoda gösterilecek aktifler mevcutlar ve alacaklardır; bunun karşısında pasiflerde ise konulan sermaye ve yedek akçeler vardır (KARAYALÇIN, Bilanço, 37). İşletme karı, yılsonunda pay sahiplerine dağıtılacak veya ortaklıkta tutulmasına karar verirse sermayeye eklenecektir (KARAYALÇIN, Bilanço, 37).

Bilançoıyü hazırlamak görevi yönetim kurulundadır. Yönetim kurulunun hazırladığı bilanço genel kurulda oylanarak kabul edilir. Bilançonun onaylanması yetkisi münhasıran genel kuruldadır. İptali mümkün bir bilançonun onaylanması kararı mahkemece iptal edilmek üzere dava edilmiş olsa mahkeme bilançoıyü düzeltmez. Mahkeme usulüne göre düzenlenmeyen ya da onaylanmayan bilançonun kabul edildiğı genel kurul kararını iptal etmekle yetinecektir³⁷.

2.2.1.4. Gelir Tablosu

Bir hesap dönemi içerisinde ortaklık malvarlığı meydana gelen eksilmeler gideri, malvarlığındaki katılmalar ise geliri oluşturur. Gelir gider arasındaki fark olumlu sonuç verir ise kar, olumsuz ise zarar vardır. Bu sonuç gelir tablosuyla anlaşılmaktadır(İMREGÜN, s. 291; KARAYALÇIN, Bilanço, 9; OKKA, s. 50).

Belirli bir döneme ait tüm gelirler ile tüm giderleri karşılıklı olarak saptayan ve sonucu kar ve zarar olarak gösteren cetveldir (KARAYALÇIN, Bilanço, 37; TONGALOĞLU, s. 157; ÇABUK, LAZOL, s.33). Bu hesap sonuca etken kaynakları ayrıntılı bir tarzda ortaya koyup bunların teşhisini sağlar (KARAYALÇIN, Bilanço, 9; TONGALOĞLU, s. 159). Doğru olan kar zarar hesabının brüt bir hesap olarak çıkarılması yani mahsup edilmeyip gelirlerin ve giderlerin karşılıklı olarak bir plan dahilinde gösterilmesidir (TEKİNALP, s. 739; KARAYALÇIN, Bilanço, 9).

İşletmenin belirli bir dönemde elde ettiği bütün gelirlerin bu gelirlerin elde edilmesi için yapılan maliyetler ve giderler sonucu elde edilen net kar veya zarar gösterilir (ÇABUK/ LAZOL, s. 34; KARASİOĞLU, s. 45). Gelir tablosunda yer alan net kardan öncelikle imtiyazlı paylara ödenecek kar payı ödenir ve geriye kalan net kar, dağıtılan kar ve dağıtılmayan kar olarak iki ayrı kalemden gösterilir(OKKA, s. 51).

---

³⁷ BİRSEL, Kar Kavramı, s. 37. Yazara göre; bilançonun usulüne uygun olarak hazırlanmadığı iddiası ile iptali istendiğinde mahkeme, iddia sahibinin kötü niyetli olup olmadığının araştırılması, kötü niyetli ise kararın iptali ile davanın reddi arasında ortaklık menfaatine uygun bir seçim yapmalıdır.

2.2.1.5. İsmen Sayılan Zorunlu Defterler

TTK m. 64-(5) hükmü gereğince, *bu Kanuna tabi gerçek ve tüzel kişiler, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanunun 175 inci ve mükerrer 257 nci maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorundadır. Bu Kanunun defter tutma, envanter, mali tabloların düzenlenmesi, aktifleştirme, karşılıklar, hesaplar, değerlendirme, saklama ve ibraz hükümleri 213 sayılı Kanun ile diğer vergi kanunlarının aynı hususları düzenleyen hükümlerinin uygulanmasına, vergi kanunlarına uygun olarak vergi matrahının tespit edilmesine ve buna yönelik mali tabloların hazırlanmasına engel teşkil etmez.*

Anonim ortaklık ismen sayılan bu defterleri tutmakla yükümlüdür. Defterlerin tutulmasına ilişkin muhasebe standartları 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler ile terk edilmiş ve eTTK'da olduğu gibi vergi matrahının kavranması için tutulan defter düzenine geri dönmüştür (BAHTİYAR, Mehmet, MAKALELER III, s. 291).

Ticari defterleri tutma yükümlülüğü tacir sıfatıyla başlar ve tüzel kişiliğin kaybıyla sona erer. Tacir defterleri bizzat kendisi tutmakla yükümlü değildir, defter tutma işini başkasına bırakmış olsa bile defterlerin tutulmasından doğan sorumluluk tacirin üzerindedir. İsmen sayılmayan defterlerin tutulması halinde bu defterler HMK m. 222 hükmü kapsamında tacirin aleyhine delil olmaz (BAHTİYAR, Ticari Defterleri Tutma Yükümlülüğü ve Defterlerin İspat Gücü, MAKALELER III, 296).

2.2.2. Yönetim Kurulunun Kar Payını Hesaplaması

Genel kurul kararı ile yönetim kuruluna kar payının dağıtılma yöntemi ve zamanı hakkında karar verilmesini kapsar, kar dağıtılıp dağıtılmayacağına karar verme yetkisi TTK'nun emriyle genel kuruldadır (ÜNAL, 53).

Türk Ticaret Kanununun 329. maddesinde anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirket olarak tanımlanmıştır. TTK m. 16'da ticaret şirketlerinin tüzel kişi tacir

sayılacağı hükme bağlanmıştır. Tüzel kişi tacir olan anonim şirket, TMK m. 49 gereği; fiil ehliyetine sahip olabilmek için kuruluş kanunu olan TTK hükümleri ve var ise esas sözleşmede öngörölmüş başkaca organlara sahip olmalıdır.

Yönetim kurulu, anonim şirketin zorunlu organlarından biridir. TTK m. 355 uyarınca, şirketin tüzel kişilik kazanması, ticaret siciline tescil ve ilanına bağlıdır. Şirket esas sözleşmesinin tamamı, GTB iznine tabi olmayan şirketler için kurucular beyanının noterce onaylanmasından, izne tabi olan şirketler bakımından ise izin tarihinden itibaren otuz gün içinde, şirketin bulunduğu yer ticaret siciline tescil olunur ve TTSG'de ilan edilir (TTK m. 354). Esas sözleşmenin içeriğini belirleyen 339. Maddenin 2 fıkrasının f bendinde kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket karından sağlanacak menfaatler'den, g bendinde yönetim kurulu üyelerinin sayıları, bunlardan şirket adına imza koymaya yetkili olanlar'dan bahsedilmiş ve 3. fıkroda ilk yönetim kurulu üyelerinin esas sözleşmeyle atanacağı hükme bağlanmıştır.

Kanun koyucu, TTK 339. madde gerekçesinde ikinci fıkradaki zorunlu içeriğin esas sözleşmede yer almamasının, esas sözleşmenin sicile tescili isteminin reddi sonucunu doğuracağını açıklamıştır. Bu açıklamanın devamında, bu zorunlu içeriğin şirketin kimliği olduğunu ve üçüncü kişilere bu zorunlu içerikle tanıtılacağını belirtmektedir. Öyleyse, esas sözleşme hazırlanırken yönetim kurulu oluşturulmalı ve sözleşmeye yazılmalıdır.

Yönetim kurulu kuruluşta esas sözleşmeyle atanan veya daha sonra genel kurul tarafından seçilmiş bir veya birden fazla kişiden oluşur(TTK m. 359/1). Mülga Kanunda yer alan asgari üç kişilik düzenlemeye son verilmiş, tek pay sahipli şirkete izin veren düzenlemeye paralel, AB yasalarıyla uyumlu, küçük anonim şirketler ile ana şirketlerin daha kolay yönetilmesini sağlayacak bir kurul oluşturulması amaçlanmıştır. Kurul kelimesinden anlaşılması gereken komite veya komisyon değil organ niteliğindedir.

Anonim şirketi yönetme ve temsil etme görevi yönetim kuruluna verilmiştir (TTK m. 365). Yönetim kurulu, bu görevi yerine getirirken işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulamak veya iç denetim amacıyla komiteler ve komisyonlar kurabilir, ticari

müessil veya ticari vekil atayabilirler (TTK m. 366-(2), 368-(1)). Yönetim kurulu ve kendisine yetki verilen konularla sınırlı kalmak üzere yönetim, münhasıran genel kurulun görev ve

yetkisine giren işler dışında şirketin işletme konusunu gerçekleştirmek için her türlü iş ve işlemler için karar alabilir (TTK m. 374-(1)).

TTK m. 375-(1)'de yönetim kurulunun devredilemez yetkileri sayılmıştır. Kanun ve esas sözleşme ile getirilmiş tüm düzenlemelere uyulması şirketin ve pay sahiplerinin lehinedir. Bununla birlikte, sayılan bazı devredilemez yetkiler, kar payının belirlenmesi ve dağıtılması bakımında önem arz etmektedir. Özellikle, *şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimat verilmesi, muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması; pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi; borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması* görevleri kar payının hesaplanmasında ve dağıtılmasında yönetim kurula devredilemez görevler yüklemektedir (TTK m. 375- (1)/a,c,f,g).

Madde gerekçesinde, sayılan bu görevlerden ne anlaşılması gerektiği izah edilmiştir. Üst düzeyde yönetim görevi; genel işletme politikası başta olmak üzere yatırım, finans, temettü gibi politikaların hedeflerinin karara bağlanması, bunlara ulaşmak için seçilen araçları gösterilmesi, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının veya ulaşılabilir veya ulaşılamaz oluşunun belirlenmesi, bütçe uygulamasının kontrolü ve stratejilerinin tespit edilmesi hususlarını kapsar. Söz konusu hedef ve politikaların gerçekleştirilmesi için gerekli talimatlar da yönetim kurulu tarafından verilir. Bu talimatlar yazılı veya sözlü olabilir ve iç yönerge, sirküler veya genelge şeklinde ortaya çıkabilir.

Muhasebe ise kanun ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre muhasebe örgütünün kurulması, konsolide hesap sisteminin, defter ve kayıtların tutulma kurallarının tespiti, hesap planlarının yapılması şeklinde açıklanmıştır. Yönetim kurulu, dürüst resim ilkesi çerçevesinde muhasebe düzenini kurmakla

yükümlüdür. Muhasebe hesaplarının yapılması ve raporlanması için yardımcıları istihdam edebilir.

Finansal denetim³⁸, şirketin iş ve işlemlerini, şirketin finansal kaynaklarını, bunların kullanılması şeklinin durumunun, likiditesinin denetimini ve izlenmesini içeren bir iç denetimdir. Kanun koyucu, finansal denetimi bu şekilde açıklamakta ve bağımsız denetiminin yüzeysel kalacağı inancıyla şirketin yakından takip edecek şirket muhasebesinden tamamen bağımsız, uzman kişilerden oluşan bir örgüte işaret etmektedir.

Tüm şirketler için zorunlu olmayan, şirketlerin tercihine bırakılmış olan finansal planlama, şirketin bütçesinin ve likiditesinin sağlanmasını güvence altına alan sistemdir. Bu sistem kurumsal yönetim ilkelerinin ve çağdaş anonim şirket yönetim anlayışının bir gereği olarak görülmüştür.

Kanunun kendisine yüklemiş olduğu zorunluluk gereği yönetim kurulu, şirketin yönelmiş olduğu iktisadi faaliyetin başarıya ulaşması için gerekli olan başta yatırım, finans ve temettü politikaları olmak üzere genel işletme politikasını belirleyecek, bu politikaların gerçekleştirecek muhasebe sistemini düzenleyerek hedeflere yönelik adımları atmaya başlayacaktır. İşletmenin ilerleyişi ve işleyişini denetim altında tutan finansal denetim uzmanları ilgili denetimleri yaparak hedeften sapmaları önleyecektir. Böylelikle, yönetim kurulu tarafından belirlenen kar payı politikası, muhasebe örgütüne kanun ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak hesaplanarak dönem sonuna hazırlanacaktır. Bu hazırlık aşamasında, hedeflere ulaşıp ulaşılamayacağı veya ulaşmakta hangi kaynakların daha verimli olacağı uzman finans denetmenleri tarafından kontrol edilecektir.

Söz konusu maddenin bir başka önemi ise yine madde gerekçesinde yer verildiği üzere genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki üst kurul tartışmalarına son vermesidir. Önceki kanun döneminde genel kurulun karar alma mercii olması sebebiyle her şeye kadir olduğu anlayışına son verilerek organlar arası denklik kabul edilmiştir. Bunun konumuz açısından önemi ise, kar payı dağıtılmasından yana oy kullanacak olan veya en azından bundan taraf olacak genel kurul

---

³⁸ Madde gerekçesinde yer alan 'Finansal Denetim' ifadesi ile aslında ortaklık iç denetimi ifade edilmektedir. KENDİGELEN, s. 266.

karşısında, kar payı dağıtılmaması ya da genel kurulun beklentisinin altında kar payı dağıtımına gidilmesinin şirket yönetimi açısından daha öncelikli olduğu kanısında olan yönetim kurulunun eşit güçte olmasında kendini gösterir. Sorunun ne şekilde çözüme kavuşturulacağı ise mahkeme içtihatlarına ve öğretiyeye bırakılmıştır (TTK m. 375 gerekçesi). Anonim ortaklıklarda bilançoyu hazırlamak ve genel kurulun incelenmesine sunmak görevi yönetim kurulundadır. Yönetim kurulu, geçen iş yılı bilançosunu hazırlamak ve genel kurul toplantısından en az on beş gün önce pay sahiplerinin incelemesine hazır tutmak zorundadır.

Yönetim kurulu bilançonun yanı sıra iş yılı sonunda işletmenin o yıla ait faaliyetlerinin görüleceği ticari, mali ve iktisadi durumunu gösterir bir rapor hazırlamakla yükümlüdür. Bunun yanı sıra dağıtılacak kar payını ve ayrılacak yedek akçeleri gösterir hesabı gösteren bir teklif belgesi de düzenlemelidir.

6762 sayılı eTTK'nun uygulanmasında ortaklığın sürekli gelişiminin sağlanması ve istikrarlı kar payı dağıtımının sağlanması için bilançoda gösterilen aktiflerin değerinin piyasa değerinden daha aşağı bir değerde göstererek gizli yedek akçe ayrılmasına izin verilmekteydi. 6102 sayılı TTK ile bu usulle gizli yedek akçe ayrılması önlenmiştir.

Yargıtay, eTTK'nun uygulandığı dönemde vermiş olduğu bir kararda (Y. 11. HD 29.9.1983E.3156/K.3942, ERİŞ, Anonim Şirketler, s. 254) yönetim kurulunun bilançoyu hazırlama görevini yerine getirirken denetçilerle işbirliği içerisinde çalışması gerektiğini belirtmiştir. TTK düzenlemesinde yer alan yeni denetim sisteminde

Yönetim kurulu üyeleri bu görevlerini yerine getirirken ortaklıktan mali haklar edinebilmeleri için ortaklık esas sözleşmesinde açıkça öngörülmüş olması veya bu konuda bir genel kurul kararının alınmış olması gerekir. Özellikle yönetim kurulu üyelerinin kardan pay almaları ve/veya ücret, ikramiye, prim alabilmeleri bu önkoşula bağlıdır (KENDİGELEN, s. 282), (TTK m. 394).

2.3. Hesapların Denetlenmesi

2.3.1. 6762 Sayılı Kanuna Göre

Yönetim kurulu tarafından hazırlanan bilanço ve faaliyet raporları denetçiler tarafından incelenmekteydi. Denetçilerin incelenmesinden geçmeyen ve denetçi raporu eklenmemiş bir kar dağıtım teklifinin kabul edilmesine dair genel kurul kararı iptal edilebilir değil yok hükmünde bir karardır.

Denetçiler, bilanço hakkında bir denetleme raporu tutar ve pay sahiplerinin incelemesi için hazır bulundurur. Bu raporda yönetim kurulunun iş yılı içerisindeki faaliyetleri bu faaliyetlerin bilançoya ve diğer raporlara yansıyan durumu değerlendirilir. Bu değerlendirme iktisadi açıdan olduğu gibi aynı zamanda hukuki açıdan da yapılmaktaydı. Denetçiler, kanuna ve esas sözleşmeye aykırı gördükleri hususları raporlarında göstermekteydiler.

Denetçiler kurul olarak çalışmaktalarsa, karşı görüşte olan denetçi karşı oyunun gerekçesini denetim raporunda belirtmekteydi. Karın pay sahiplerine ne şekilde dağıtılacağı esas sözleşmede yazılı olmak zorunda değildir. Kanun hükümlerine uyularak kar payı dağıtılması mümkündür. Ancak kuruculara yönetim kurulu üyelerine ve diğer kişilere ortaklık kazancından sağlanacak özel menfaatlerin esas sözleşmede yazılı olması gerekir.

Kanun özel menfaatler tanınması söz konusu ise bunun esas sözleşmede olmasını zorunlu tutmakla birlikte, kar payının dağıtılmasıyla ilgili diğer kararların alınmasını genel kurul iradesine bırakmıştır.

Anonim ortaklıklarda kar payı dağıtımında esas alınan ölçüt paydır. Bu durum TTK hükümlerinden açıkça anlaşılmaktadır. TTK m. 507-(1) "*Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haizdir. Şirketin sona ermesi hâlinde her pay sahibi, esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılır.*"

Karın dağıtılabilmesi için karın gerçekten elde edilmiş olması gerekir. Karın gerçek olmasından hukuk ve muhasebe yönünden gerçekleşmiş olması

anlaşılmalıdır. Gerçek karın hesaplanması için öncelikle bilançonun ilgili kanun hükümlerine uygun olarak hazırlanmış olması gerekir. Hazırlanan bilanço ortaklığın gerçek maddi durumunu yansıtmalıdır.

2.3.2. 6102 Sayılı Kanuna Göre

2.3.2.1. Denetim Konusu ve Kapsamı

Denetim pay sahipleri, yatırımcılar ve alacaklıları korumak amacıyla ortaklık faaliyetlerinin ve işlemler bütününe gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemek için hangi raporların düzenleneceğinin, denetimin yapıma şeklini ve denetimin muhatabını gösterir (BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 413, KARAHAN/ARI, ; BAHTİYAR, s. 189). Bundan daha geniş bir kapsam ile ortaklık iradesini ve hareket alanını kısıtlayan her türlü sınırlama denetimin bir parçasıdır (BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 413, BAHTİYAR, s. 189). Denetçiler³⁹ eliyle yapılan denetim dar anlamda denetimdir ve denetim ilk olarak bu anlamıyla anılır.

Bağımsız denetimin konusu esasen finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunda yer alan finansal bilgilerden oluşur (TK397/I) Diğer bir ifade ile şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun envanteri muhasebeyi ve TMS'nin öngördüğü ölçüde iç denetimi riski erken saptama komiteleri tarafından (TK.378) verilen raporları ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimini (TTK.398/I) yapmakla yükümlüdür. (Denetim Yön 6) Bunlar aşağıda tek tek sayılacaktır. Denetimin aşağıdaki asgarileri yerine getirmesi gerekir, aksi takdirde icra edilmemiş anlamına gelir. Bu hususlar birbirinin alternatifi değildir; denetimin olmazsa olmaz şartlarıdır.

Şirketin veya topluluğun finansal tabloları (TTK.398/I): Finansal tablo TTK'da tanımlanmamıştır. Tacirler bakımından (1) bilanço ve (2) gelir tablosu yılsonu finansal tablolarını oluşturur (TTK.68/III). Bunun dışında (3) Nakit Akım tablosu ve (4) öz varlık (kaynak) değişim tablosu ve ekler de finansal tablo olarak

---

³⁹ Denetçiler denetim için yetkilendirilmiş organ ve kuruluşlardır. BAHTİYAR, s. 189.

kabul edilir. Finansal tablo ifadesiyle denetimin yılsonu finansal tablolara özgü olmadığına işaret edilmektedir. Ulusal ya da uluslararası denetim standartları gerekli gördüğü takdirde ara dönem tabloları da denetim kapsamındadır.

Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporları (TTK 398/I): Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporlarının denetlenmesi, finansal tabloların değerlendirilmesi ile sınırlı olarak tutarlılık, doğruluk ve gereceğe uygunluk denetimidir. Diğer bir ifade ile yapılan denetim, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun içerdiği finansal bilgilerin finansal tablolar ile uyumlu olup olmadığı ile gerçeği yansıtıp yansıtmadığının denetlenmesidir(TTK397/I) yönetim kurulunun raporu; şirketin yatırım, istihdam, üretim ve bütçe hedeflerine uygunluk, fiyatlandırma ve pazarlama açısından denetlemez.

Envanter (TTK.398/I, 66vd): Envanter belli bir zamanda bir işletmenin aktifleri ve pasifleri ve bunların kanunen öngörülen ölçütlere göre yapılmış değerlemeleri bağlamında “nesi var-nesi yok” anlamına gelen teknik bir terimdir. Envanter kısaca işletmenin aktif ve pasifini değerleriyle gösteren liste demektir. Tamlik ve doğruluk ilkeleri amaç yönünden envanteri tanımlar. Envanter tam ve doğru değilse, işletmenin hesapları ve sonuçları doğru çıkmaz

Muhasebe (TTK.398/I): muhasebe şirketin malvarlığı durumunu ve buna ilişkin işlem ve hareketlerin yansıtıldığı ticari defterler sistemidir. Muhasebe sisteminin TTK.66 vd.'na uygun tutulması gerekir. Denetimin kapsamına anılan sistemin tümü girmektedir.

Türkiye muhasebe standartlarının öngördüğü ölçüde muhasebe iç denetimleri (TK.398/I):İç denetimin de denetim kapsamına girebilmesi için öncelikle bunun gerekliliğinin TMS tarafından öngörülmüş olması gerekir. Ancak iç denetim zorunluluğunun yönetim kurulunun devredilmez görev ve yetkilerini düzenleyen TK.375/I-c hükmünden çıkarılması da mümkündür. İç denetim, şirket içerisindeki çeşitli komiteler özellikle halka açık şirketlerde denetim komitesi veya müfettişler aracılığıyla yapılan veya holdinglerde bütün topluluğu kapsar şekilde yapılan denetimlerdir. Örneğin finans denetimini bu denetim türlerinden biridir. Bu denetime TTK'da düzenlenmiş olan murakıplardan farklı olup yönetime bağlı olarak çalışırlar

Şirketin finansal tablolarının ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun (TTK.398/II):

- Birbiri ile uyumlu olup olmadığı ve gerçeği yansıtıp yansıtmadığı (TTK.397/I),
- Denetçinin denetleme sırasında elde ettiği bilgilerle uyum içinde olup olmadığı (TTK.398/II),
- Finansal tablolara ilişkin YK raporunda yer alan irdelemelerin finansal tablolar ile tutarlılığı ve gerçeğe uygunluğu (TTK.402//II) açısından değerlendirilir.

Topluluğun konsolide finansal tablolarının ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun,

- Birbiri ile uyumlu olup olmadığı ve gerçeği yansıtıp yansıtmadığı (TTK.397/I),
- Denetçinin denetleme sırasında elde ettiği bilgilerle uyum içinde olup olmadığı (TTK.398/II)
- Finansal tablolara ilişkin yönetim kurulu raporunda yer alan irdelemelerin finansal tablolar ile tutarlılığı ve gerçeğe uygunluğu (TTK.402/II) açısından değerlendirilir.

Risklerin isabetle ifade olup olunmadığı (TTK.378,398/IV, 402/VI): Denetçi, yönetim kurulunun erken teşhis sistemi ve yetkili komiteyi kurup kurmadığını böyle bir sistem varsa bunun yapısı ile komitenin uygulamalarını açıklayan ayrı bir rapor düzenleyerek, denetim raporuyla birlikte yönetim kuruluna sunar (TTK.398/IV, 402/VI). Denetçi tarafından sunulacak olan raporların içeriği Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından belirlenir. Risklere işaret denetimin ve denetim raporunun görevi değildir. Görev, tablolardan risklerin anlaşılıp anlaşılmadığının, özellikle yıllık raporlarda buna işaret edilip edilmediğinin incelenmesidir.

Topluluğun finansal tablolarının denetiminden sorumlu olan denetçi, topluluğun konsolide tablolarına alınan şirketlerin finansal tablolarını da denetler (TTK398/III). Ancak konsolidasyona alınan şirket kanun gereği veya böyle bir gereklilik bulunmaksızın, TK.397 vd. hükümlerine uygun olarak denetlenmiş ise

buna gerek yoktur. Bu istisna, merkezi yurt dışında bulunan bir şirketin bu kanunun öngördüğü denetimle eş değer bir denetime tabi tutulmuş olması halinde de geçerlidir.

2.3.2.2. Denetimin Şekli

Denetimin hangi kurallara göre yapılacağı da TTK.397/I'de düzenlenmiştir. Öncelikle denetimin, Uluslararası Denetim Standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarına göre yapılması gerekir. Nitekim Denetim KHK. 1 hükmünde denetim standartlarını belirlemenin Kurumun yetkisinde olduğu açık bir şekilde belirtilmiştir.

İkinci olarak denetimin kanuna uygun olarak yapılması gerekir (TTK.398/I). Hükümde geçen ve denetimin kanuna uygun olarak yapılması gerektiğini belirten cümledeki kanun ibaresini TTK.514 vd ile hesaplara ilişkin diğer hükümler şeklinde anlamak gerekir. Denetçi bunlara uyulup uyulmadığını incelemekle yükümlüdür. Üçüncü olarak denetim esas sözleşmenin finansal tablolara ilişkin hükümlerine uyulup uyulmadığını da kapsar.

Bunun dışında yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun gerçeği yansıtıp yansıtmadığının incelenmesi öngörülmekle birlikte bu ilkenin aynı zamanda finansal tablolar için de geçerli olduğunun kabulü gerekir.

Diğer taraftan finansal tablolar ile yıllık raporların denetlenmesi, bu belgelerin kağıt üzerinden incelemesinden ibaret olmayıp envanter de dahil olmak üzere, tüm muhasebenin, kayıtların ve kayıtların dayandığı belgelerin (müsbet evrak) denetlenmesidir (TTK.398/I).

Denetim kural olarak sondaj usulü ile de yapılamaz. Ancak, Uluslararası Denetim Standartları, TMS ile uluslararası standartların izin vermesi halinde mümkündür.

Denetimin şekli bağlamında ele alınacak ikinci konu yukarıda belirtilen kurallar çerçevesinde denetimin nasıl yapılacağıdır. Bu konu da yine TTK.398/I de düzenlenmiştir.

Denetim, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumun belirlediği esaslar çerçevesinde (1) denetçilik mesleğinin gereklerine (2) denetçilik mesleğinin etiğine uygun ve (3) özenle yapılmalıdır. Kanun ile ölçüleri belirlenmemiş olsa da denetçi mesleğinin gereklerine uygun karakterde ahlaki değer be standartlara bağlı, güvenilir olmalıdır, işini bizzat yerine kendisi yapmalıdır ve başkalarının denetim raporunu aynen aktarır raporlardan kaçınmalıdır (BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 422).

Gerçekten denetimin dürüst bir şekilde yapılması, denetimin TK ile birlikte artık bir meslek oluşu ve bunun doğal sonucu olarak meslek etiği ve özen yükümlülüğü bakımından özel sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. (TTK.398). Söz konusu kavramlar da soyut olmakla birlikte işaret etmek gerekir ki, bu ilkeler dürüstlük kurallarının daha somutlaşmış şekilleridir. Diğer bir ifade ile dürüstlük kurallarının kapsamını bu tarz ilkeler belirleyecektir. İkincil düzenlemeler ile yapılacak olan pek çok düzenleme temelini, denetimin dürüst bir şekilde yapılması gerekliliğinden alacaktır. Dolayısıyla TTK. 398/I'de sayılan hususların da sınırlı sayıda olmadığı belirtilmesi gerekir. Örneğin denetçinin denetim raporunda açık ve yakın risklere işaret etmesinin gerekip gerekmediği tartışılabilir. Bu gün için konu TTK.398/IV ile düzenlendiği için tartışmaya gerek yoktur. Ancak konuya ilişkin bir hüküm öngörülmemiş olsaydı denetimin dürüst bir şekilde yapılması, açık ve yakın risklere de işaret edilmesinin gerektirip gerektirmediğinin tartışılmasına yol açardı.

Konu meslek açısından ele alındığında, öncelikle denetçiliğin bir meslek olduğu dikkate alınarak tüm denetimin bu çerçevede değerlendirilmesi gerekir. Denetçiliğin meslek oluşu aynı zamanda bunun için gerekli niteliklere sahip olma ve bunları koruma, geliştirme yükümlülüğünü de beraberinde getirecektir. Bu bağlamda mesleki yeterlilik mesleki şüphecilik ve mesleki eğitim gibi birçok alt başlıktan söz edilebilir. Denetim işinin mesleki olarak yapılması ile birlikte mesleğin/profesyonelliğin güncel yenilikleri izleyen ve sindirilmiş bulunan uzmanlık bilgisini bilimsel yönetimi, tarafsızlığı, ciddiyeti ve meslek ahlaki anlamında “etik”i ve uluslararası denetim standartlarını içermesi gerektiği kabul edilir.

Denetçinin denetim faaliyetini denetim etiğine uygun olarak yerine getirmesi gerekir (TTK.398/I). Ancak TTK denetçi etiğini tanımlamamıştır. SPK'nın bağımsız denetime ilişkin çıkarmış olduğu tebliğde ise bir bölüm bağımsız denetim kuruluşları ile bağımsız denetçilerin uyacakları etik ilkelere ayrılmıştır. Hükmün gerekçesinde ise denetçi etiğinin kanunda tanımlanmadığı belirtildikten sonra aynı zamanda tanımlama yapmanın da mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Denetçi etiğinin meslek mensupları tarafından bilindiği kabul edilmektedir. Bu bağlamda görevin gerektirdiği karakteri haiz bulunma, ahlaki değerlere ve standartlara bağlılık güvenilir olma görevi bizzat ve uzman yardımcılarla yerine getirmek başkasının denetim sonuçlarını aynen aktarmamak (meğer ki haklı bir sebep bulunsun) mesleki etiğin asgarileridir. Denetim etiği zamana ve şartlara göre değişebilmektedir.

Denetçinin özenli davranma yükümlülüğü de TTK. 398/I'de açıkça belirtilmiştir. Kanunda bir tanım yapılmamakla birlikte gerekçede özenin en üst düzeyde yerine getirilmesi gereken özen olduğu belirtilmiştir. Gerekçede ise özenin kapsamının profesyonellik/meslek kuralları ile denetçilik ahlakı tarafından belirleneceği vurgulanmıştır. SPK'nın konuya ilişkin çıkarmış olduğu tebliğ ise mesleki özen ve titizliğin ölçüsünü, basiretli bir bağımsız denetçinin aynı koşullar altında ayrıntılara vereceği önemi, göstereceği dikkat ve gayreti ifade eder şeklinde belirlemiştir.

Özen yükümlülüğü çerçevesinde denetçinin denetim işini yaparken uzman bir denetçinin göstermesi gereken dikkat ve özeni göstermesi gerekir. Bu ise büyük ölçüde somut olayın şartlarına bağlıdır.

Yönetim kurulu finansal raporları oluşturarak denetime sunmak yanında bunların dayanağını oluşturan muhasebe kayıtlarını ve diğer belgeleri de denetçiye vermek zorundadır. Denetçiye defterlerin, yazışmaların, belgelerin, varlıkların, borçların, kasanın, kıymetli evrakın, envanterin denetlenebilmesi için gerekli imkanlar sağlanmalıdır. Pay sahiplerinin genel kurulda denetçilere soru sorma ve onlardan açıklama isteme yetkisini kapsayan bilgi alma haklarının etkinliği için bu gereklidir (BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 423).

2.3.2.2.1. Finansal Tablolar ve Yönetim Kurulunun Yıllık Faaliyet Raporunun Denetlenmemesinin Sonucu

Denetime tabi olanlar, hazırlanmış olan finansal tablolarının denetimden geçip geçmediğini denetimden geçmiş ise denetçi görüşünü ilgili finansal tablonun başlığında açıkça belirtmek zorundadır. Bu hüküm, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde uygulanır. Denetçinin denetiminden geçmemiş finansal tablolar ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu düzenlenmemiş hükmündedir. Yani batıdır. (TTK397/II) Bu hüküm yıllık ve altı aylık finansal tablolar için öngörülmüştür. Açılış ve ara bilançolarına ve diğer bilançolara uygulanmaz. Ancak bunların denetimi ve sonuçları özel hükümlere tabidir.

2.3.2.2.2. Finansal Tablolar ve Yönetim Kurulunun Yıllık Faaliyet Raporunda Değişiklik Olması

Denetleme zamanı, finansal tablolar ile yıllık raporların sunulma tarihidir. Şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporunun sunulmasından sonra değiştirilmişse ve değişiklik denetleme raporlarını etkileyebilecek nitelikteyse, finansal tablolar ile, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu yeniden denetlenir ve sonuç raporda özel olarak açıklanır(TTK397/III)

Değişiklik, yıllık karın kullanılmasında büyük bir müşterinin veya iştirakin iflasından veya ödeme gücüne düşmesinden doğabilir. Değişiklikler, kar nakilleri yedek hesabına tahsisler, karşılıklar gibi rakamsal değişiklikleri gerekli kılabilir. Yeniden değerlendirme, “tablolar ile yıllık faaliyet raporlarının hepsini kapsamakla birlikte, bu denetlemenin değişikliğin etkisini gösterdiği belgelere özgülenmesi mümkündür.

Gerekli olduğu halde yapılmayan yeniden denetim, denetimi ve olumlu görüş yazısını geçersiz hale getirir. Gerekli olduğu halde, yapılmayan değişiklik ise denetleme ile ilgili olmayıp finansal tabloların ve yıllık raporların geçerliliği ve ilgili organın sorumluluğu ile ilgilidir.

2.3.2.3. Denetim Görüş Yazıları

2.3.2.3.1. Olumlu Görüş Yazısı

Ortaklığın finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporu, Türkiye Muhasebe standartlarına, kanuna ve esas sözleşme hükümlerine uygun olarak hazırlanmış ise denetçiler, açık bir biçimde ve geçmiş yıl denetim raporlarıyla karşılaştırmalı olarak bir yazı düzenler (TTK m. 403-(1)). Bu yazı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun belirlediği şekilde ve herkesin anlayabileceği bir dille yazılmış olmalıdır(TTK m. 403-(2)).

Olumlu görüş yazısında, yapılan denetlemede TMS ve diğer gerekliliklere aykırılığa rastlanmadığı, ortaklığın veya topluluğun finansal tablolarının denetimde elde edilen bilgilere göre doğru olduğu, malvarlığı ve finansal durumu ve karlılığa ilişkin resmin gerçeğe uygun olduğu açıklanır(TTK m. 403-(1)).

TTK m. 403 hükmü gerekçesinde belirtildiği üzere, denetçinin olumlu görüş yazısına dayanılarak genel kurulda yönetim kurulu ibrası edilebilir ve/veya finansal tablolara ilişkin kararlar alınabilir(TTK m. 403 gerekçesi). Denetçinin olumlu görüş yazısı düzenlenen finansal tabloların ilgili mevzuata uygun olduğu anlamına geldiğinden, her zaman için tek başına yönetim kurulunun başarılı olduğunu ifade etmez).

2.3.2.3.2. Sınırlı Olumlu Görüş

Olumlu görüş vermek için bazı çekincelere sahip olan denetçi, sınırlandırılmış olumlu görüş yazısı ile finansal tabloların şirketin yetkili kurullarınca düzeltilebilecek aykırılıklar içerdiğini ve bu aykırılıkların tablolarda açıklanmış sonuca etkilerinin kapsamlı ve büyük olmadığını açıklar(TTK m. 403-(3)). Bu görüş yazısı, söz konusu aykırılıkların neler olduğunu ve bunların çözüm yollarını da içerir (TTK m. 403-(3)).

Sınırlandırılmış görüş yazısı, bir güven yazısı olup esasen olumlu bir anlam içermektedir. Bu olumlu anlam, finansal tabloların “*sonuç belirleme*”

işlevine uygunluğu bakımından kendini gösterir. Sınırlandırılmış görüş yazısı ile finansal tablolarda bir takım aykırılıkların bulunmasına rağmen, bu aykırılıkların finansal tablolardaki sonuca etki etmediğini anlamak gerekir (TTK m. 403 gerekçe).

Sınırlandırılmış görüş yazısı, denetçilerin kendi mesleki sorumluluklarını kaldırmak için bir fırsat değil, sonuca etki etmeyen aykırılıkların tespit edilmesi halinde düzenlenmesi bir görev olarak belirlemektedir(TTK m. 403 gerekçesi).

2.3.2.3.3. Görüş Bildirmekten Kaçınma

TTK m. 403-(4) hükmü “*Şirket defterlerinde, denetlemenin bu Bölüm hükümlerine uygun bir şekilde yapılmasına ve sonuçlara varılmasına olanak vermeyen ölçüde belirsizliklerin bulunması veya şirket tarafından denetlenecek hususlarda önemli kısıtlamaların yapılması hâlinde denetçi, bunları ispatlayabilecek delillere sahip olmasa bile, gerekçelerini açıklayarak görüş vermekten kaçınabilir.*” demekle denetçiler için görüş bildirmeksizin görevlerini tamamlama imkanı vermektedir. Denetçinin görüş vermekten kaçınması, olumsuz görüş bildirmekle farklı sebeplere dayansa da aynı sonuçları doğurur. (TTK m. 403/4)

Hükümde geçen ‘*belirsizlik*’ ve ‘*kısıtlamaların*’ neler olduğunun belirlenmesi görevi TTK m. 403-(4) ile Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu’na verilmiştir.

2.3.2.3.4. Olumsuz Görüş

Olumsuz görüş yazısı, finansal tabloların ve yıllık faaliyet raporunun gerçeği yansıtmaması ve sonucu etkileyen önemli aykırılıkların bulunması durumunda, denetçi için bir görevdir (TTK m. 403-(3). Denetçilerin olumsuz görüş yazısı üzerine yönetim kurulu görüş yazısının açıklanmasını takip eden 4 gün içerisinde genel kurulu toplantıya çağırır. Genel kurulun seçeceği yeni

yönetim kurulu altı ay içerisinde yeni bir finansal rapor hazırlar ve denetim raporuyla genel kurula sunar (TTK m. 403-(5)).

Finansal raporlar, genel kurulda görüşülüp onaylanıncaya kadar kar payı dağıtımına esas alınacak bir bilanço söz konusu olamayacağından kar payı dağıtılması da bu sonraki genel kurulun toplanmasına kadar geciktirilmiş olur.

2.3.2.3.5. Azınlığın Rolü

Anonim ortaklıklar bakımından azınlık⁴⁰, ortaklık esas sermayesinin yarısının altındaki payları temsil eden pay sahipleri, genel kurul toplantısında azınlıkla beraber anılan her hangi bir sebeple genel kurula veya oylama katılmamış pay sahipleri veya ortaklık esas sermayesinin onda birini temsil eden pay sahiplerini ifade eder (BİRSEL, Mahmut Tevfik, Anonim Ortaklıklarda Azınlık Hakları, İzmir, 1970, s.626; ULUSOY, Erol, Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları, Ankara, 2014, s. 17). Anonim ortaklıkta menfaatleri birbiriyle çatışan gruplar arasında gözetilmesi gereken menfaati tespit edecek ölçüler bulunmaktadır. Bu ölçüler ortaklık menfaatlerinin tanınması, eşitlik ilkesi ve hakkın kötüye kullanılmamasıdır (BİRSEL, Azınlık Hakları, s. 268). Çoğunluk bu ölçülere dikkat etmeden karar alacak olursa azınlık bu kararların iptal edilmesini isteyebilir.

Finansal tabloların müzakeresi ve buna bağlı konular sermayenin en az onda birine, halka açık şirketlerde yirmide birine sahip azlık pay sahiplerinin istemi üzerine genel kurul kararına gerek olmaksızın, toplantı başkanı tarafından bir ay sonraya ertelenmesi zorunludur. Azınlık, bilançonun gerçeğe yansıtmadığını iddia ettiği kısmı belirterek tutanağa geçirtmelidir (TÜRK, s. 2; BİRSEL, Mahmut T, Azınlık Hakları, s.639).

Anonim ortaklık genel kurulu toplantılarına ilişkin hükümlere yer veren 28481 sayılı Yönetmelik⁴¹ m. 28/3 hükmü gereğince “*azlık pay sahipleri*

---

⁴⁰ TTK m. 411 hükmünde yer alan yüzde onundan daha az sayıda ifadesinin dili, yüzde on oranı şeklinde olmalıdır. BAHTİYAR, Ortaklıklar, s. 160.

⁴¹Resmi Gazete Tarihi: 28.11.2012.

tarafından finansal tablolar hakkında ileri sürülecek tüm itirazların ilk toplantıda yapılması ve bunların tutanağa yazılması zorunludur.” Görüşmelerin bir başka güne bırakılması isteyen azınlık, geri bırakma için haklı bir nedeni varsa bu sebebi açıklamalı ve tutanağa geçirtmelidir. Sebep göstermeksizin görüşmelerin bir başka güne bırakılması istenemez.

Bilanço görüşmelerinin başka bir güne bırakılması ile gündemde bulunan diğer konular olan yıllık karın dağıtılması, yönetim kurulu üyelerinin ibrası da gelecek toplantıya ertelenmiş olunur. Anılan Yönetmelik’in 28/4 hükmü ise erteleme üzerine yapılacak toplantıda aynı veya farklı gerekçelerle azlık pay sahipleri tarafından finansal tabloların müzakeresinin tekrar ertelenmesi talep edilemeyeceğini düzenlemektedir. Görüşmelerin bir kez daha geriye bırakılması finansal tabloların itiraza uğrayan ve tutanağa geçmiş noktaları hakkında ilgililer tarafından dürüst hesap verme ilkeleri uyarınca cevap verilmemiş olmasına bağlı olarak azlık tarafından yapılacak erteleme talebi üzerine de toplantı yeniden bir ay sonraya ertelenir.

Azınlığın denetçi atanmasını isteme hakkı da ortaklık hesaplarını etkileyen ve dolayısıyla pay sahiplerinin kar payı hakkını etkileyen bir başka azınlık hakkıdır. Ortaklık yönetim kurulu üyelerini veya yöneticilerini denetçilere şikayet etme imkanı veren eTTK m. 356 hükmü, TTK’nda bambaşka bir ortaklık denetim sistemi kurulmasına paralel olarak terk edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAR PAYININ DAĞITILMASI

3.1. Genel Kurulun Karar Alma Zorunluluğu

Genel kurul kararları, genel kurula katılan veya genel kurulda temsil edilen pay sahipleri ve/veya intifa hakkı sahiplerinin oyları ile beliren, kural olarak iç ilişkide istisnaen ise dış ilişkide geçerli olan çok taraflı bir hukuki işlemdir (YİĞİT İlhan, Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, İstanbul, 2005, s. 260).

Kar payı dağıtımını yapılabilmesi için ortaklığın kar elde etmesi yeterli olmayıp bu karın ortaklara dağıtılması yönünde genel kurulda karar alınmış olmalıdır (DOMANIÇ, Anonim Ortaklıklar, 842; BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, 121; ATEŞAĞAOĞLU, 37, KENDİGELEN Abuzer, Ortaklar Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü, Hukuki Mütalaalar, İstanbul, 2012, C. X: 20008-2009, 195). Bu genel kurulun devredilemez yetkilerindedir. Net dönem karının ayrılacak kar payının dağıtımına karar verme yetkisi münhasıran genel kuruldadır (MOROĞLU, Erdoğan, Esas Sermaye Artırımı, 209)⁴². Genel kurulun bilançoju onaylamak ve kar dağıtımını kararı olmaksızın ortaklık tarafından kar payı dağıtımını ve pay sahiplerinin ifa talebi söz konusu olmaz (TÜRK, 4; ATEŞAĞAOĞLU, 37). Kar payı alma hakkı ancak genel kurul kararı ile tahakkuk eder ve alacak hakkına dönüşür (KENDİGELEN Ortaklar Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü, 195). Genel kurul, kar dağıtımını kararı alırken kanunun emredici hükümlerine, emredici hükümlere aykırı olmayan esas sözleşme hükümlerine ve dürüstlük kuralına bağlı kalmakla yükümlüdür (BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, s. 134; ATEŞAĞAOĞLU, 41; KENDİGELEN, Ortaklar Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü, s. 195; BAHTİYAR, Ortaklıklar, s. 286).

Genel kurul bu kararı verirken nitelikli çoğunlukla toplanıp karar almak zorunda değildir. Kar payı dağıtımını kararı verilmesi için olağan nisapla toplanıp karar almak yeterlidir. Sermayenin dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin

---

⁴² Anonim şirketlerde kar payının ayrılmasına, dağıtılmasına ve bu ayrımın şekline karar verecek organ TTK'nın 360/1 ve 369/1-2'inci maddeleri hükümleri uyarınca şirketin genel kuruludur (YHGK, 03.06.1992, E. 1992/11-276, K. 365, ERİŞ, 3011).

veya temsilcilerinin varlığıyla toplanan genel kurulda toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile karar alınır. İlk toplantıda bu nisap sağlanamazsa ikinci toplantıda nisap aranmaksızın karar alınır.

“Türk hukukunda anonim şirketler ekonomik amaçla yani kar elde etmek amacıyla kurulur. Bu nedenle kar elde eden bir ticaret şirketinin ilk görevi, kar dağıtmaktır. Kural karın dağıtılmasıdır. Karın dağıtılmaması veya az dağıtılması gerektiği takdirde ancak bir genel kurul kararına ihtiyaç vardır. Yani kuralın dışına çıkmak için genel kurul kararı gereklidir(TTK 360/1, 369/1b, 539/4).

Bilanço çıkarılmış ve dağıtılacak kar belirlenmiş iken bu karın dağıtılması için ayrıca genel kurul kararına ihtiyaç duyulması olanaksızdır. Aksine genel kurulca bir karar alınmadıkça kar payının ortaklara dağıtılması gerekir.

Bu kararın tabii sonucu olarak genel kurulca aksine karar alınmış karar iptal edilince veya bu karar geçersiz olunca aynı genel kurulun yeniden toplanıp başka bir teklifte yeni bir karar alması esasen zaman itibariyle imkânsız olduğundan ve ortada aksine alınmış bir kararın mevcudiyetinden artık söz edilemeyeceğinden bu durumda mevcut kar payları kendiliğinden dağıtılabilir hale gelmiş olur⁴³.”

Yüksek yargının kararı anonim ortaklık genel kurulunun yeniden toplanıp karar almasına gerek duyulmadan kar payının muaccel olmuş olacağı yönünde ise de DOMANIÇ, genel kurulun yeniden toplanıp karar almadığı sürece kar payının dağıtılamayacağı görüşündedir (DOMANIÇ, Anonim Ortaklıklar, s. 824). Genel kurul tarafından onaylanan bilançoda yapılan bir değişiklik ister bir usulsüzlüğün giderilmesi için olsun ister yanlışlığın giderilmesi için olsun tekrar genel kurul tarafından onaylanmadan bir hüküm ifade etmez (YASAMAN, Hamdi, Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler Mütalalar Bilirkişi Raporları, İstanbul,2006, s. 101).

MOROĞLU (MOROĞLU, Hükümsüzlük, B.4 s, 273) ve KENDİGELEN (KENDİGELEN, Ortaklar Kurulu Kararının Hükümsüzlüğü, s. 199) bu görüşün aksine, anonim ortaklık genel kurulunun tekrar toplanarak kar dağıtımını kararı

---

⁴³ Y. 11 HD, 8.4.1986, E. 1986/1195, K. 1986/2033, Yasa D 1986, C. 6, S2, s. 1542-1546.

almasının mümkün olmadığı durumlarda pay sahibinin kar payı dağıtımını kararını iptal eden mahkemeye başvurarak kar payı hakkının hesaplanarak kendisine verilmesine ilişkin bir eda davası açabileceğini görüşündedirler. ÇAMOĞLU, benzer şekilde çoğunluğun gücünü kullanarak uzunca bir süre kar dağıtmaması halinde yargıcın kar payı dağıtımına karar verebileceğini belirtmektedir(ÇAMOĞLU, Ersin, Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshinde Hakimin Takdir Yetkisi, BATİDER, 2015, C. XXXI, S. 1, 15).

Genel kurul hiç kar payı dağıtılmamasına, karın bir kısmının dağıtılmasına veya karın tamamının dağıtılmasına karar verebilir. Bu kararların geçerliliği ile ilgili farklı sonuçlara varılır. Öncelikle, karın hiç dağıtılmaması kararı, iptal edilebilir bir karardır.

3.2. Kar Payı Ödenmesinde Esas Alınacak Oran

6762 sayılı eTTK m. 466 ile yedek akçe ayrılması ve kullanılmasıyla ilgili kurallar düzenlenmişti. Yürürlüğe girmesiyle eTTK ilga eden 6102 sayılı TTK'nun 519. maddesi aynı konunun düzenlemesine ayrılmıştır.

ETTK m. 466 maddesi gereğince anonim ortaklıklar her yıl safi karlarının yüzde beşini ödenmiş esas sermayelerinin yüzde yirmisini buluncaya kadar umumi yedek akçe olarak ayırmak zorundaydılar. Uygulamada bu ayırım birinci tertip yedek akçe ayrımı olarak bilinmektedir (BOZER Ali, Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Üyelerinin Kazanç Payları, BATİDER, C. IV, 1968,s. 675). Aynı hükümde, kanuni haddini bulduktan sonra dahi hisse senedi ihraç primleri ile iptal kararlarının ve de safi kardan birinci tertip yedek akçeden başka pay sahipleri için yüzde beş kar payı ayrıldıktan sonra pay sahipleriyle kara iştirak eden diğer kimselere dağıtılması kararlaştırılmış olan kısmın yüzde onunun birinci ayrıma eklenmesi gerekiyordu.

Birinci tertip yedek akçe ayrılmasında tavana ulaşılmış olursa bile kanunda belirtildiği üzere umumi yedek akçelerden başka pay sahipleri için yüzde beş kar payı ayrıldıktan sonra pay sahipleriyle kara iştirak eden diğer kimselere dağıtılmasına karar verilen kısmın yüzde onu ikinci tertip yedek akçe olarak

ayrılmalıdır. İkinci tertip yedek akçelerin ayrılmasında TTK m. 519 hükmü ve gerekçesi de dikkate alınarak geçmiş uygulamaya devam edilerek dağıtılabılır kar 11'e bölünmeye devam edilecektir (DURUSOY, Refik Yaşar, Kar Payı ve Kar Payı Avansı Dağıtımını ile Yedek Akçeler, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun İş Dünyasına Etkileri Konferansı, 8.12.2012, s. 165).

İkinci tertip yedek akçe ayrılmasının ardından yönetim kurulu üyelerine kazanç payı verilebilmesi için pay sahiplerine % 4 oranında kar payı dağıtılması gerekiyordu. Buradan pay sahiplerine dağıtılmak üzere %5 kar payı ayrılarak %4'nün dağıtılmasının kazanç payı dağıtılabılması için daha elverişli bir yorum olduğu kabul edilmekteydi (BOZER, 677; AKBULAK, s. 172; EREM, s. 185; BİRSEL, Menfaat Çatışması, s. 11). Aksi halde, pay sahiplerine % 9 oranında kar payı dağıtılması gerekecekti; bu ise yönetim kurulu üyelerinin kazanç payı alabilmelerine oldukça zorlaştıracaktı (BOZER, 677).

İkinci tertip yedek akçe ayrılması için ilk şart pay sahipleri için yüzde beş kar payı ayrılmış olmasıdır. Pay sahipleri için ayrılan bu yüzde beş oranındaki kısım pay sahiplerine dağıtılmayarak ortaklık bünyesinde tutulmaktaydı. Bunun amacı pay sahiplerinin vergi mevzuatından kaynaklanan yükümlülüklerinden kurtulmak istemeleriydi. Ortaklıklar ise emredici hükümlere aykırılığın yaptırımını olmaması ve konunun ikincil düzenlemelerle düzenlenmemiş olmasını fırsat bilerek kanuni ayırım gerekliliklerini görmezden geliyor veya tüm karı sermaye artırımında kullanıyordu (ALTAŞ Soner, Anonim ve Limited Şirketlerde Birinci Temettünün Ödenmesi zorunlu mudur?, Mali Çözüm, Eylül-Ekim, 2013, 125).

Konunun TTK düzenlemesinde öncelikle bir takım dilde sadeleşme olarak nitelendirilebilecek kelime değişiklikleri olmuştur. 'Umumi yedek akçe' yerini TTK'da 'genel kanuni yedek akçe' ye, 'safı kar' ise yerini ' yıllık kar'a, ifadesine bırakmıştır. Bunun yanı sıra 'beşte bir', 'yirmide bir' ifadeleri yüzdesel olarak 'yüzde beş', 'yüzde yirmi' olarak ifade edilmiştir (ALTAŞ Soner, s. 119).

En değişiklik maddenin içeriğinde, anlam ve işlevinde değişiklik yapan ' ... yüzde beş kar payı ayrıldıktan sonra..' yerine '... yüzde beş kar payı ödendikten sonra ...' ifadelerinin kullanılmasıdır.

Pay sahiplerine ödenmesi gereken yüzde beş oranındaki kar payını düzenleyen hüküm, kar payı alma hakkının, ortaklıklar yüzde beş kar payını ayırmakla yükümlülüğünden kurtulmuş olamayacak, ikinci tertip yedek akçe ayırımı için bu kar paylarının pay sahiplerine ödemiş olması aranacaktır.

Yüksek yargı kararları ile netleşecek olmakla birlikte bazı şirketlerde üst üste birkaç yıl genel kurulun toplanamadığı ve bu nedenle kar payı dağıtım kararı alınmadığı düşünülürse; pay sahiplerinin birinci temettüyü müktesep hakları olarak görmesi ve ortaklık genel kurulunun toplanıp karar alamaması durumunda konuyu yargıya taşımak yoluyla kar payının hesaplanıp kendilerine ödenmesi hususunda mahkemeden karar alınmasını isteyebilir. Bu yol bir çözüm olarak kabul edildiğinde, alınan mahkeme kararına dayanan pay sahipleri kar payı haklarına kavuşabileceklerdir.

Genel kurulun yetkilerini kötüye kullanarak, keyfi şekilde kar dağıtmamaya veya cüzi bir miktarda kar dağıtmaya karar vererek pay sahiplerini mağdur etmesi durumunda, genel kurul kararını iptal eden mahkemenin kar payı dağıtımına yetkili olduğuna dair mahkeme kararları bulunmaktadır.

Karın tamamının bir ortağa veya bir grup ortağa verilmesini öngören esas sözleşme hükümleri iyiniyet kurallarına ve ortaklık kavramının anlamına aykırı düşer. İştirak payları aynı olmasına rağmen farklı oranlarda kar payı alınmasını öngören hükümler geçerlidir (BİRSEL, Kar Kavramı, s. 21).

İkinci tertip yedek akçe olarak ayrılan tutarın dağıtılan karın yüzde onu olması için dağıtılabılır karın 11' bölünerek 1/11 kısmı yedek akçe olarak ayrılır ve 10/11 kısmı kar payı olarak dağıtılır (ATEŞAĞAOĞLU, 65).

3.3. Kar Payının Ödenme Biçimi

Kural kar payının nakden ödenmesidir. Yedek akçelerin çözülmesi yoluyla veya yıllık kardan dağıtılacak olan kar, genel kurul kararının ardından pay sahipleri için bir alacak hakkına dönüşür (DOMANIÇ, s. 1522). Kar payları nakden ödenmelidir (BAHTİYAR, Ortaklıklar, s. 287).

Yedek akçelerin çözümlenmesi ile dağıtılacak karın pay sahiplerine yeni paylar şeklinde dağıtılması da mümkündür. Kanunda açıkça yer verilmemiş olmamasına karşın yedek akçelerin çözümlenerek kar payı dağıtılmasına karar verecek olan genel kurul, bu karın sermaye artırımını kararı vererek bu payları pay sahiplerine dağıtması mümkündür. Ancak, sermaye artırımını kararı ile pay sahipleri taahhütleri artırılarak yeni borç altına girmiş olacaklarından bu kararın genel kurulda oy birliği ile alınması gerekir(DOMANIÇ, s. 1524; BİRSEL, Menfaat Çatışması, s.25).

3.4. Kar Payının Dağıtım Zamanı

Kar payının yıllık kardan dağıtılacağını belirten TTK ..hükmü ve VUK m. 174 gereği karın on iki aylık dönemler içerisinde hesap edilerek belirlenmesi ve dağıtılması gerekir. Ancak yedek akçelerin çözümlenmesi yoluyla kar payı dağıtımına gidilmesi halinde, önceki yıllarda hesaplanmış ve belirlenmiş kar mevcut olduğundan ayrıca bir hesaplama gerek duyulmayacağından on iki aylık dönemlerin beklenmesi zorunluluğu da yoktur (DOMANIÇ, s. 1522; İMREGÜN, s. 29.)

İstikrarlı kar payı dağıtılması için ayrılmış bulunan yedek akçelerin dağıtılması için yeniden bilanço düzenlenmesine gerek yoktur. Bu yedek akçelerin oluşturulduğu döneme ait bilançolarda bu yedek akçeler gösterilmiş bulunmaktadır. Yedek akçelerin ayrılması ile birlikte bu yedek akçeler dolayısıyla ödenmesi gereken vergiler de bu bilançoda gösterilmiş ve ödenmiş olduğundan kar payının vergilendirilmesi de söz konusu olmaz.

Kar payının dağıtılıp dağıtılmayacağına; dağıtılacak ise ne şekilde, ne zaman, hangi şartlarda ödeneceğine karar verme yetkisi genel kuruldadır. Genel kurul kararı ile tek seferde veya taksitlerle ödeme mümkündür. Yönetim kurulunun kar dağıtım teklifini aynen veya değiştirerek kabul edebilir.

Kar payı dağıtım teklifi, kar payı dağıtımının yapılacağı toplantıya kadar yönetim kurulu tarafından hazırlanmış olmalıdır ve kar elde edilmiş olmalıdır.

Çünkü alınan karar ile önceki yıl karı ve/veya yedek akçeleri dağıtılacaktır (KARYAĞDI, 180).

Usulünce elde edilmemiş karın dağıtılması kararı alınması şirket sermayesinin dağıtılması yani sermayenin pay sahiplerine iade edilmesi kesinlikle yasaktır. Sermayenin korunması ilkesi gereğince, yalnızca elde edilen kardan veya bu amaçla ayrılan yedek akçelerden sermaye dağıtımı yapılabilir.

Genel kurul kararı ile alacak haline dönüşen kar payı hakkında doğan alacak genel kurul kararında belirtilen ödeme gününde muaccel olur. Genel kurul kararı, borçlar hukuku anlamında geciktirici şartın gerçekleşmesi manasını taşır. Bu şartın gerçekleşmesi ile hak, adi bir alacak hakkı niteliği kazanır.

Genel kurulun dağıtım karar vermiş olması, kar payının hakkının istenebilmesi için dağıtım kararında belirlenen tarihin de gelmiş olması gerekir. Vade belirli bir gün olarak kararlaştırılmış ise; ifa talebi bu tarihte yapılabilir (HATEMİ/ GÖKYAYLA, s. 227). Karın ödeneceği günü gösteren karar yenilik doğuran bir karar olmasından dolayı daha sonra alınacak başka bir genel kurul kararı ile dahi geri alınamaz (DOMANIÇ, anonim ortaklıklar, s. 824).

Bilançonun onaylanması veya ikinci kar payının dağıtılmasına ilişkin genel kurul kararının iptali için dava açılması, bu dava nedeniyle söz konusu kararların uygulanmasının geriye bırakılması için ihtiyati tedbir kararı verilmiş olması veya yönetim kurulunun söz konusu iptal davaları nedeniyle kararların uygulanmasından çekinmesi halleri dışında kar payı dağıtım kararının hemen icra edilmesi gerekir (DOMANIÇ, s. 1535).

İkinci kar payının dağıtım için ödenme koşullarını kararlaştıracak olan genel kurul vade, vadeler veya taksitler halinde ödemeye karar verebilir. Söz konusu vadeler kararın alındığı yıl içerisinde olabileceği gibi takip eden yıllarda da olabilir. Ancak bu durumda dağıtılmasına karar verilen karın vergisinin ortaklıkça ödenmiş olduğu hesaba katılarak pay sahiplerinin alacaklarının kendilerine ödenmesinin geciktirilmemesi gerekir. Aksi bir davranış iyi niyet kurallarını ihlal anlamına geleceğinden kararın iptaline yol açabilecektir (DOMANIÇ, s. 1535).

Kar payı hakkı hukuken istenebilir olmadıkça, pay sahibi ne şirketten kar payını isteyebilir ne de mahkemeden kar payının belirlenmesini ve dağıtımına karar verilmesini talep edebilir. Dağıtım kararı verilmesi ile bir alacak hakkına dönüşür. Her alacak hakkı gibi talep edilebilir ve icra veya dava yoluyla elde edilebilir.

Kar paylarının dağıtım zamanını genel kurul kar dağıtım kararı ile birlikte belirleyebilir. Genel kurul kararı ile belirlenen kar payları bu tarih itibariyle muaccel olur. Ancak genel kurul tarih belirlememiş ise genel kurulun dağıtım kararı aldığı gün kar payı alacağı muaccel hale gelir. Alacak muaccel olmuş olsa bile ortaklığın temerrüde düşmesi için pay sahibinin ihtarda bulunması şarttır (DOMANİÇ, s. 1536; BİRSEL, Menfaat Çatışması, s. 24).

Genel kurul kar payı dağıtılmasına kara verme ve dağıtılacak kar payı tutarını belirleme yetkisini başka bir organa devredemez. Ancak kar dağıtılmasına karar vermiş ise bu kararın pay sahiplerine hangi tarihlerde dağıtılacağını belirleme yetkisini yönetim kuruluna bırakabilir (BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, s. 144). Ortaklığın mali ve nakit durumuna göre dağıtılmasına kara verilen kar paylarının ne zaman dağıtılacağına yönetim kurulunun karar vermesi daha isabetli olabilir.

Yönetim kuruluna bırakılan bu yetkiyi yönetim kurulu gereği gibi kullanmayabilir. Kar payı dağıtımını haklı bir neden olmaksızın geciktirebilir. Bu halde, pay sahiplerinin haklarını kullanmaları zorlaştırılmış, geciktirilmiş olunur. Nispi müktesep hak olan kar payı alma hakkı daha da güçsüzleşebilir. Bu durumun önlenmesi için HAAO'ya uygulanacak bir yönetmelik hükmü bulunmaktadır. Bu kadar önemli bir konunun yalnızca bazı ortaklıklar için öngörülmüş olması ve yönetmelikle düzenlenmesi yersizdir (KAYAR İsmail, Hisse Senedi Yatırımcısının Korunması Açısından HAAO'larda Kar Dağıtımı, Bilgi Toplumunda Ünal TEKİNALP'e Armağan, C.1, s. 470).

Kar payının dağıtılıp dağıtılmayacağına; dağıtılacak ise ne şekilde, ne zaman, hangi şartlarda ödeneceğine karar verme yetkisi genel kuruldadır. Genel kurul kararı ile tek seferde veya taksitlerle ödeme mümkündür. Yönetim kurulunun kar dağıtım teklifini aynen veya değiştirerek kabul edebilir.

Kar payı dağıtım teklifi, kar payı dağıtımının yapılacağı toplantıya kadar yönetim kurulu tarafından hazırlanmış olmalıdır ve kar elde edilmiş olmalıdır. Çünkü alınan karar ile önceki yıl karı ve/veya yedek akçeleri dağıtılacaktır.

Usulünce elde edilmemiş karın dağıtılması kararı alınması şirket sermayesinin dağıtılması yani sermayenin pay sahiplerine iade edilmesi kesinlikle yasaktır. Sermayenin korunması ilkesi gereğince, yalnızca elde edilen kardan veya bu amaçla ayrılan yedek akçelerden sermaye dağıtımı yapılabilir.

Genel kurul kararı ile alacak haline dönüşen kar payı hakkında doğan alacak genel kurul kararında belirtilen ödeme gününde muaccel olur. Genel kurul kararı, borçlar hukuku anlamında geciktirici şartın gerçekleşmesi manasını taşır. Bu şartın gerçekleşmesi ile hak, bir alacak hakkı niteliği kazanır(8BİLGİN, 39). Her alacak hakkı gibi talep edilebilir ve icra veya dava yoluyla elde edilebilir.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 07/08/1996 tarih ve 22720 sayılı Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları Ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik m. 15-i hükmü "Halka açık şirketlerle ilgili olarak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yapılan düzenlemeler saklı kalmak üzere dağıtım tarihleri genel kurul toplantısının yapıldığı yılın son gününü aşmamak üzere belirlenir" demektedir. Buradan itibarla kar payı ödemelerinin dağıtım kararı alınan genel kurulun toplandığı hesap dönemi sonuna kadar ödenmesi gerektiği anlaşılıyordu (AKBULAK, s.172). 6102 sayılı TTK yürürlüğe girmesiyle, bu Kanuna dayanılarak çıkarılan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik (RG S.28481, T. 28.11.2012)'te benzer bir ifade yer almamaktadır.

3.5. Haksız Kar Paylarının İadesi

Haksız kar payı, dürüst ve düzenli kabul edilmiş muhasebe ilkelerine göre düzenlenmemiş bir bilançoda gösterilen veya bilançoda gösterilmeksizin, TTK'nunda yer alan hükümlere aykırı olarak hesaplanan, sermayeden dağıtılan veya başka bir amaç için ayrılmış olunan yedek akçeleri oluşturan kardan dağıtılan kardır (KARYAĞDI, 141). Açıklık ve doğruluk ilkelerine uyulmadan

bilançodaki aktif değerlerin olduğundan daha çok, pasiflerin ise olduğundan daha az gösterilmesiyle haksız kar payı oluşturulabilir.

Ortaklık yönetim kurulu üyeleri ortaklığı prestijli, kendilerini başarılı göstermek amacıyla veya pay sahiplerini tatmin etmek amacıyla haksız kar payı dağıtabilirler (BİLGİN, s. 93). Özellikle, kardan prim alan yönetim kurulu üyeleri, primlerinin artması için karı şişirmektedirler.

Yönetim kurulu üyeleri ve pay sahipleri kötü niyetle ve haksız yere aldıkları kar paylarını ortaklığa geri ödemekle yükümlüdür. Hüküm iade borçlularını intifa senedi sahipleri, kurucular ve kara katılan diğer kişileri de kapsayacak şekilde geniş yorumlanmaktadır (BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, s. 145).

İade borcunun doğması için kar payının fiilen (AKBULAK, s. 172) ya da hesaben pay sahibe veya yönetim kurulu üyelerine ödenmiş olması gerekir. hesaben ödemelerinin geri ideme borcu kapsamında olduğunu düşünmesine karşın bu ödemenin ortaklık malvarlığından haksız olarak çıkararak kar payı alıcısının hakim iyetine eriştiği açıktır (KAYAR, s. 489).

Kanunda geri verme borcunun kapsamında kar payı ve hazırlık devresi faizi anılmıştır. KAYAR, bunların yanı sıra tasfiye payının da bu hüküm gereği geri istenebileceği görüşündedir (KAYAR, s. 490). Karşı görüşte olan yazarlar ise; bu hükmün bir istisnayı düzenlediğini ve tasfiye payını da içine alacak şekilde geniş yorumlanamayacağını belirtmektedirler (BOZGEYİK, Kar Dağıtımı, s. 145).

Haksız ve kötüniyetle kar payı, hazırlık devresi faizi ve tasfiye payına ilişkin geri verme davası ödeme tarihinden itibaren beş yıl içerisinde açılması gerekmektedir. Bu davada davacılar ortaklık adına yönetim kurulu veya bireysel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyeleri olabilir. Denetçiler ortaklık organı olmadıkları için eTTK döneminde var olan davacı sıfatlarını TTK ile kaybetmişleridir. Davalılar ise haksız yere ve kötüniyetle kar payı, hazırlık devresi faizi, tasfiye payı alan pay sahipleri ve yönetim kuruludur. Yönetim kurulunun davalı olduğu uyuşmazlıklar için ortaklığı temsil etmesi için bir kayyım atanmalıdır. Geri vermenin muhatabı ortaklıktır, geri verilen tutarlar ortaklık hesabına eklenir.

Geri verme davası sebepsiz zenginleşme davasından bazı farklılıklar gösterir. Geri davasının davacı tarafı anonim ortaklık, davalısı ise yönetim kurulu veya pay sahipleridir (ANSAY, s.222). Geri verme davasının açılabilmesi için kar payının devrinde yönetim kurulunun veya pay sahiplerinin kötüniyetli olması aranır.

Geri verme borçluları ise pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleridir. Kardan pay alan diğer kimselerin hükmün geniş yorumlanmasıyla borçlu sayılabileceği akla gelse de pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri karın hesaplanmasından ve dağıtılmasından sorumlu oldukları için bu kimselerin kötü niyetle ve haksız yere aldıkları kar paylarını geri ödemesi gerekir. Tasfiye payı nedeniyle geri verme borçlu ise yönetim kurulu üyeleridir. Çünkü pay sahiplerinin bu süreçte aktif bir görevi yoktur. Pay sahiplerinin iyiniyetli olmaları asıldır, aksini iddia eden ispat etmekte yükümlüdür. İntifa senedi sahipleri, kurucu intifa senedi sahipleri, kar payı içim kupon çıkarılmışsa bu kuponları sahipleri de kötü niyetle veya haksız yere almış oldukları kar paylarını iade etmelidir (KENDİGELEN, İntifa Hakkı, s. 145; BAHTİYAR, Ortaklıklar, s. 286).

Pay sahiplerinin kötü niyetli olmalarından, dağıtılan karın kanun ve esas sözleşme hükümlerine aykırı olarak hesaplanıp dağıtıldığını bilmelerini veya bilebilecek durumda olmalarını anlamak gerekir (BİLGİN, s. 95). Pay sahibinin kötü niyetli olup olmadığını ispat yükü tartışmalı bir konudur. Bir görüşe (BİLGİN, s. 102) göre pay sahibi kötü niyetli olmadığını ispatlamalıdır. Bu görüş, iddia sahibinin iddiasını ispatlamak yükümünü düzenleyen TMK m. 6 hükmüne aykırılığı bakımından eleştirilmektedir. Diğer bir görüş ise genel kural gereğince ortaklık pay sahibinin kötü niyetli olduğunu ispat etmelidir.

Yönetim kurulu üyelerinin kazanç paylarını iade yükümlülüğünün doğması için karın haksız olması yeterlidir. Yönetim kurulu üyeleri kötü niyetli olsunlar ya da olmasınlar haksız kazanç paylarını iade edeceklerdir. Zira yönetim kurulu üyeleri dağıtılan karın haksız olduğunu bilebilecek durumdadırlar.

Bu davada davacılar ortaklık adına yönetim kurulu veya bireysel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyeleri olabilir. Denetçiler ortaklık organı olmadıkları için eTTK döneminde var olan davacı sıfatlarını TTK ile

kaybetmişleridir. Davalılar ise haksız yere ve kötü niyetle (KENDİGELEN, İntifa Hakkı, s. 145). Kar payı, hazırlık devresi faizi, tasfiye payı alan pay sahipleri ve yönetim kuruludur. Yönetim kurulunun davalı olduğu uyuşmazlıklar için ortaklığı temsil etmesi için bir kayyım atanmalıdır. Geri vermenin muhatabı ortaklıktır, geri verilen tutarlar ortaklık hesabına eklenir.

Haksız yere ve kötü niyetle alınmış kar paylarını iade yükümlülüğünün zamanaşımı süresi ise tartışmalıdır. Bir görüşe göre, haksız yere ve kötü niyetle alınmış olsa bile geçerli bir genel kurul kararına dayanılarak alınmış kar payı haksız kar payı olmayacaktır. Bu sebeple iade yükümlülüğü de doğmaz. Bunun için öncelikle bu genel kurul kararının iptal edilmesi gerekir. Genel kurul kararlarının iptalinin istenebileceği kararın alınmasından itibaren üç aylık hak düşürücü süre aynı zamanda zamanaşımı süresi olarak kabul edilmelidir. Kesin geçersizlik var ise o halde beş yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalıdır.

Diğer görüşe (BİLGİN, s. 96; ANSAY, s. 222.) göre ise; ikili bir ayırım yapılmaksızın iptal edilebilir bir genel kurul kararına dayanılarak haksız yere ve kötü niyetle alınmış kar paylarının iadesi beş yıllık zamanaşımı süresi içerisinde talep edilebilmelidir.

3.5.1. İflas Halinde Geri Verme Yükümlülüğü

Ortaklık iflas ederse, iflas açılmasından önceki üç yıl içerisinde dağıtılan kar payları yönetim kurulu üyeleri tarafından geri verilir. İflas halinde geri verme yükümlüsü yalnızca yönetim kuruludur. Yönetim kurulu söz konusu üç yıl içerisinde almış olduğu kazanç paylarını ortaklık alacaklıları yararına geri öder. Geri vermenin kapsamı ise bilançosunun tedbir ve basiret ilkesi göz önünde tutularak hesaplanmasıyla yönetim kurulu üyelerine ödenen kar payları, ücret ve başka isim altında hizmetlerine karşılık olarak verilmiş ödemelerin emsalleri aşan kısmıdır (KAYAR, s. 491).

Geri verme yükümlülüğünün doğması için bilançonun düzenlenmesinde tedbir ve basiret ilkesi göz önünde bulundurulmadığı için, iflasın açılmasından önceki üç yıl içerisinde elde edilmiş bir kazanç söz konusu olmalıdır. Geri verme

talibi yalnızca ortaklık alacaklılarına aittir ve talepte bulunulması için yönetim kurulu üyelerinin kötü niyetli olup olmadıkları araştırılmaz.

Sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre istenemeyen ödemeler de ortaklık iflas etmiş olsa bile yönetim kurulu üyelerinde geri istenemez. Yönetim kuruluna yapılan ödemenin geri verilmesinin istendiği mahkeme için hal ve icabına bakarak uygun bir karar verir (KAYAR, 491).

3.5.2. Zamanaşımına Uğrayan Kar Paylarının Hazineye İntikali

Anonim ortaklığın pay sahiplerine ödeyeceği kar payları ortaklık açısından bir para borcudur. Para borçlarında ödeme yeri kural olarak alacaklının ikametgâhıdır. Bunun yanı sıra tarafların ödeme için sözleşmede bir başka yet belirlenmeleri mümkündür. Kap payı ödemeleri ortaklık merkezinde yapılır. Ortaklık merkezinde yapılacak olan ödemeler pay sahibine uygun koşullarda yapılamıyorsa pay sahibi ortaklığa karşı ihtar çekerek temerrüde düşürebilir ve faiz alabilir. Ödememe pay sahibinin kendi kusuruna dayanıyorsa pay sahibine faiz ödenmesi söz konusu olmaz.

Kar payı genel kurul tarafından dağıtım kararı alınmasıyla muaccel hale gelir. Kar payı alacaklıları bu tarihten itibaren veya dağıtım için başka bir zaman kararlaştırılmış ise bu tarihten itibaren kar paylarının ödenmesini ortaklıktan talep edebilirler (TEKİNALP, Ortaklıklar, N.914d; KARYAĞDI, 237). Dağıtım kararı ile alacak hakkına dönüşen kar payı alma hakkı beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir. 2308 sayılı Kanun gereği, zamanaşımına uğrayan kar payı bedelleri beş yıllık zamanaşımının dolmasından itibaren üç ay içerisinde hazineye intikal ettirilmelidir (KARYAĞDI, 236). Üç aylık süre içerisinde hazineye devri gerçekleşmezse, bu yükümlülüğü yerine getirmeyen ortaklıklar devri gereken bedelin üç misli ile cezalandırılır.

Anonim ortaklıklar bir yandan pay sahiplerine kar payı dağıtırken diğer yandan ortaklık tüzel kişiliğinin varlığını devam ettirmeye çalışırlar. Pay sahibinin kar payı alma hakkını zedelemeyen ortaklığın dış kaynaklara bağımlılığını en az seviyede tutacak ve kendi öz sermayesiyle oto finansmanını sağlayacak bir

iktisadi düzen kurulması gerekmektedir. Pay sahibinin ortaklıktan tek beklentisi olan kar payı alma hakkı ile ortaklığın devamlılığı arasında bir denge kurulmalıdır. Pay sahipleri ile ortaklık arasında sağlıklı bir dengenin kurulması için pay sahiplerinin korunmasının yanı sıra ortaklık yapısının ve işleyişinin de korunması gerekmektedir. Ortaklık karının öncelikli amacı pay sahiplerine dağıtımı olmalıdır. Ortaklık karının ortaklık ihtiyaçları için başvurulacak tek kaynak olduğu düşünülmemelidir.

Pay senetleri borsada işlem gören HAAO pay sahipleri için kar payının dağıtılması öncelikli önem arz eden bir konu değildir. Çünkü bu pay sahipleri için önemli olan ellerinde bulundurdukları payların değerlerinin artmasıdır. Söz konusu payların satılması ile elde edilecek kazanç ortaklık karına kıyasla daha fazladır. Ancak borsada işlem görmeyen HAAO ile HKAO açısından kar payı dağıtılmasının önemi büyüktür. Bu tip ortaklıklarda ortaklığın karlılığının pay senetlerinin değerine etki etmesi için uygun bir piyasa bulunmamaktadır. Pay sahipleri kazanç elde etmek için kar payı dağıtımını beklemek zorundadırlar.

Anonim ortaklık birçok yarar grubunun bir arada bulunduğu bir organizasyondur. Bu organizasyon içerisinde pay sahipleri, yöneticiler, ortaklık alacaklıları, yatırımcılar, ortaklık çalışanları ve kamu yer almaktadır. Kar dağıtım konusunda pay sahipleri ile ortaklık yararları arasındaki dengeye ve pay sahiplerinin kar payı beklentisine önem verilmesi yerinde olur.

Kar payı dağıtımına karar verilebilmesi için ortaklık genel kurulunun usulüne uygun toplanması gerekmektedir. Kar payı ödemek ortaklık için bir borç ve pay sahipleri için ise bir haktır. Pay sahibinin bu hakkını talep edebilmesi için ortaklık genel kurulunda kar payı dağıtım kararı verilmiş olmalıdır. Genel kurulun kar payı dağıtım alması ile kar payı alma hakkı alacak hakkına dönüşür ve talep edilebilir. Bu kararın alınması kadar pay sahibinin tek müdahalesi genel kurulda kar payı dağıtım kararı alınması için oy kullanmaktır.

Ortaklığın bilanço ile gelir gider hesabı ve kazancın dağıtılması ile ilgili tekliflerin onaylanması, değiştirilerek onaylanması veya reddedilmesi genel kurulun devredilemez yetkileri arasındadır. Buna karşın gerçek olmayan karın dağıtılmasından ve ödenmesinden yönetim kurulu sorumludur. Bunun sebebi

yönetim kurulunun belirli bir iş yılı içerisinde geçen iş yılının ait bilançoyu kanuna uygun olarak düzenlemek ve ortaklığın ticari, mali ve iktisadi durumunu ve yapılan işlemlerin özetini gösterir bir rapor ile dağıtılacak kazanç miktarlarını ve yedek akçeleri belirleyen teklifi hazırlamak ve genel kurulun onayına sunmak zorunluluğudur. Ortaklığın muhasebe defterlerini yönetim kurulu tuttuğu için ortaklığın durumunu ve hesaplarını en iyi bilen organ yönetim kuruludur. Genel kurul bilanço ve gelir gider hesabını onaylamış olsa bile ortaklığın muhasebe ve hesaplarına vakıf olabilmesi mümkün değildir. Böylelikle karın gerçekte olup olmadığını bilemez. Bundan doğan sorumluluk, karın gerçek bilgisini elinde bulunduran yönetim kurulundadır.

Gerçek olmayan kar, ortaklık bilançosunda ortaklığın gerçek durumunu yansıtmayan veya gerçeğin görülmesini engelleyen bilgiler içerdiği manasına gelmektedir. Yönetim kurulu üyelerinin bu sorumluluktan kurtulabilmeleri bilançonun gerçeği yansıtmamasından doğan zararın pay sahiplerinden tahsil edilmesi gerekir.

3.5.3. Gerçek Dışı Dağıtılan Karın Geri Verilmesi

Geri verme borcunun doğması için karın fiili olarak dağıtılmış olması ve karın haksız yere veya kötü niyetle alınmış olması gerekir. Kar, TTK hükümlerinin bilançoya ilişkin kurallarınca tahakkuk etmiyor veya bilançoda gösterilen miktardan düşük ise ya da kanun ve esas sözleşmenin kazancın şekli hakkındaki hükümlerine aykırı ise kar payı haksız olarak alınmıştır. Gerçeği yansıtmayan bir bilançoyu, bunu bilmeyen veya bilemeyecek durumda olan bir pay sahibi genel kurula katılarak onaylasa ve kar payı alsaydı bu pay sahibi geri vermekle yükümlü olmaz.

Karın gerçeğe aykırı olarak bilançoda gösterilmiş olması ve bu bilançonun onaylanması geri verme yükümlülüğünün doğması için yeterli olmaz. Bunun yanı sıra karın haksız yere veya kötü niyetle alındığının ispat edilmesi gerekir.

Tacir ticari işletmesinin ekonomik ve mali durumunu borç-alacak ilişkilerini ve her iş yılı içerisinde elde edilen sonuçları belirlemek amacıyla defter

tutmak zorundadır (TTK m.66-(1)). Tacir, ticari defter tutmakla işletmesinin gerçek durumunu anlamak, işlerinin gelişimini izlemek ve geçmişte yapmış olduğu işlemleri saptamak yararlarını elde eder (ARKAN, 323). Ticari defterlerin tutulmasından tüzel kişi tacirin yanı sıra ortakların ve alacaklıların da yararınadır. Defter tutulmasından yarar sağlayan bir diğer ilgili ise devlettir. Vergi alacaklısı olan devlet defterlerin usulünce tutulmasıyla yakından ilgilenmektedir.

Mükellefler bu kanuna göre tutacakları defterleri vergi uygulaması bakımından aşağıdaki maksatları sağlayacak şekilde tutarlar:

1. Mükellefin vergi ile ilgili servet, sermaye ve hesap durumunu tespit etmek;
2. Vergi ile ilgili faaliyet ve hesap neticelerini tespit etmek;
3. Vergi ile ilgili muameleleri belli etmek;
4. Mükellefin vergi karşısındaki durumunu hesap üzerinden kontrol etmek ve incelemek;
5. Mükellefin hesap ve kayıtlarının yardımıyla üçüncü şahısların vergi karşısındaki durumlarını (emanet mahiyetindeki değerler dahil) kontrol etmek ve incelemek.

Ortaklık yönetimince tutulan defterler ve bu defterlere uygun şekilde çıkarılan bilanço ortakların şirketin gerçek durumunu anlamalarını sağlar. Böylelikle pay sahipleri ortaklığın bozulan işlerinin düzeltilmesi için gerekli tedbirleri alabilir.

Ticari defterlere ilişkin eTTK hükümleri eskimiş ve vergi kanunları ile uyumlu olmadığı için TTK ile yeni düzenlemeler yapılmıştır⁴⁴.

Son yıllarda muhasebe tekniği alanına bilgisayar ve mikrofilmlerin girmesi TTK'nın hazırlanması sırasında düşünülmemiş bazı sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bazı yabancı kaynaklarda defterlerin taşıyıcılara alınmasına izin verilmiştir. Bu yeni gelişmeler TTK'nun ticari defterlerin sunulması ve

---

⁴⁴ KENDİGELEN Abuzer, s.177.

saklanmasına ilişkin hükümlerinde ve konuyla ilgili diğer kanunlarda değişiklik yapılmasını zorunlu hale getirmiştir.

TTK m. 66/1 e göre tacirin ticari işletmesinin ekonomik ve mali durumunu borç ve alacak ilişkilerini ve her iş yılı içinde elde edilen sonuçları tespit etmek amacıyla tutulması zorunlu olan defterler iki gruba ayrılır: ismen sayılmak yoluyla gösterilen zorunlu defterler ve ismen gösterilmemekle birlikte ticari işletmenin nitelik ve öneminin tutulmasını zorunlu kıldığı defterler⁴⁵.

Yönetim kurulu anonim ortaklığın yasal ve zorunlu organlarından biridir. Ortaklığın yönetimi ve temsili yönetim kurulu tarafından yürütülür. Ortaklığın yasal temsilcisi yönetim kuruludur. Yönetim kurulunun olmaması ortaklığın sona ermesine neden olur.

Yönetim kurulu süreklilik arz eden bir kuruldur. Genel kurul yılda bir kez toplanmakla görevini yerine getirebilecekken yönetim kurulu devamlı olarak görevini sürdürür. Yönetim kurulu işlerinin gerektirdiği her durumda karar almak ve şirket işlerini sürdürmek için toplanmak zorundadır. Bu süreklilik anonim ortaklığın kuruluşundan sona ermesine kadar sürer.

Yönetim kurulu, kurul olarak çalışır. Tek kişilik yönetim kuruluna izin verilmiş olursa bile yönetim kurulun işleyişi kurul organ şeklinde düzenlenmiştir. TTK yönetim kurulunun kaç kişiden oluşacağını belirtmemiştir. Esas sözleşmeye hüküm konularak üye sayısı belirlenebilir.

Yönetim kurulu kanun ve esas sözleşme ile kendisine verilmiş olunan görev ve yetkileri yerine getirmekle yükümlüdür. Ortaklık işlerinin yürütmesi yönetim kuruluna aittir. Yönetim kurulu bu görevlerini yerine getirebilmesi için bazı yetkilerle donatılmış olmalıdır. Bu yetkiler, yönetim ve temsil yetkileri olarak belirir. Yönetim ortaklığın iç işlerinde görülmekle birlikte temsil ortaklığın dış ilişkilerinde vücut bulur.

Yönetim kurulunun genel kurul toplantı gündemini hazırlamak, genel kurulu toplantıya davet etmek, genel kurul kararlarına işlerlik kazandırmak için

---

⁴⁵ İsviçre ve Almanya hukukunda tutulması zorunlu olan defterler ismen sayılmamış, her işletmenin kendi niteliğine bırakılmıştır. ARKAN, 326.

gereken işlemleri yapmak, gerektiğinde genel kurul kararlarına karşı iptal davası açmak ortaklık idari yapısına işlerlik kazandıran görevleri vardır. Ortaklık bilançosunu hazırlamak, pay sahiplerinin incelemesine sunmak, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunu hazırlamak, ortaklık gelirlerinin hangi alanlarda kullanılacağına genel kurula teklif edilmesi, muhasebe kayıtlarının tutulması için gerekli düzenin kurulması gibi mali yapıyı kuran, koruyan ve işleten görevleri de yönetim kurulu yerine getirir.

Yönetim kurulu görevlerini esasen kurul halinde yerinen getirir ve yetkilerini kurul olarak kullanır. Bunun yanı sıra yönetim kurulu üyelerinin tek başına kullanabileceği yetkileri de vardır. Bu yetkilerin kullanılması ile ortaklık yönetim kuruluna işlerlik kazandırılırken yönetim kurulu üyelerinin müteselsil sorumluluktan kurtulmaları mümkün hale gelir. Yönetim kurulu üyelerinin, diğer yönetim kurulu üyelerinden bilgi isteme, genel kurul toplantıya çağırma, genel kurul kararlarının iptalini isteme gibi hakları vardır.

Yönetim kurulunun tek kişiye bırakılması durumunda da kurul olarak çalışmaktan bahsedilemese de adeta bir kurul çalışması öngörülmüştür. Yönetim kurulunun karar defteri tutulması ve yönetim kurulu üyesi tarafından bu defter imzalanmalıdır.

Anonim ortaklığın görev ve yetkileri TTK m. 365’de “anonim ortaklık yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur.” Denilerek en geniş kapsamıyla belirlenmiştir. TTK m. 374’de kanun ve esas sözleşme ile genel kurula bırakılmayan tüm görevlerin yönetim kurulunca yerine getirileceği düzenlemiştir. Bunların yanı sıra TTK m. 375’de yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri sayılmıştır.

Yönetim kurulu arasında görev dağılımı yapılmasına bir engel bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra yönetim kurulunun görevlerini daha etkin ve verimli bir şekilde yerine getirebilmesi için komiteler kurulmasının önü açılmıştır. TTK’nda riskin erken saptanması komitesinin kurulmasına ilişkin hüküm bulunmaktadır. TTK’da hüküm bulunmayan hallerde diğer komitelerin kurulup kurulamayacağı sorusu akla gelebilir. Yönetim kurulunun görev ve yetkilerini bölmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması gerekirken komite kurulması için

böyle bir zorunluluk yoktur. Bu sebeple ortaklık için gerekli görülen komitelerin kurulması mümkündür. Kurumsal yönetim ilkelerinin bir gereği olarak atamalar komitesi veya ücretler-finansal haklar menfaatler komitesi kurulmak istenebilir. Bu komitelerin kurulması mümkündür. Çünkü kanunda sayılan komiteler sayı ile sınırlı değildir.

3.6. Yönetim Kurulu Üyelerinin Haksız Kar Dağıtımından Doğan Sorumluluğu

Yönetim kurulu üyelerinin haksız kar paylarından doğan sorumluluğu, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu düzenleyen TTK m. 553 hükmü kapsamındadır. Hükme göre; *kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.*

Yönetim kurulu üyeleri iyi niyetli olsun kötü niyetli olsun kanundan ve/veya esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmediklerinden dolayı bir zarara yol açmışlar ise bu zararları tazmin etmekle yükümlüdürler⁴⁶. Bu tazmin yükümlülüğü haksız kar paylarının geri verilmesi yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz (CANÖZÜ, s. 149; BİLGİN, s. 93).

Yönetim kurulu üyeleri verilen zarardan birlikte sorumlu iseler; farklılaştırılmış teselsül ilkesi gereği yönetim kurulu üyelerinden her biri kusurlarının ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendilerine yükletilebildiği ölçüde bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumludur (TTK m. 557/(1)). Farklılaştırılmış teselsül ilkesi, zarara birlikte sebep olan yönetim kurulu üyelerine her birinin bu zararın meydana gelmesindeki kusuru ve durumun gereklerine göre sorumlu tutulabileceği ölçüde sorumluluk

---

⁴⁶ Anonim ortaklık işlerini vekaleten yürüten yönetim kurulundan ifa talep etmek ve ifanın yapılmaması veya kötü yapılması halinde doğan tazminat hakkı, borçlar hukuku dikkate alınarak iddia edilebilir. ERNST E. HIRSCH, Çeviren: MUSTAFA Galip, Türk Ticaret Kanunu Esaslarına göre Ticaret Hukuku, İstanbul, 1935, s. 266.

verilmesidir⁴⁷. Yönetim kurulu üyesinin zarardan sorumlu olması kusurunun da bulunmasına bağlıdır (AKDAĞ GÜNEY Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul, 2011, B. 2, s. 243; ÇAMOĞLU, s. 23).

TTK m. 553 hükmüne dayanılarak açılacak sorumluluk davasında davalılar zarardan sorumlu olabilmeleri kusurlu hareket etmiş olmalarına bağlıdır. Kusur kural olarak kusuru iddia eden tarafından ispat edilmelidir. Ancak, kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler, tasfiye memurları ortaklıkla sözleşme ilişkisi içerisinde oldukları için kusursuz olduklarını ispat etmekle sorumluluktan kurtulabilirler (TBK m.112). Davacı ortaklık ve/veya pay sahipleri yalnızca zararı ve zararın davalılarla bağıını ispat etmekle yükümlüdür.

Tazmini istenecek zarar, doğrudan zarardır (ERNST E. HİRSCH, Çeviren: MUSTAFA Galip, s. 267). Ortaklık ve/veya pay sahipleri zararın ortaklığa ödenmesini talep edebilirler. Bu sorumluluk sınırı davacı tarafından belirlenerek mahkemeye sunulabileceği gibi sadece zararın belirlenip teselsül tavanının hakim tarafından belirlenmesi de mümkündür⁴⁸

Sorumluluk davası ortaklık tarafından açıldığında, davalı yönetim kurulu ise; ortaklığı temsil etmek üzere bir kayyım atanması gerekir (TMK m. 426/3). Eğer, ortaklık faaliyetleri sonucunda elde edilen kar dağıtılmayarak, ortaklık uhdesinde bırakılmışsa ortaklığın bir zararı doğmadığından ortaklık adına dava açılmasına gerek olmaz (TÜRK, s. 3).

Anonim ortaklık bilançonun onaylanması zımni bir ibra anlamı taşısa bile bu ibra tazminat talebinden vazgeçme sayılmaz. Bilançonun onaylanmasına olumsuz oy veren azınlık, yönetim kurulunun sorumluluğu için dava açarsa; tazminattan vazgeçilmemiş olunur (ERNST E. HİRSCH, Çeviren: MUSTAFA Galip, s.268).

---

⁴⁷ Farklılaştırılmış teselsül dış ilişkide geçerli olup, sorumlu olan yönetim kurulu üyelerinin bir birlerine rücu hakları saklıdır. DOĞAN, Beşir Fatih, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisini Devri, B.2, İstanbul, 2011, s. 254.

⁴⁸ DOĞAN, s. 275; Zararın yalnızca mahkeme tarafından belirleneceği yönünde bkz. ÇAMOĞLU, s. 22.

Ortaklık iflas etmiş ise; zararın ortaklığa ödenmesini ortaklık alacaklıları da talep edebilir. Pay sahiplerinin ve ortaklık alacaklılarının istemleri öncelikle iflas idaresi tarafından ileri sürülmelidir. İflas idaresi görevini ihmal ederse pay sahipleri ve/veya ortaklık alacaklıları ortaklığın uğradığı zararın giderilmesini dava edebilir.

Yönetim kurulu üyeleri, genel kurula kar dağıtım teklifi hazırlamayıp kar payı dağıtımını genel kurul gündemine getirmemesine kusuru ile yol açmışlarsa; dağıtılmayan kar payından ötürü pay sahiplerine karşı sorumlu olurlar.

Sermayenin en az onda birini⁴⁹ temsil eden azınlık yönetim kurulundan, genel kurul toplanacak ise, karara bağlanmasını istedikleri konuları gündeme koymasını isteyebilirler (TTK m. 411-(1)). Bu sebeple, tek başına azınlık oluşturabilen pay sahiplerinin gündeme kar payı dağıtılmasını koydurmayıp daha sonra yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna gitmeleri hukuken korunmayacaktır (ATEŞAĞAOĞLU, 40).

---

⁴⁹ Esas sözleşmeyle, çağrı hakkı daha az sayıda paya sahip pay sahiplerine tanınabilir. (TTK m. 411-(1)).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ORTAKLIK GENEL KURULUNUN KAR PAYI DAĞITIMI KARARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

Anonim ortaklık pay sahiplerinin genel kurulda bir araya gelerek vermiş oldukları genel kurul kararları bir irade açıklaması olmaları dolayısıyla birer hukuki işlem teşkil ederler ve hukuki işlemlerin kuruluşundaki sakatlıklar bu kararların hükümsüzlüğüne yol açar (ŞENER, 505; KORKUT, Ömer, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı, Adana, Nisan, 2012). 6102 sayılı TTK'da bir ilk olarak genel kurul kararlarının iptal edilebilirliğinin yanı sıra butlanını da düzenlemiştir. Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin düzenlemeler şunlardır.

4.1. Yokluk

Yokluk yaptırımının TTK'da açıkça anılmamış olması bu kararların yoklukla sakat olmayacağını anlamına gelmez. Genel kurul kararlarının kurulmasında kurucu şekli nitelikteki emredici kurallara uyulmamış olması yoklukla sakatlanmalarına yol açar (KORKUT, Butlan, s. 35).

Genel kurul toplantılarının yapılması ve kararların alınmasına ilişkin emredici hükümlere uyulmadan alınan kararlar yok hükmündedir. Bu kararlar hukuk düzeninde hiçbir varlık göstermez ve etkide bulunmazlar. Bu kararların yokluğunun tespiti için her hangi bir süreye tabi olmadan dava açılabilir (NOMER, N. Haluk, Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar, İstanbul, 2008, 61).

Anonim ortaklığın tüzel kişilik kazanamamış olması, anonim ortaklık genel kurulunun organ niteliği kazanamaması veya kararların bu organ tarafından alınmaması, genel kurulun toplanmadan karar alması, alınan kararın anonim ortaklık kuruluş amacına uygun olmaması genel kurul kararlarının yokluğu sonucunu doğurur (NOMER, 61-69).

Genel kurulun toplanmasına ilişkin yetersayıları düzenleyen TTK m. 418 “
(1) Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörölmüş bulunan hâller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır. Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz.

(2) Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir.” demektedir. TTK’nda bilançonun onaylanması ve kar dağıtılması kararlarının alınması için ayrıca özel oranlar öngörölmediğine göre genel kurul ilk toplantıda sermayenin en az dörtte birinin katılımı veya temsili ile başlar. Bu oran sağlanmadan yapılan toplantılar veya bu oranın bozulmasının ardından alınan kar payı dağıtımını yok hükmünde değil, iptal edilebilir kararlardır (NÖMER, 104).

Anonim ortaklık paylarından bazılarında tanınacak imtiyazlar için ise, sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oy vermesi gerekir (TTK m. 421-(3)/b). Öyle ise; sermayenin en az yüzde yetmiş beşini temsil eden pay sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oyu olmaksızın karsa imtiyaz tanınması halinde bu karar yok sayılacaktır. Kar payının dağıtılmasında sanki böyle bir karar alınmamış gibi imtiyazlar hesaba katılmayacaktır.

Elektronik genel kurulların yapılması usul ve esaslarını gösteren TTK m. 1527, genel kurul toplantılarında göröülecek gündemin belirlenmesi ve açıklanmasına ilişkin TTK m. 414 hükümleri genel kurullara ilişkin diğer zorunlu unsurlardır. Bu hükümlere uyulmaksızın alınan kararlara dayanılarak kar payı dağıtımını yapılamaz.

4.2. Butlan

Genel kurul kararları şekil ve usul bakımından emredici hükümlere uygun olmakla beraber konu bakımından bu hükümleri ihlal edebilirler. Butlan menfaati bulunan herkes tarafından belirli bir süreye bağlı kalınmaksızın ileri sürülebilir.

Bu kişiler; yönetim kurulu üyeleri bireysel olarak, yönetim kurulu, ortaklık alacaklıları, çalışanları olabilir (NOMER, 106).

TTK m. 447 hükmü ile ilk defa anonim ortaklık genel kurul kararlarının butlanı düzenlenmiştir. Butlan sebeplerine örnekler veren hüküm “- (1) Genel kurulun, özellikle; a) Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran,

b) Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran,

c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan, kararları batıldır.” şeklinde düzenlenmiştir. Hükümden kamu düzenine ilişkin düzenleme aykırılığın genel kurul kararını butlanla sakatlayacağı anlaşılmaktadır (ŞENER, 506)⁵⁰.

Sermayenin korunması amacıyla düzenlenen kar payının yalnızca net dönem karından ve serbest yedek akçelerden dağıtılmasına(TTK m. 509) ve yedek akçelerin ayrılması ve kullanılmasına(TTK m. 519,520) ilişkin hükümlerin ihmal edildiği kararlar da butlanla batıl olacaktır (KARASU Rauf, Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler, s. 80). TTK m. 519-(3) hükmü ile genel kanuni yedek akçe, sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılacağı öngörülmüştür. Bu amaçlara aykırı olarak kullanılması hükmün özüne aykırılık oluşturacağından, genel kurulun söz konusu yedek akçelerin hükümde gösterilenden başka bir amaç için harcamak üzere aldığı kararlar batıldır (MOROĞLU, Erdoğan, Esas Sermaye Artırımı, s. 213).

TTK m. 523-(3) hükmü “Esas sözleşmede hüküm bulunmasa bile, genel kurul, şirketin işçileri için yardım sandıkları ve diğer yardım örgütleri kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya diğer yardım ve hayır amaçlarına

⁵⁰ Butlan sebeplerinin kamu düzeni ve sözleşme özgürlüğü arasındaki çatışmalardan çıktığı görüşü için ATEŞ, Derya, Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlakaya Aykırılık, Ankara, 2007, s. 66-67.

hizmet etmek üzere, bilanço kârından yedek akçe ayırabilir.”, m. 522-(3) “ Şirketin bu amaca özgülediği yedek akçeden başka, yöneticilerden, çalışanlardan ve işçilerden aidat alınmışsa, iş ilişkisinin sonunda, vakıf senedine göre yapılan ayırmadan yararlanamadıkları takdirde çalışanlara ve işçilere hiç değilse ödedikleri tutarlar ödeme tarihinden itibaren kanuni faiziyle birlikte geri verilir.” ile m. 513-(3) hükmü “ Şirketin iflası hâlinde, yönetim kurulu üyeleri şirket alacaklılarına karşı, iflasın açılmasından önceki son üç yıl içinde kazanç payı veya başka bir ad altında hizmetlerine karşılık olarak aldıkları ve fakat uygun ücreti aşan ve bilanço uygun bir ücret miktarına göre tedbirli bir tarzda düzenlenmiş olsaydı ödenmemesi gereken paraları geri vermekle yükümlüdürler.” denmekle pay sahipleri, alacaklılar veya ortaklık çalışanları korunmak istenmektedir. Bu tür koruma hükümlerine aykırılık da alınan kararları batıl kılacaktır (KARASU Rauf, Emredici Hükümler, s. 83).

4.3. İptal Edilebilirlik

Genel kurul kararları kanunun emredici hükümlerine, ortaklık esas sözleşmesine ve dürüstlük kuralına aykırı ise bu kararlar için ortaklık merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açılır (BAHTİYAR, Ana Sözleşme, 130,107)⁵¹. İptal davasının kararın verilmesinden itibaren üç ay içerisinde açılması gerekir; bu süre hak düşürücü süredir. Genel kurul kararının uygulanması ortaklığı zarara uğratsın ya da uğratmasın iptal davası açılabilir(MOROĞLU, Erdoğan, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü(Hükümsüzlük Makale), Makaleler I, 2. Tıpkı Basım, İstanbul, 2001, s. 304).

11 HD T. 21.5.1981, E.81/2804, K. 81/2507 sayılı karar: Anonim ortaklıklarda ortaklığın büyümesi için gerekli ise karın tamamının kar payı olarak ayrılması mümkündür. Ancak ortaklığın büyümesi kar payı dağıtılması ile de mümkün ise kar payı dağıtılmalıdır. Kar payı dağıtılması yerine, olağanüstü yedek

---

⁵¹ Esas sözleşmeye aykırılık söz konusu ise dürüstlük kuralına aykırılığın varlığının araştırılmasına gerek olmadığına dair: YILDIZ, Şükrü, Anonim Şirkette Müktesep Hak, Hukuki Mütalalar II, İstanbul, 2015, 221.

akçe ayrılması pay sahiplerinin kar paylarını azaltır (YILDIZ, Müktesep Hak, 220).

Butlanla batıl olan kararlar hukuki sonuç doğurmazlar; yönetim kurulu tarafından uygulanmaz ve ticaret sicil müdürlüklerince tescil edilmezler. Butlanla batıl olan kararlar sonradan ıslah edilemezler ve bu kararlar belirli bir süreyle sınırlı olmaksızın dava ve def'i yoluyla ileri sürülebilirler. Yoklukla sakat kararlarla aynı hukuki sonuçlara bağlanan butlanın tespiti dürüstlük kuralına aykırı olarak dava edilemez ve ileri sürülemez.

SENGİR'e göre; hakkın özüne dokunmayan yalnızca kar payının hemen dağıtılmaması sonucuna götüren kararlar geçerlidir. Aksi halde az sayıdaki pay sahiplerinin yararına olması için ortaklığa son verecek bazı sonuçlara yol açabilir (SENGİR, S. 83).

Genel kurulun kar pay dağıtım kararının kanuna, esas sözleşmeye ve iyi niyet kurallarına aykırılığı sebebiyle iptali istenebilir ve bu sebeplerin varlığı halinde kararların iptaline karar verilir(KARASU Rauf, Emredici Hükümler, s. 90). Ancak, dağıtılmama kararı değil de sınırlandırılarak dağıtılması söz konusu ise bu halde somut olayın özellikleri incelenmekte, yapılan değerlendirme sonucunda bazen olumlu bazen olumsuz kararlar verilebilmektedir.

Yargıtay kar payının sınırlandırılması konusunda olağanüstü yedek akçelerin ayrılması için ortaklığın sürekli gelişimi ve pay sahiplerine düzenli kar payı verilebilmesi amacının varlığını, dürüstlük kuralına bağlılık ve ortaklığa duyulan güvenin sarsılmaması yararları arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır (KAYAR, 468). Emredici kurallardan ilgilileri korumak için düzenlenmiş kuralların ihlal edilmesi halinde butlan söz konusudur (BAHTİYAR, Ortaklıklar, s. 202).

Kar payı dağıtılmaması veya yeterince kar payı dağıtılmamasına ilişkin genel kurul kararının mahkeme tarafından iptal edilmesi pay sahiplerine kar payı dağıtım için yeterli dayanağı oluşturmaz. Kar payı dağıtım için genel kurulun yeniden toplanarak kar payı dağıtım kararı alması gerekir (KAYAR, 469; BOZGEYİK, Kar Dağıtım, 144).

6762 sayılı eTTK m. 472 gereğince yönetim kurulu üyelerine kazanç payı yalnızca safi kardan (net dönem karı) ve ancak kanuni yedek akçeler ayrıldıktan ve pay sahiplerine yüzde dört oranında veya esas sözleşmeyle daha fazla bir oran belirlenmişse bu oranda kar payı dağıtılmadan ödenemezdi.

Kazanç payı ödenmesi için ayrılması gereken yedek akçelere ilişkin 466. Madde hükmü uygulanıyordu. Hükme göre; her yıl net dönem karının yirmide birinin ödenmiş sermayenin beşte birini buluncaya kadar umumi yedek akçe olarak ayrılması zorunluydu. Bundan başka net dönem karından pay sahipleri için ödenmiş sermayeye göre yüzde beş kar payı ayrıldıktan sonra pay sahipleriyle kara iştirak en diğer kimselere dağıtılması kararlaştırılan kısmın onda biri umumi yedek akçelere ekleniyordu.

Kanuni yedek akçe ayrılması için söz konusu olan yüzde beşlik kar payının pay sahiplerine dağıtılmasının gerekliliği hususunda tereddütler yaşanmaktaydı. Bu karın pay sahiplerine dağıtılması gerekli midir yoksa gelecek yıllarda dağıtılmak üzere ortaklık bünyesinde tutulması yerinde midir sorusu tereddüt konusu idi.

Bir görüşe göre ortaklığın bu karı ayırması yeterli olup karın dağıtılması zorunluluğu bulunmayıp ileriki yıllarda dağıtılmak üzere ortaklık bünyesinde tutulmasında bir sakınca bulunmamaktaydı.

Diğer bir görüşe göre ise bu kar payının dağıtılması bir zaruret idi. Çünkü, pay sahipleri satın almış oldukları pay senetlerinin bir getirisi olarak kar payı almayı beklemekteydiler. Pay sahiplerinin bu payları almalarındaki asıl sebep kar payı elde etmektir. Yüzde beş oranında dahi kar payı dağıtımının zorunlu olmaması halinde sermaye piyasasının desteklenmesi zorlaşabilirdi. İsviçre Borçlar Kanununda da yüzde beş oranında kar payının dağıtılması zorunlu tutulmaktaydı.

466 ve 472. Madde karşılaştırıldığında bu sorunun önemini artıran bir başka soru ortaya çıkmaktaydı. Pay sahiplerine ödenmek üzere ayrılan yüzde beş kar payı dağıtıldıktan sonra yüzde dört oranında bir kar payı daha ödenmeli midir, bu yüzde dört oranında kar payı ayrılan yüzde beş oranındaki kar payından mı ödenecektir?

Birinci kar payının ayrılacağından söz etmiş, ödemedi bahsedilmemişse de kar payının ortaklar için ayrılması fakat dağıtılmaması anlamsızdır. Karşılaştırarak açıkladığımız 472. Maddede dağıtımdan söz edilmesi de ayrılmış bulunan karın pay sahiplerine ödenmesini gerekli kılmaktadır (DOMANİÇ, Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II, İstanbul, 1988, 1526).

Yönetim Kurulu üyelerine kardan pay verilebilmesi için yedek akçe ayrılması ve pay sahiplerine kar payı verilmesi gerekir. Pay sahiplerine dağıtılacak kar payı oranında değişik görüşler bulunmaktaydı. Pay sahiplerine yüzde beş kar payının mutlaka dağıtılması kabul edildiğinde 472. Madde hükmü kaybetmekte ve ortaklara ayrıca yüzde dört oranında kar payı verilmesi gerekmektedir. Pay sahiplerine yüzde beş oranında kar payı dağıtmakla yönetim kurulu üyeleri kazanç payı alabilecektir. Bundan başka yönetim kurulu üyelerinin kazanç payı alabilmeleri için pay sahiplerine en azından yüzde dört oranında kar payı dağıtılması gerekir şeklinde anlamak lazımdı. Yüzde beş oranındaki ilk kar payının dağıtılması ileriki yıllara bırakılır ise yönetim kurulu üyelerinin kazanç payı almaları güçleşecektir.

TTK 523 pay sahibini koruyacak bir düzenleme olarak kabul etmek oldukça zordur (KENDİGELEN, s.425). Çünkü pay sahibi mahkemeye başvurup iptal kararı aldırmış olsa bile bu iptal kararı kar payının dağıtılması için yeterli değildir. Pay sahibinin başvurabileceği bir diğer hukuki imkan ise ortaklığın feshini haklı sebebe dayanılarak isteyebilmektir. Bunun için pay sahibinin öncelikle azınlık oluşturabilmesi gerekir. Bunun yanı sıra yeterince kar payı dağıtılmadığını mahkemede ispat etmelidir. Bu halde hakimin ortaklığı feshetmek yerine ortağı payının değerinin kendisine ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkarılmasına da karar verme yetkisi vardır.

Haklı nedenlerin varlığı halinde yetkili ve görevli mahkemeye başvuran azınlığın haklı neden iddiası mahkeme tarafından kabul edilmiş olsa bile mahkeme kendisine tanınmış iki kanuni yoldan birini tercih etmekte serbesttir. Yetkili mahkeme, ortaklığın feshine karar vermek yerine pay sahibinin ortaklıktan çıkarılmasına da karar verebilir. TTK 531. Bu hüküm HMK m. 26'da yer alan taleple bağlılık kuralının bir istisnasını oluşturmaktadır.

Yargıtay uygulamasına⁵² göre; anonim ortaklık genel kurulunun kar dağıtılmamasına ilişkin kararının bozulmasıyla birlikte talep edilmiş ise; *şirketin faaliyet gösterdiği sektörün genel gelişimi, davalı şirketin ekonomik faaliyet ve amaçları ayrıca şirket işlemlerinin devamlı gelişmesini ve yahut mümkün olduğu kadar istikrarlı kâr payı dağıtılmasını temin için davalı şirketin kâr payı dağıtmasının gerekip gerekmediği, gerekiyor ise, ne oranda dağıtması gerektiği yolunda bu sahada uzman kişilere bilirkişi incelemesi yaptırılarak, sonucuna göre kar payı dağıtımı yapılmalıdır.*

TTK m. 519-(3) hükmünde öngörülen genel kanuni yedek akçelerin sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını geçmesi halinde, sermaye artırımını için kullanılacağı kararlaştırılmış ancak genel kurul bu yedek akçelerin başka bir amaçla kullanılmasına karar verirse bu kararın iptali mümkündür(MOROĞLU, Erdoğan, Esas Sermaye Artırımı, s. 213).

---

⁵² 11.HD.16.05.2003, E.2002/13209, K.2003/5053.

SONUÇ

Ekonomi ve teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler neticesinde iktisadi düzende faaliyet gösteren anonim ortaklıkların önemi günden güne artmaktadır. Anonim ortaklıklar yatırımcıların tek başlarına veya küçük ortaklıklar halinde başaramayacakları faaliyetleri gerçekleştirmekte böylelikle hem kamunun üretim ya da pazarlama ihtiyacını karşılamakta hem de gerek işsizliği azaltarak devletlerin gerek kar payı dağıtmak yoluyla bireylerin ekonomisine doğrudan katkı sağlamaktadırlar.

Anonim ortaklıklar, sermaye sahiplerinin yatırımlarını bir araya toplayarak işletirler ve elde ettikleri karları pay sahiplerine belirli dönemlerde dağıtırlar. Ortaklıkların kar payı dağıtmaya devam etmeleri öncelikle ortaklığın varlığına ve devamına bağlıdır. Bu sebeple, ortaklıklar kar payı dağıtırken ortaklık sermayesini dağıtmaktan sakınmalıdırlar.

Ortaklık sermayesinin korunarak kar payı dağıtılmasının sağlanması için ortaklığın hesap dönemi içerisinde elde ettiği kazançtan öncelikle varsa zararlarını gidermesi gerekir. Ortaklık hesaplarındaki zararlar kapatıldıktan sonra vergiler ve diğer mali yükümlülüklerin ödenmesi gerekir. Çünkü bunlar ortaklık hesaplarında gider olarak görünmektedir.

Hesap döneminde veya önceki yıllarda oluşan zararların giderilmesi ve vergiler ile mali yükümlülüklerin giderilmesinden sonra ortaklığın dağıtılabılır karı elde edilmiş olunur. Ancak dağıtılabılır karın tamamen dağıtılması, ortaklığın gelişmemesi sonucunu doğuracaktır. Ortaklığın mümkün mertebe gelişmesi ile pay sahibinin kar payı alma hakkı arasında bir menfaatler dengesinin kurulması hem ortaklığın devamı hem de tüm iktisadi düzenin yararına olacaktır.

Pay sahiplerine öncelikle, iş yılı bilançosunda görülen net dönem karından ilk temettü dağıtılmalıdır. Bu temettü, pay sahiplerinin müktesep haklarıdır. Bu hak kanunen ortaklara tanınmıştır ve bilançonun kar göstermesi halinde ortaklara dağıtılması gerekir. Ortaklık genel kurulunda iş yılı bilançosunun onaylanması ve kar dağıtım kararı alınması ile bu hak bir alacak hakkına dönüşür. Genel kurul kararına bağlı olan alacak, şarttan kurtulmuş olur ve sahibine talep etme yetkisi

verir. Genel kurul kararında başkaca bir ödeme günü kararlaştırılmamış ise; genel kurulun dağıtım kararının tutanağa bağlandığı gün kar payı alacağı muaccel olur.

Kanuni ve/veya esas sözleşmede yer alıyorsa ihtiyari yedek akçelerin ayrılmasından sonra ortaklara ikinci bir kar dağıtımı yapılması mümkündür. İkinci temettünün dağıtılması öncelikle yedek akçelerin ayrılmasına bağlıdır. Bunun yanı sıra dağıtılabilir kardan esas sözleşmeyle öngörülmüş ise imtiyazlı payların, intifa senedi sahiplerinin ve/veya kurucu intifa senedi sahiplerinin dağıtılabilir kar üzerindeki haklarının dağıtılması gerekir. Tüm bu dağıtımlar, pay sahibinin ikinci temettü alacağını azaltmaktadır.

Bundan başka, anonim ortaklık genel kurulu kar payı dağıtılmamasına da karar verebilir. Ortaklığın düzenli gelişimi ve istikrarlı kar payı dağıtımının sağlanması için ikinci temettü hiç veya kısmen dağıtılmayabilir. İkinci temettü hakkının azaltılabilmesi ve bu haktan yoksun bırakılabilmesi bakımından müktesep hak niteliğini taşımadığı açıktır. Bu sebeple genel kurulun dağıtmama kararının müktesep hakları ihlal ettiği gerekçesiyle iptal davası açılması mümkün değildir. Meğerki genel kurul kötü niyetli olarak kar payı dağıtmaktan çekinsin.

Anonim ortaklığın kar elde etmek için faaliyet göstermesi ve elde ettiği karı pay sahiplerine dağıtması zorunluluğu, anonim ortaklıkların TTK'da çerçevesi çizilen tüzel kişi tacir olması sebebiyle yüklendiği gelir elde etme ve pay sahipleriyle paylaşma yükümlülüğünden kaynaklanmaktadır. Öyle ise; TTK'unda yüklenen bu sorumluluk pay sahiplerinin oy birliği ile bile olsa bertaraf edilemeyecektir. Bir örnekle açıklamak gerekirse; anonim ortaklık genel kurulunda anonim ortaklığın elde ettiği gelirin kimsesiz çocuklar yararına harcanacağını kararlaştırılması oybirliği ile olsa dahi kabul edilemez. Anonim ortaklıkların hedefi gelir etmek olmalıdır, ideal amaçlarla anonim ortaklık kurulamaz. Kar payı hakkından önceden vazgeçmek mümkün olmamakla beraber, alacak muaccel olduktan sonra pay sahipleri bu alacakları istedikleri gibi harcayabilirler; ideal amaçlı hayır kurumlarına bağışlayabilirler.

Anonim ortaklık yönetim kurulu yıl içerisinde gerçekleştirilen ortaklık faaliyetlerini rakamlarla ifade ettiği raporlar hazırlamaktadırlar. Bu raporlardan ortaklık hesaplarının görüldüğü finansal tablolar, ortaklık karının ve dolayısı ile

pay sahiplerinin kar payı alacağıının belirlendiği tablolardır. Bu tabloların TTK'nda yapılan gönderme ile uluslararası muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlanması gerekir. Yönetim kurulu tüm bu hesapları kanun ve esas sözleşme hükümlerine uygun olarak tutmak ve hesap dönemi sonunda kar elde edilmiş ise bu karın pay sahiplerine dağıtılması için bir teklif hazırlamak ve genel kurulunun onayına sunmakla yükümlüdür. Yönetim kurulu, görevlerini yerine getirirken iş adamı ölçüsüyle özen göstermek zorundadır. Aksi halde kusuru ile sebep olduğu zararları tazmin etmekle yükümlü olur.

Genel kurul, yönetim kurulunun hazırladığı bilançoyu onaylar ve kar dağıtımını kararı alırsa; kar payı hakkı dağıtılabılır bir alacak hakkına dönüşür. Genel kurulun hukuka uygun olmayan kararları hakkında yokluk, butlan veya iptal edilebilirlik talepleriyle dava açılması mümkündür. Ortaklık hesaplarında meydana gelen karın hesaplanarak ortaklara dağıtılması talebiyle bir eda davası açılması ise yasaya aykırı olacaktır. Genel kurul bilançoyu onaylamış ancak bilançoda gösterilen karı kötü niyetli olarak dağıtmaktan kaçınıyorsa mahkemenin kar dağıtımına karar vermesi ise menfaatler dengesi bakımından daha yerinde olacaktır.

Pay sahipleri ancak kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre tutulmuş hesaplarda görülen net dönem karından veya serbest yedek akçelerden yine kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre dağıtılan kara katılma hakkına sahiplerdir. Bu sebeple, kanun ve esas sözleşme hükümlerine uyulmaksızın dağıtılan kar, haksız kar payı olacaktır ve ortaklığa iadesi gerekir.

Anonim ortaklıklardan beklenen yararın görülmesi için hem anonim ortaklığın hem de pay sahiplerinin kanunun ve esas sözleşmelerin çizdiği doğrultuda dürüstlük kuralına bağlı olarak haklar elde etmeleri ve borçlarını ifa etmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKAD Gül, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mart, 2013.
- AKBULAK Yavuz, Anonim Şirketlerde Kar Dağıtım Esasları ve Yedek Akçeler, Bilgi Toplumunda Ünal TEKİNALP'e Armağan, C.1.
- AKDAĞ GÜNEY Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul, 2011, B. 2.
- AKDOĞAN Nalan/ AYDIN Hamdi, Muhasebe Teorileri, Ankara, 1987.
- AKYAZAN, Sıtkı, Anonim Ortaklıklarda Paydaşların Müktesep Hakları, BATİDER, C. VIII, S. 2, 1975.
- ALTAŞ Soner, Anonim ve Limited Şirketlerde Birinci Temettünün Ödenmesi zorunlu mudur?, Mali Çözüm, Eylül-Ekim, 2013.
- ANSAY Tuğrul, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1975.
- ANTALYA Gökhan, Tüzel kişilik Perdesinin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul, 2008.
- ARKAN Sabih, Ticari İşletme Hukuku, Ankara, 2015, B. 20.
- ATEŞ Derya, Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlaka Aykırılık, Ankara, 2007.
- ATEŞAĞAOĞLU Erdem, Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kar Payı Dağıtım, İstanbul, Ocak 2012.
- AYDIN Alihan, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul, 2008.
- AYHAN Rıza/ ÖZDAMAR Mehmet / ÇAĞLAR Hayrettin, Ticari İşletme Hukuku, Ankara, 2012.
- BAHTİYAR, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, Mart 2015.
- BAHTİYAR Mehmet, Ticari Defterleri Tutma Yükümlülüğü ve Defterlerin İspat Gücü, MAKALELER III, İstanbul, 2014.
- BAHTİYAR, Mehmet, Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, İstanbul, 2001.
- BİLGİN Yüksel, Anonim Ortaklıklarda Kar Payı Dağıtım ve Kara Katılan Kişiler, Ankara, 1982.
- BİLİCİ Nurettin, Vergi Hukuku, Ankara, 2011, B. 26.

- BİRSEL Mahmut Tefrik, Anonim Şirketlerde Kar Kavramı,(Kar Kavramı), İzmir, 1973, C. 1.
- BİRSEL Mahmut T, Yargıtay Kararları Işığında Şirket Karı Konusunda Anonim Şirket ile Pay Sahibi Arasındaki Menfaat Çatışması (Menfaat Çatışması), Ankara, 1971.
- BİRSEL Mahmut T., Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları(Azınlık Hakları), İzmir, Temmuz, 1970.
- BİRSEL Mahmut T, Anonim Şirketlerde Sermaye Payını Temsil Etmeyen Senetler (Senetler), BATİDER, C. III, 1966.
- BOZGEYİK Hayri, Halka Açık Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımı, BATİDER, C. XX, S.3, 2000.
- CANÖZÜ Salih, Anonim Ortaklıklarda Kar Payının Tespiti ve Dağıtılması, Ankara, Mart 2015.
- ÇABUK Adem / Mali Tablolar Analizi, İSTANBUL, Mart 2008, B.5.
- ÇAKMAK Şefik ,Gelir ve Kurumlar Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi, Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, 2010.
- ÇAMOĞLU Ersin, Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, B. 3, İstanbul, 2010.
- ÇAMOĞLU Ersin, Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshinde Hakimnin Takdir Yetkisi, BATİDER, 2015, C. XXXI, S. 1.
- ÇEVİK Orhan Nuri, Uygulamada Şirketler Hukuku, Ankara, 2002.
- DEMİRKAPI Ertan/ BİLGİLİ Fatih, Şirketler Hukuku, Bursa, 2013.
- DOĞAN Beşir Fatih, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisini Devri, B.2, İstanbul, 2011.
- DOĞAN Derya, Türk Ticaret Kanunu, Tasarısı ve Yargıtay Kararları Işığında Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, 2009.
- DOMANIÇ Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II, İstanbul, 1988.
- DURUSOY Refik Yaşar, Kar Payı ve Kar Payı Avansı Dağıtımı ile Yedek Akçeler, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun İş Dünyasına Etkileri Konferansı, 8.12.2012.

- ENGİN Yeşim, Anonim Şirketlerde Kar Payı Dağıtımı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, 2006.
- ERİŞ Gönen, Açıklamalı - İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler, Ankara, 1987
- ERİŞ Gönen, Ticari İşletme ve Şirketler, Güncellenmiş 2. Bası, C. II, 2098
- ERNST E. HIRSCH, Çeviren: MUSTAFA Galip, Türk Ticaret Kanunu Esaslarına göre Ticaret Hukuku, İstanbul, 1935
- GELEGEN Taner, Kurumların Gelir Vergisi Matrahı Dışında Kalan Yedek Akçeleri Yönünden Safi Karın Anlamı, İktisat ve Maliye Dergisi, C. XXI, S. 7, 1974.
- HATEMİ/ GÖKYAYLA, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul, 2012.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/08/20120809-20.htm>
- İMREGÜN Oğuz, Anonim Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, 1989.
- İMREGÜN Oğuz, Anonim Ortaklıklarda Kurucu İntifa Senetleri, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul, 1978.
- İHTİYAR Mustafa, Sermaye Piyasası Kanunu'nda Kamuyu Aydınlatma İlkesi, İstanbul, 2006.
- KALPSÜZ Turgut, Bilanço ve Oy Kullanma Esaslarına Aykırılık Sebebiyle Genel Kurul Kararlarının İptali, BATİDER, C. X, S.1, Haziran, 1979.
- KARAHAN Sami/ BOZGEYİK Hayri, Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Konya, 2013.
- KARAHAN Sami, Kar Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme Kararın Dağıtılmasına Karar Verebilir mi?, REGESTA, V.3, I.1, 2013.
- KARASİOĞLU Fehmi, Finansal Muhasebe, Ankara, 2014.
- KARASU Rauf, Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara, 2015.
- KARAYALÇIN Yaşar, Safi Kar Kavramı- Dönem Vergi Borçları (Safi Kar), BATİDER, 1990, C. XV, S. 3.
- KARAYALÇIN Yaşar, Bilanço Hukuku (Bilanço), Ankara, 1979.

- KARSLIOĞLU Hasan, Anonim Şirketlerde Örtülü Kar Dağıtımı, Ankara, 2015.
- KAYAR İsmail, Hisse Senedi Yatırımcısının Korunması Açısından HAAO'larda Kar Dağıtımı, Bilgi Toplumunda Ünal TEKİNALP'e Armağan, C.1.
- KENDİGELEN Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul, 1994.
- KENDİGELEN Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul, 2012.
- KENDİGELEN Abuzer, Kurucu İntifa Senetleri / İtfa, Hukuki Mütalalar, İstanbul, 2012, C. X: 20008-2009.
- KENDİGELEN Abuzer, Ortaklar Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü, Hukuki Mütalalar, İstanbul, 2012, C. X: 20008-2009.
- KENDİGELEN Abuzer, TTK Tasarısında İntifa Senetleri (İntifa senetleri), BATİDER, 2009, C. XXV, S. 2.
- KIRCA/ ŞEHİRALİ/ ÇELİK/MANAVGAT, Anonim Şirketler Hukuku, Cilt 1, Ankara, 2013.
- KOCA Aydın, Avans Kay Payı Dağıtımının Esasları ve Vergilendirilmesi, Mali Çözüm, Mayıs-Haziran 2013.
- KORKUT Ömer, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı, Adana, Nisan, 2012.
- KÜTÜKÇÜ Doğan, Çağdaş Bir Finans Hukuku Teoriler, İlkeler ve Uygulamalar, C. 1, Ankara, 2010.
- MOROĞLU Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük Uygulaması Kanunu Tasarısı Değerlendirme ve Öneriler (Değerlendirme ve Öneriler), İstanbul, 2009.
- MOROĞLU Erdoğan, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü(Hükümsüzlük Makale), Makaleler I, 2. Tıpkı Basım, İstanbul, 2001.

MOROĞLU Erdoğan, Kurucu İntifa Senedi Sahiplerinin Kar Payı Talep Hakları ve Yargıtay Kararları, Makaleler, İstanbul, 2010.

NOMER N. Haluk, Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar, İstanbul, 2008.

PASLI Ali, Anonim Ortaklıklarda Kurumsal Yönetim İlkeleri, İstanbul, Ocak 2004, B.1.

PULAŞLI, Hasan, TTK Şerhi, Ankara, 2011, C.II.

SAĞLAM, İpek, Tüzel kişilik Perdesinin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, İstanbul,2008.

SAMPAZ, Deniz, Anonim Ortaklık Kurucu İntifa Senetlerinde Kar Payı Hakkı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009.

SEÇER ÖZ, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Kar Payı Hakkının Sınırlandırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.

SEVİLENGÜL Orhan, Genel Muhasebe, Ankara, 1997, B. 7.

ŞENER Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Balçova, Ocak 2013.

TARHANLI Ceren, Türk ve Alman Hukukunda Ön-Anonim Şirket, İstanbul, 2013

TEKİNALP Ünal, Kamuyu Aydınlatma İlkesi ile Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, İstanbul, 1979, B. 2.

TEKİNALP Ünal, Anonim Ortaklıklarda Karın Dağıtımını Konusuna İlişkin Bazı Sorunlar (Sorunlar), İktisat ve Maliye Dergisi, C. XXI, S. 7, 1974.

TEKİNALP Ünal, Tek Kişilik Ortaklık I (Tek Kişilik Ortaklık), İstanbul, 2011.

TONGALOĞLU Hasan, Bilanço ve Kar-Zarar Tahlilleri, İktisat ve Maliye Dergisi, , 1962-63, C. 9.

TURGAY Recep, Vergi Usul Kanunu ve Tatbikatı, İstanbul, 1958.

TÜRK Ahmet, Hukuka Aykırı Olarak Bilançoda Karın Düşük Gösterilmesi Halinde Pay Sahiplerinin Hakları, İhsan TARAKCIOĞLU'na Armağan, Ankara, 1999, <http://www.deu.edu.tr/userweb/ahmet.turk/dosyalar/Paysahibi.htm>, 17.12.2015.

OKKA Osman, Finansal Yönetim, Ankara, Kasım 2011, B. 4.

OKUTAN NİLSSON Gül, Anonim Ortaklarda Pay Sahipleri Sözleşmeleri, İstanbul, 2004.

ORUÇ Murat, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklıkta İmtiyazların Korunması, BATİDER, C. XXVI, S. 4, 2010.

OTLU Fikret, Şirketler Muhasebesi, Malatya, 1996.

ÖRTEN Remzi, KAVAL Hasan, KARAPINAR Aydın, Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları, Ankara, 2010, B.4.

ÖZ Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2015.

ULUSOY Erol, Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları, Ankara, 2014.

USLUEL Aslı Gürbüz, Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticari Sırrın Korunması, İstanbul, 2009.

ÜÇİŞİK GÜZİN/ ÇELİK AYDIN, Anonim Ortaklıklar Hukuku, ANKARA 2013,C. 1.

ÜNAL Ahmet Cemil, Anonim Ortaklıklarda Kar Payı, Kar Dağıtım ve Yedek Akçe Ayrılması, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006.

YANLI Veliye, Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması İlkesi, İstanbul, Mart 2005.

- YANLI Veliye, Anonim Şirketlerde Kar Payı, BATİDER, C. XXX, S. 1, 2014.
- YASAMAN Hamdi, Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku ile İlgili Makaleler Mütalalar Bilirkişi Raporları, İstanbul, 2006.
- YAVUZ Mustafa, Anonim Şirketlerde Kar Payı Alma Hakkını Kısıtlayan Unsurlar, Mali Çözüm Dergisi, http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/120malicozum/9_mustafa_yavuz.pdf, Kasım- Aralık 2013.
- YILDIRIM Tüzel kişilik Perdesinin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış, I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, İstanbul,2008.
- YILDIZ Şükrü, Anonim Ortaklıkta pay Sahibi Açısından Eşit İşlem İlkesi(Eşit İşlem), Ankara, 2004.
- YILDIZ Şükrü, Anonim Şirkette Müktesep Hak (Müktesep Hak), Hukuki Mütalalar II, İstanbul, 2015.
- YİĞİT İlhan, Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, İstanbul, 2005.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Asiye KOCABEY

Doğum Tarihi: 04.02.1988

Ünvanı: Araştırma Görevlisi

Öğrenim Durumu: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Akademik Çalışmaları: Marka Hakkının Devredilmesi

Sosyal ve Beşeri Bilimler Konferansı, Prag, 2015

